

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE

INDBYDELSESSKRIFT

1886.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DEN OFFENTLIGE EXAMEN I JUNI OG JULI 1886

VED

AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE.

KRISTIANIA.

TRYKT I H. TANGENS BOGTRYKKERI.

1886.

Indhold.

	Side.
Nogle ord om korttegning i geografi-undervisningen. Af Aksel Kr. Andersen Arstal	1—25
Lidt om skriftlig analyse ved S. W. Hofgaard	27—36
Skole-efterretninger	37—112
Skolens lærere	39
Klasse-inddeling og discipeltal	43
Fagfordeling	43
Undervisningen	48
Examen artium ved skolen 1885	68
Middelskolens afgangsexamen 1885.	77
Blandede meddelelser:	
1. Fortsatte forhandlinger om forstaaelsen af § 14 i lov om examen artium af 16de juni 1883	84
2. Om legemsøvelserne i skolen. (1. Gymnastik og militære øvelser. 2. Skiløbning)	105
Om skolepenge og fripladse	110
Meddelelse til forældre og foresatte, som indmelder børn i skolen.	111
Examenstabel	113—146

Nogle ord

om

korttegning

i

geografi-undervisningen.

Af

Aksel Kr. Andersen Arstal.

Min virksomhed som lærer i geografi og min beskæftigelse med dette fag forøvrigt har givet mig den bestemte overbevisning, at korttegning er det nødvendige grundlag for et frugtbringende studium og enhver frugtbringende undervisning i geografi. De forskellige korttegne-,metoder“, som jeg i min skolepraksis har arbejdet mig ind i og anvendt, og som væsentlig har stemt overens med den ene eller anden af de ogsaa paa andre hold brugte fremgangsmaader, har imidlertid ikke tilfredsstillet mig, idet de ikke syntes mig at opfylde kravet paa fagmæssighed og letvindthed, og jeg har derfor stadig fortsat mine forsøg hermed, indtil jeg „naaede“ min nuværende fremgangsmaade, som fyldestgør mine fordringer, og som jeg har fundet enklere og greiere end nogen af de mig bekendte metoder og derhos fuldt fagmæssig. Som et hjælpemiddel for korttegning drevet paa denne maade udgiver jeg paa hr. Cammermeyers forlag „Landomrids med anvisning til udenadsgjengivelse, til brug ved korttegning i geografi-undervisningen“, og metoden fremlægges saaledes til andres bedømmelse. Idet dette sker, har det imidlertid været mig kjært gennem programmet for denne skole, hvor jeg nu har virket i adskillige aar, at faa anledning til samtidig at fremlægge for kolleger i faget en nærmere begrundelse af min fremgangsmaade og en udførligere redegjørelse for, hvorledes den bør praktiseres.

Mine „Landomrids“ er, som det vil sees, bestemte til „udenadsgjengivelse“; jeg mener nemlig, at korttegningen i

skolen mest og nærmest bør være udenadstegning. Først naar den anvendes saaledes, har læreren fuld sikkerhed for, at formerne er opfattede i sine væsentligste grundtræk, afsatte i hukommelsen som klare og varige linjer, der naarsomhelst kan tages i fantasiens tjeneste til bedre forstaaelse af skuepladsen for den menneskelige udvikling, for hvilken selve de geografiske forhold har saa stor betydning¹⁾. Lærlingen maa imidlertid kunne kræve, at udenadstegningen gjøres ham saa let som muligt, idet dog det, han skal tilarbejde sig som et blivende aandeligt eie, bør bydes ham i en form, der kan sætte hans tanker i bevægelse og spore til fortsat fordybelse, og ikke som helt aands- og kunstforladte streger.

En indvending som den, at arbeidet hermed vil tage „for megen tid“, er dobbelt ugrundet; først fordi kortteg-

¹⁾ Kirchhoff, Schulgeographie. 4 Aufl. Slutningsstykket: Mensch und Erde. S. 265: »In den Urzeiten d. h. lange vor der schriftlich überlieferten Geschichte waren die Menschenstämme sklavisch abhängig von ihrem Wohnraum«. S. 266: »Alle Stadtanlage und Stadtblüte unterliegt geographischer Bedingnis, grossentheils auch die menschliche Gesundheit (Krankheiten wie gelbes Fieber, Leidenszustände wie Kretinismus räumlich umgrenzt, folglich geographisch beeinflusst). Selbst der Bestand der Staaten ist nur dann von Dauer, wenn sich das Staatsgebiet einem durch seine Natur einheitlichen Landraum anschmiegt, denn nur in einem solchen hängen die Bewohner, selbst bei ungleicher Abstammung, durch ähnliche Bedürfnisse und Bestrebungen näher zusammen und verlangen deshalb naturgemäss nach einheitlichem staatlichen Schutze; darum fallen so oft Länder und Staatsgebiete miteinander zusammen«. Se ogsna Ratzel, Anthro-Geographie. S. 421: »Wie an einem Fels von bestimmter Gestalt jede Welle in dieselbe Form von Brandung zerschellen wird, so werden bestimmte Naturverhältnisse den auf ihrem Boden, in ihrer Umrahmung sich abspielenden geschichtlichen Geschehnissen immer wieder gleichartige Formen verleihen, ihnen dauernd Schranke und Bedingung sein. Sie erlangen damit eine Bedeutung, welche über diejenige hinausreicht, welche der Schauplatz für das einzelne geschichtliche Ereignis hat, sie sind ein Dauerndes im Wechsel der Völkergeschichte«. Se *Zeitschr. f. Schulg.* IV, 180.

ningen, der tvingende gjør atlasen til undervisningens kilde, vil kunne hjælpe og altsaa er paa sin plads ved nærsagt hvert eneste skridt med en rationel og tidsmæssig lærebog som veileder, og saaledes i stadig brug nok saa snart giver et øvet øie, en let haand og en mobil hukommelse, der hurtig besørger de nødvendige rids; dernæst fordi en praktisk fremgangsmaade erfaringsmæssig møder lærlingens naturlige formsans og uden synderlig megen tidsanvendelse bringer ham til at opfatte og erindre, hvorledes linjerne løber og bygverket er reist¹⁾. Her kan ogsaa gjøres opmærksom paa, hvormegen udspørgning denne gjengivelsesform indsparer, og hvilken afveksling i selve overhøringens form forøvrigt den giver anledning til.

Erfaring viser ogsaa, at arbeidet gaar let: Middelskolegutter af 4de klasse er efter en gangs forberedelse istand til at tegne omridset af f. eks. „det tyske keiserrike“ uden andet hjælpemiddel end kriddet; det synes efter deres eget udsagn til udenforstaaende ikke at koste dem megen tid; de

¹⁾ Skulde den af mig anvendte fremgangsmaade, ikke for hver eneste lærling have givet et let opnaaet og sikkert resultat, kan det foruden i tilfældige omstændigheder udenfor sagen ligge enten i, at vedkommende lærling er absolut blottet for formsans — det kan jo da ikke skade, at han ogsaa paa dette felt tvinges til at øve sig ialfald — eller i savnet af fortegninger. Thi den nødvendige forudgjennemgaaelse paa klassetavlen kan ikke hindre en eller anden feiltagelse hos den eftertegnende klasse, for hvilken feiltageren da senere faar svie, enten idet han ikke forstaar sin kladde-tegning, eller idet han trods anvendt arbejde leverer et ubrugeligt produkt. Fra den sorte, ofte fjerne, store tavle med hvide streger skal han paa stedet overføre formerne i sin lille kladdebog med sort, paa hvid tegneflade; her kan selv for den opmærksomste indsnige sig fejl; de bliver nok kanske senere rettet, men først efterat han har ødet tid paa at fæste dem i sin hukommelse; og ikke altid kan det kontrolleres, at han foretager rettelsen i sin bog saaledes, at ikke feilen kommer igjen. Det er af denne grund som ogsaa for at indspare tid i selve undervisningstimen noget nær nødvendigt at bruge tegne-anvisninger.

synes at interessere sig for den ydre virksomhed, som de faar anledning til ved tegningen i timen, hv orunder den ene afløser den anden ved tavlen; undervisningen skyder god fart, idet spørgsmaal, vink og strøbemærkninger følger tegningen, — og endelig synes det, engang at have faaet saa godt tag i grundlaget, som udenadstegningen af landet giver, at lette tilegnelsen og erindringen af den øvrige stofmasse ganske betydelig.

Idet jeg nu skal give nogle antydninger af den omtalte fremgangsmaade, der netop søger sin ros i, at den er temmelig ligetil¹⁾, vil jeg samtidig pege paa, hvor korttegningen hensigtsmæssigst kan faa plads i undervisningen; herved maa det da erindres, at saalænge fortegninger mangler, er en omhyggelig forudgjennemgaaelse aldeles nødvendig.

Naar et land skal behandles, søges først dets beliggenhed bestemt ved globus og verdenskort. Er det vort eget land, bliver dets beliggenhed først bestemt i forhold til hele Kjølen-halvøen, dernæst dennes beliggenhed i forhold til det øvrige Europa, den øvrige verden, særlig da til vore handels- og skibsfartsfelter, og endelig paa peges beliggenhedens vilkaar. Skal et fremmed land behandles, bestemmes først dets beliggenhed i forhold til vort eget land; dette gjøres paa flere maader, dels ved, at der peges paa det, dels ved at afstanden fra vort opholdssted udmaales, en udmaaling, der saavidt muligt bør gjøres af lærlingerne selv, hver med sit kort²⁾, og som selvfølgelig kun giver omtrentlige resultater; denne afstand kan dernæst omsættes i forskjellig slags

¹⁾ Vel at mærke for lærlingen; den lærer, der paa første haand vil foretage de nødvendige undersøgelser af de hensigtsmæssigste maals- og beliggenhedsbestemmelser, vil behøve megen møie og megen tid. Og selvfølgelig kan den ligesaalidt som nogen anden »methode« spare for møien med at lære de enkelte naturlinjers løb; al udenads-korttegning er overhovedet en indsigelse mod, at man her gaar overfladisk frem.

²⁾ Har ikke atlaset maalestok, kan graddelingen i kortbladets ramme bruges som saadan.

reisetid, og endelig kan de forskjellige beliggenhedsvilkaar for vort eget og det fremmede land herunder komme paa tale. Beliggenhedsbestemmelsen faar, som straks vil blive nævnt, sit udtryk i nummertallene paa landscentrets breddeparallel og meridian. Beliggenheden bestemmes ogsaa i forhold dels til nabolande, dels til lande, der paa grund af stats-, handels- eller andre forbindelser med vedkommende land nævnes sammen med dette i geografien og i livet.

Efterat beliggenheden er udtrykt i sine forskjellige værdier, foretages en formsammenligning mellem de to lande, Norge og det nye land; korter over begge hænges op¹⁾, de forskjellige maalestokke (længde- og flademaals) sammenholdes indbyrdes og med korterne for at klargjøre størrelsesforholdet mellem landene; disses omrids og bygning sammenlignes, grænsernes og udstrækningens forskellige eller ensartede karakter peges der paa; om muligt udføres disse iagttagelser paa første haand af læringerne selv, ialfald vil disse have at fremsige resultaterne sikkert og klart.

Nu hænger det nye lands kort alene, og navnrækken gennemgaaes. Det er, som naar sproglæreren lader lære gloserne til et stykke, før det tages op til oversættelse og nøiere gennemgaaelse. Alle eller ialfald de væsentligste navne, som gennemgaaelsen af landet har brug for, læres og det ikke blot efter sin beliggenhed, som paa dette punkt af undervisningen kun illustreres ved pegning, men ogsaa efter sin udtale²⁾, skrivemaade³⁾ og betyd-

1) Det siger sig selv, hvor fordelagtigt det vil være for en skole at have korter med indbyrdes let maalbare maalestokke og ensartet terræn-fremstilling; dette vil endnu sjelden være tilfælde; der maa derfor vistnok stadig anvendes tid til at forklare det forskjellige kortsprog.

2) Om dette vanskelige punkt se f. eks. *Zeitschr. f. Schulgeographie*, 3die aarg., s. 115 fg.

3) Ethvert navn bør vistnok saavel fremsiges som skrives paa klassetavlen flere gange.

ning¹⁾); i den sidste henseende bør lærlingen gøres opmærksom paa, hvorledes visse udtryk, som er sammensætningsled i geografiske egnavne, gjengives i det nye lands sprog, selvfølgelig kun forsaavidt de forekommer i de navne, som forlanges kjendt. (Eks.: tysk, schweizisk, hollandsk: Burg, Berg, Fichte, Gau, Zuider; engelsk: to(w)n, wich, mouth o. s. v.; kinesisk: pe (nord), nan (syd) o. a. l.)²⁾).

Af klassen, der nu samtidig tager atlasets kort og sine kladdebøger for sig, nævnes landets midterste breddeparallel, der kort kaldes ækvator-afstand, og midterste meridian, der kort kaldes Greenwich-afstand³⁾. Læreren bestemmer, hvilke der skal vælges, og lader opgive, over hvilke karakteristiske punkter saavel i landets omrids som inde i landet de valgte linjer gaar; særlig merkes deres skjæringspunkt, der om muligt udtrykkes ved et bestemt navn. De valgte linjer trækkes paa klassetavlen af læreren og i kladdebøgerne af lærlingerne, ækvator-afstanden vandret og Greenwich-afstanden lodret gjennem denne. Fra deres skjæringspunkt maales paa korterne afstanden til landets omrids paa hver af linjekorsets arme; klassen kan være delt i grupper, for eksempel efter bænkeraderne, der hver maaler sin udstrækning, alle samtidig. Læreren opgiver, hvilken udstrækning der skal

¹⁾ Her henvises til *Egli, Nomina geographica*, tysk navnlexikon; dette indeholder forklaring af de fleste geografiske navnes betydning og deres historiske udvikling og var oprindeligt indledet med en paaavisning af, hvilken værdi de geografiske navne har til forstaaelse af landets geografi eller historie (opdagelses-, kulturhistorie) o. a. Det er Egli's hensigt at gjøre de geografiske navne til mere end tomme lyd, til speilbilleder af natur og udvikling.

²⁾ Se *Zeitschrift für Schulgeographie*, aargang 2, side 54 flgg.: *Wolkenhauer, Die geographischen Eigennamen im Unterrichte*, især side 57.

³⁾ For et safarerfolk som vort bør optagelsen af Greenwich-meridianen som nulmeridian ogsaa i skolebrug være selvsagt, især da nu den tyske skolegeografi har udtalt sig for den, og saaledes tyske skoleatlaser, hidtil de bedste atlaser, vi har kunnet opdrive, begynder at anvende den.

tages som grundmaal (længdeenhed, for kortheds skyld kaldet længden), og viser hvor stort dette omtrentlig kan gjengives paa tavlen og i kladdebogen. Nu sættes i den valgte afstand fra skjæringspunktet merker i linjerne, og disse merker gives om muligt navne, der svarer til deres beliggenhed paa kortet.

Derefter tegner læreren paa tavlen landets omrids fra merke til merke i hovedtrækkene, og dette efterlignes samtidig i kladdebøgerne. Læreren maa under dette stadig støtte dels orienteringen ved at samle visse grupper af former om en eller anden hovedregel for, hvorledes de løber, dels erindringen af den enkelte form ved at sammenligne den med former eller gjenstande, som forestillingen let kan gribe.

I den følgende time har klassen at gjøre rede for landets beliggenhed, grænser og størrelse samt at kunne tegne udenad-omridset i grove træk. Nu gjøres opmærksom paa de væsentligere afvigelser, som kortbilledet har fra den grovere tegnings enklere fremstilling, fjelde og floder lægges ind i tegningen for at skulle gjengives den følgende time, senere sættes merker for byerne o. s. v. Efterat stoffet er gennemgaaet i forbindelse med den stumme udenadstegning, behandles det i forhold til vægkortet, som, mens hin udførtes, var sammenrullet eller omdreiet.

Før jeg nærmere peger paa det særegne ved den her antydede fremgangsmaade, vil jeg kort betragte de vigtigste mig bekendte fremgangsmaader, hvorefter udenads-korttegningen i skolen i almindelighed udføres hos os, idet jeg samtidig nævner de hovedindvendinger, som gjør dem efter mit skøn mindre skikkede til anvendelse. Disse fremgangsmaader lader sig henhøre til en af følgende tre ¹⁾:

¹⁾ En systematisk opstilling af alle tyske metoder kan findes hos Matzat *Methodik, des geographischen Unterrichts*, Berlin 1885, siderne 318 fg., hvor ogsaa henvises til Trampler *Die konstruktive Methode des geographischen Unterrichts* (1878), en historisk ordnet opstilling af næsten alle hidtil gjorte forsøg paa

A. Der forlanges af lærlingen, at han „uden videre“, d. v. s. uden hjælpelinjer, tegner det forelagte kortbillede op. Dette maa betegnes som et ubilligt forlangende, hvis der ikke til gjengjæld i en utilstedelig grad slaes af paa fordringen til det billede, der skal præsteres. Thi hvilket antal af gange maa ikke tegningen, selv i raa form, gjen-tages, hvis man ikke vil tage tiltakke med alle mulige slags endevendinger af billedet, eller hvilken høi grad af formsans og orienteringssans maatte ikke en tegner besidde for at kunne gjengive uden megen øvelse et seet billede, der ikke alene savnede en for den almindelige betragtning opfattelig regelmæssighed, heller ikke lod sig summere sammen af visse tilbagevendende hovedtræk og heller ikke var af en art, som øiet var vant til at se, men hvor enkeltformerne gjengivelse afhang væsentlig af visse retningsforhold og afstandsforhold, der ikke synes at lyde regler.

Det almindelige er vel ogsaa, forsaavidt denne methode eller rettere ikke-methode anvendes, at det ikke tages saa nøie med den efterligning af kortbilledet, der forsøges istand-bragt; men da synes den nærmest at maatte opdrage til letsindighed overfor naturformerne.

B. Idet det indsees, at korttegningen kræver hjælpelinjer (eller hjælp punkter) for ikke at løbe ud i det rent karikaturmæssige, lader man indøve et større eller mindre apparat af saadanne, et slags stillads for hver tegning; det er en konstruktiv methode, hvor stilladset ingen værdi har i sig selv, men kun for tegningen. Hvis det er muligt indenfor en begrænset tid at lære sig selv eller at lære skolegutter et saadant apparat, nyt for hver tegning, saa kan vistnok meget respektable billeder komme istand; man maa kun se at faa det ellers forvirrende stillads væk saa snart som muligt. Men det synes dog at maatte være i høi grad

at løse korttegningssspørgsmaalet, samt til Wagner *Ueber die zeichnende Methode beim geogr. Unterricht (i Verhandlungen des ersten deutschen Geographentages, s. 106—128).*

upædagogisk at indøve et apparat af linjer, der ingen selvstændig værdi har, linjer, som hvis de erindres, efter at tegningen er færdig, maa øve en forvirrende virkning paa den form, i hvilken billedet er grebet af fantasien.

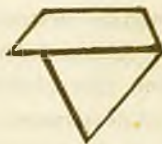
Desuden bør en flerhed af de orienterende sigtninger, for hvilke disse hjælpelinjer i bedste fald skal være et udtryk, netop være overladt til øiet alene, fordi korttegningen da ogsaa giver i vinding en omhyggeligere og mere omfattende orientering, end øiet ellers foretager.

Men nu er min erfaring den, at et saadant linjeapparat eller rettere et snes saadanne linjeapparater ikke kan læres, selv af læreren formentlig kun med anvendelse af en uforholdsmæssig tid, og jeg har heller ikke seet, at nogen tilhænger af denne fremgangsmaade, som paa papiret kan tillade udfoldelsen af megen sindrighed, har dokumenteret dens praktiske brugbarhed.

Saa mener man at skulle forbedre fremgangsmaaden ved at lade landene ind- (eller om-) tegne i (eller om) visse geometriske figurer eller lader sig kanske nøie med disse geometriske figurer selv, i hvilket sidste tilfælde man nærmer sig fremgangsmaaden A. ¹⁾. Man lader f. eks.

være Forindien eller

Afrika.

Nu, der kan være landformer, der „taaler“ at overleveres i en saadan tilskjæring; der vil saaledes ikke være saameget at indvende mod, at den førststaaende af figurerne ovenfor betragtes som et tilfredsstillende udtryk for lærlingens forestilling om Forindiens form; men allerede ved en figur som den for Afrika synes mig lettelsen for dyrt kjøbt; en flerhed af vigtige led og punkter lader sig ikke paa-pege uden betydelige omdannelser af grundfiguren. Og

¹⁾ v. Canstein. Citeret hos Matzat.

hvormange landformer lader sig „omsætte“ i saadanne geometriske figurer, uden at der gjøres endnu mere vold paa naturformen end ved ovenstaaende, og hvormange aldeles skjæve forestillinger vil ikke disse gjenveisfigurer fæste, netop ved, at de er saa lette at erindre og saaledes vil have saa let for at trænge sig ind istedenfor kortbillederne. Og gives et land, der synes mindre lempeligt for denne „omstetning“, en saadan geometrisk figur som skelet eller ramme, om eller i hvilken den tegnes (Nordamerika f. eks. om en trekant), saa spørges der, ligesom forresten ogsaa, hvor den geometriske figur selv gjorde tjeneste som billede, — i hvilket vinkelforhold skal hjælpefigurens linjer trækkes? thi heraf afhænger nu bl. a. hele om- eller indtegningens udstræknings- og retningsforhold; hvor ikke de betræffende vinkler er rette, er det ikke let at træffe øiemaal i saa maade; og da ingen bredde-paralleler eller meridianer afgjør retningsforhold, og ingen bestemmelse af længdeforholdet mellem de enkelte linjer oplyser om udstrækningsforhold, maa tegningen selvfølgelig udføres efter mercatorprojiceret kortbillede (øverst maa betegne nordligst, nederst sydligst, længst til venstre vestligst, længst til høire østligst); man kan ikke lade lære f. eks., at Prince-of-Wales-kap er N. Amerikas vestpunkt, og lade tegne, som om det var den lange Alaska-landtunge, naar fraværet af meridianen lader denne tilsyneladende underlighed uforklarlig; og opfattelsen af de punkter, hvis beliggenhedsbestemmelse ikke læres og saaledes fastslaaes, maa jo en saadan tegning bidrage til at forplumre, ialfald forsaavidt det er en opmærksom lærerling, der arbejder med den.

For at afhjælpe disse vanskeligheder har enkelte brugt at lægge kvadratruder som underlag for tegningen¹⁾. Naar det nu er lært, fra og til hvilke ende-

¹⁾ Matzat i sin ovennævnte bog citerer Tobler, Kapp og Vogel. Dette er hr. rektor Horn's fremgangsmaade, idet han i disse kvadratruder lader indlægge figurer, til hvilke landomridsene knyttes. Imidlertid behøvedes her ligesaa lidt som i det egentlige gradnet hjælpefigurer; disse turde oftest kun være overlødig ballast.

hjørner eller punkter i ruderne hjælpelinjerne skal trækkes, er deres retning dermed givet. Bortset fra, at alligevel lignende misvisende arrangements, som det netop paaklagede, findes, ialfald hos den høit fortjente skolegeograf, der har gjort sig til fremgangsmaadens talsmand hos os ¹⁾, rammes vel ogsaa denne methode af de i begyndelsen af dette afsnit (B) gjorte indvendinger ²⁾. Ogsaa her anvendes tid paa at lære forhold (den geometriske figur selv og naturformens tilknytning til denne figur), der ingensomhelst værdi har udenfor selve tegningen. Her kommer endvidere den praktiske ulempe til, at det rudenunderlag, som kræves, maa udføres paa nyt i eller umiddelbart før hver geografitime, ialfald saalænge til klassetavlerne er indrettet særlig for denne brug.

C. Da er det jo — baade pædagogisk og fagmæssig set — langt at foretrække at anvende et virkeligt „gradnet“ som hjælpelinjesystem ³⁾; andre end gradlinjer bør i det store taget ikke anvendes som hjælpelinjer; den tid, der anvendes paa at lære disse, er dog ikke bortkastet, selv om et formeget ogsaa her vil være uhensigtssvarende. Men til fremstillingen af et nogenlunde fuldstændigt gradnet udkræves saavel beregninger som maalinger; de første kunde man tildels have opgjort engang for alle; der kunde dog f. eks.

¹⁾ Rektor Horn, lærebog i geografi for middelskolen. Første trin 1882. F. eks. pag. 46: Asien fremstilles, som om Beringstrædet beskyllede dets nordpunkt; fjeldkjæden Ural gaar i sin mindre del aldeles nord—sydlig, og Eufrat — Tigris-munding og Suez — Akaba-bugterne ligger vest—østlig for hinanden; men arrangementet maa forvirre i disse og andre henseender, og fravær af meridianer og parallelere gjør det virkelige beliggenhedsforhold uforklarligt. Dette gjentager sig i flere tegninger; pag. 36 f. eks. maa den opmerksomme lærling af tegningen faa det indtryk, at Nordkap er detroniseret som Europas nordpunkt for et Uralkap.

²⁾ Jeg tillader mig at henvise til min anmeldelse af rektor Horns lærebøger i »Morgenbladet«, juni 1885.

³⁾ Specielt Kirchhoff i Debes's: *Zeichenatlas*. 2. Aufl. 1885.

ved forandring af tegnefladens størrelse indtræde omstændigheder, der gjorde fornyede beregninger nødvendige, og havde man da ikke sine tabeller ved haanden eller i hovedet (?), stod man der. Her vilde det endvidere være endnu nødvendigere ialfald ofte at fornye underlaget, om ikke for hver time — hvis nemlig klassetavlen havde en særskilt side for den geografiske tegning — saa ialfald for hvert land. Og tør jeg slutte fra mig selv til, hvor vanskeligt det vilde være for gutterne at faa erindret, hvorledes naturlinjerne er „knyttet“ til og skulde slynge sig gennem gradtrapezjerne, vil denne fremgangsmaade ikke kunne være tjenlig overfor kravet paa udenadstegning; et andet spørgsmål er, hvorvidt den burde anvendes i tilfælde af, at der tegnes med kortet som umiddelbar fortegnings (hjemmetegning¹).

Og endnu et. Ved denne fremgangsmaade saavel som ved hin ovenfor berørte „rude“-methode knyttes forneget til hjælpelinjerne. Det gjælder dog først og fremst at fæste naturformen og at indstille dennes forskellige dele i det rette indbyrdes forhold. Optræder hjælpelinjer i for stort tal, træder de forneget i forgrunden; formen løber over i de mange linjer, bliver afhængig af dem og kun uklart erindret. Og orienteringen, der som ovenfor bemærket helst bør ske ved øiesigtning, falder bort, ialfald stilles der kun lidet krav til den under selve tegningen; den nødvendige orientering maa altsaa indøves særskilt. Der tilveiebringes en orientering inden det enkelte trapez's omraade, udover landet i sin helhed ikke.

Først i den allersidste tid har jeg haft anledning til at gjøre mig bekendt med en ny methode, som i væsentlige punkter skiller sig fra alle de tre her omhandlede grupper. Den er fremsat i et verk, som jeg allerede et par gange har nævnt, og som af fagmæssige recensioner betegnes som

¹) Det synes ikke at være ualmindeligt at lade gutterne udføre dette slags tegning uden at give dem veiledning i fremstillingen af gradlinjenettet og tegningen i dette.

et første rangs arbeide, nemlig: "*Methodik des geographischen Unterrichts*. Von Heinrich Matzat. Mit 36 lith. Tafeln. Berlin 1885" 382 sider tekst. Jeg har ikke havt anledning til nogen grundigere gennemgaaelse af dette verk; men da hans metode for korttegningens vedkommende er ganske ny, og da hans bog indeholder flere bemærkninger, der vil kunne anføres som indvendinger ogsaa mod den korttegningsmethode, jeg anvender, vil jeg foruden i almindelighed at henlede opmærksomheden paa hans vækkende og djerve bog meddele et uddrag, der kan give et nogenlunde begreb om hans fremgangsmaade og om de indvendinger, han har at gjøre mod de andre metoder.

Side 329 fg. fremstiller Matzat sin fremgangsmaade saaledes:

„Ist die Beschreibung der in Rede stehenden Landschaft beendigt, und soll es ans Zeichnen gehen¹⁾, so nennt der Lehrer den Punkt, von welchem ausgegangen werden soll. Das wird zweckmässiger Weise bei nahe gelegenen Landschaften noch der Schulort selbst oder ein nicht weit von diesem entferntes grösseres Zentrum sein; bei entfernteren Landschaften ein Hauptort dieser selbst oder ein in der Nähe gelegener. Dann wird die Frage gestellt, wie weit das in der Beschreibung vorgekommene von diesem Zentralpunkte entfernt sei. Die Schüler nehmen 100 km. in den Zirkel — fehlt der Karte ein Kilometer-Massstab, so nehmen sie dafür $\frac{9}{10}$ eines Breitengrades—, setzen den einen Schenkel in den gegebenen Zentralpunkt, beschreiben mit dem anderen einen Kreis (entweder die Kreislinie ausziehend oder nur über die Karte hinfahrend) und geben Punkte an, welche von der Kreislinie berührt werden oder nicht weit von ihr liegen (auf einige Kilometer mehr oder weniger kommt es hierbei natürlich nicht an), dazu die Richtung vom Zentralpunkt aus. Das Gefundene wird auf einem eben solchen Kreise an der Wandtafel eingetragen;

¹⁾ I denne sætning ligger tildels antydning en modsætning til min fremgangsmaade. Jeg mener: Fra det enklere til det sammensatte, fra tavletegningens grove grundtræk til kortets detaljerede naturbillede.

die Schüler zeichnen in ihren Heften mit. Dann wird, wenn nötig, mit einem Kreise von 200, 300 etc. km. Radius ebenso verfahren; und so werden in wenigen Minuten die erforderlichen Stützpunkte für die Zeichnung gefunden. . . . Sind auf diese Weise die Stützpunkte festgelegt, so folgt nunmehr die Ausführung der Zeichnung. Hier sind grosse gerade Linien zuerst zu nehmen: das werden in den meisten Fällen Gebirgsreihen und Höhenzüge, manchmal auch Linien tiefster Senkung sein. Bietet keine Art von Linien besondere Zeichen-Vorteile, so beobachtet man die systematische Reihenfolge: Küste, Bodenerhebungen, Flüsse, Städte. Bei alledem ist auf möglichstes Generalisieren der Formen Bedacht zu nehmen, vor allem darauf, dass man Küsten, Flüsse u. dgl. in Strecken zerlege, welche entweder als gerade Linien oder als Kurven von einer leicht zu bestimmenden Gestalt (einfache oder S-förmige Bögen u. dgl.) aufgefasst werden können“.

I forbindelse hermed lægger Matzat megen vejt paa fremstillingsmaaden for den vertikale dimension: „Durch eine armslange und handbreite Schraffierung mit Kreide auf der Wandtafel, eine fingerlange und fingerbreite Schraffierung mit weichen, stumpfem Blei- oder Kreidestift auf Papier, so stark oder so schwach wie man will, ist ein Gebirgs- oder Höhenzug seiner Länge, Breite und Höhe nach in wenigen Sekunden ¹⁾ dargestellt“.

Opgaven er, siger Matzat, at excerpere det betragtede og behandlede kort i tegningen; dermed forkaster han al

¹⁾ Da dette slags »terrænsymbolik« vel neppe anvendes hos os, idet det kræver ganske andre terrænbilleder, end vore korter pleier at byde, og en ganske anden hensyntagen til terræforholdet, end vore lærebøger pleier at vise, kan dette synes at være en tidsoverdrivelse; selvfølgelig er nu ogsaa forudsætningen, at execontøren har baade øvelse og sikker kundskab. Jeg har selv seet hr. Matzat demonstrere sin »stademaneer« paa geografmødet i Frankfurt a/M. 1883 under en diskussion om korttegningen, og den lille, livlige herre, skoledirektør var han dengang, brugte ikke mange minutter paa sin fremstilling, det var af Schweiz; men skolegutter — ?

kort-kopiering, endvidere alle færdige kortexcerpter. Endvidere dadler han, at man gjør altfor store og komplicerede landstrøg til gjenstand for en tegning (han nævner eksempelvis Tyskland og Europa i sin helhed, hvilke han forøvrigt selv i sin bogs illustrationer giver tegneprøver af), og at man gaar ud fra de politiske grænser; disse sidste lader ogsaa Kirchhoff i det ovenfor nævnte Debes's Zeichenatlas ud af betragtning og lægger den naturlige inddeling til grund. Matzat med flere vil endvidere, at korttegningen først skal finde sted, efterat vægkort og atlas er forklaret. (Se begyndelsessætningen af hans ovenfor citerede ord).

Den af mig foreslaaede methode anvender altsaa hjælpelinjer; om at saadanne er nødvendige, er meningerne i det hele og store taget ikke delte. De hjælpelinjer, jeg bruger, er de allervæsentlichste gradlinjer, i almindelighed kun to, en breddeparallel og en meridian, og i almindelighed de, der gaar gjennem vedkommende lands midte; at hjælpelinjerne er gradlinjer, maa siges at være mest rationelt og fagmæssigt; saadanne maa alligevel for hvert land læres, og tegningen bidrager saaledes her til, at tallene fæster sig i hukommelsen; de anvendte hjælpelinjer nyttes altsaa ikke blot til at opretholde de enkelte deles rette indbyrdes forhold, men bestemmer ogsaa deres beliggenhed i forhold til den øvrige verden. De Matzat'ske cirkler, der udtrykker bestemte afstandsforhold, er selvfølgelig baade rationelle og fagmæssige; men bortset fra, at de ikke vilde gjøre den samme nytte ved „hele“ tegninger, saadanne som mine landomrids, og fra, at de selv ved hans „parcellerede“ tegninger optræder i ikke saa ringe antal, synes de mig dog ikke at fortjene valget fremfor paralleler og meridianer, og de kræver desuden ikke faa merkepunkter, hvis beliggenhed end yderligere maa betegnes ved en flerhed af retningsbestemmelser¹⁾.

¹⁾ Eksempel (jeg tager et af middels omfang): Forannævnte side 337: *Das belyische Tiefland (Tafel XV)*.

Den for det enkelte land valgte parallel og meridian lader sig trække ud i tegnefladen som rette linjer, der skjærrer hinanden i rette vinkler, forhold, som øiet har let for at anvende; idet linjerne trækkes, siges der for den vandrette linje: Ækvator-afstand (tallet), og for den lodrette: Greenwich-afstand (tallet).

Kortet, der skal „excerperes“, tænkes at foreligge omtrent i den form, i hvilken de enkelte tegninger er udført i det ovenfor et par gange nævnte Debes's Zeichenatlas, saaledes at de øvrige paralleler, ifald de blev trukket, vilde være rette linjer¹⁾, de øvrige meridianer i samme fald brukkede linjer; der er kun foretaget ændringer for at bevare det naturlige afstandsforhold, et forhold, jeg i overensstemmelse med den ovenfor nævnte nyeste methodik af Matzat finder at være af saa væsentlig, ogsaa praktisk betydning, at jeg ogsaa lader det indgaa som et væsentligt led i min fremstillingsmaade. Og at billedet saavidt muligt bliver et

Mittelpunkt Brüssel. *Von da*

50 km. SO Namur, Mündung der Sambre in die Maas;

- › WNW Gent, Wendung der Schelde;
- › N Antwerpen, letztes Knie der Schelde.

100 km. OSO Lüttich, wo die Maas sich nach NNO wendet und ins Tiefland tritt;

- › SW Quellgegend der Sambre und Schelde, Zusammenhang der westlichen Ardennen, des belgischen Höhenzuges und der Höhen von Artois;
- › WSW Lille;
- › NW Mündung der Wester-Schelde;
- › NNW Mündung der Oster-Schelde.

200 km. Pas de Calais.

Grundform ein Rhombus, bestehend aus zwei gleichseitigen Dreiecken von je 200 km. Seitenlänge. Südostseite der belgische Höhenzug, von Lüttich bis zur Quellgegend der Sambre und Schelde; Südwestseite die Höhen von Artois, von da bis zum Pas de Calais; Nordwestseite die Nordseeküste von da bis zur Oster-Schelde; Nordostseite die Wasserscheide zwischen der Schelde und der unteren Maas, von der Maas unterhalb Lüttich (genauer von Maastricht) nach NW.

¹⁾ Den saakaldte Flamsteed'ske projektion.

kort, hvor retningsforholdene lader sig demonstrere og orienteringen efter verdenshjørnerne falder ligetil, afhænger jo, som ogsaa ovenfor paapeget, af, at det gjengiver et i hovedsagen efter Mercators projektion udført kort; da denne projektionsmaade som bekjendt forrykker afstandsforholdene specielt for de ækvatorfjernere strøg, maa her imidlertid gaaes en middelvei; og dette gjør det nogetnær nødvendigt at have fortegninger; thi det vil dog være formeget forlangt, at skolegutter skal kunne overføre det excerperede i en fra kortet afvigende projectionsform. De fortegninger, hvortil der for den af mig foreslaaede fremgangsmaade henvises, fremstiller kun landenes omrids, og der kan intet være at sige paa at give lærlingerne dette færdigt i hænde; thi landenes omridslinjer bevarer i hovedsagen den samme karakter i tegningen som paa kortet. En anden sag er det med terrænfremstillingen; men denne indlader de omtalte fortegninger sig ikke paa; for dennes vedkommende er altsaa brugen af kortet nødvendig. Hvorledes man vil lade den gjengive i tegningerne, er et spørgsmaal, der afhænger af den tid, der staar til raadighed, det standpunkt, paa hvilket undervisningen befinder sig, og vel ogsaa af saavel lærers som lærlingers tegnefærdighed og plastiske sans; jeg har derfor hverken i fortegningerne eller i dette opsæt udtalt mig om nogen bestemt fremstillingsmaade for dette forhold ¹⁾. Og hvad nu det angaar, at jeg lader tegne omridset og dette først, og at jeg lægger den politiske inddeling i „lande“ til grund, maa jo først bemerkes, at denne sidste inddeling i mange tilfælde falder sammen med den naturlige; endvidere, at det er efter den politiske inddeling, skolegeografierne i almindelighed behandler stoffet; at ialfald undervisningen hos os neppe vil slippe den med det første; og endelig ¹⁾ at en flerhed af omrids, nemlig Kystomridsene, for et søfarerfolk som vort har betydelig praktisk interesse, og ²⁾ at det synes mig, som om terrænfremstillingen vin-

¹⁾ Se dog en tiltalende og instruktiv fremstillingsmaade i Umlauf's Kartenskizzen, Tafel VII, Nordamerikas Cordiller.

der ved at erholde en begrænsning, at det m. a. o. er skolepraktisk altid at betragte det enkelte landstrøg i forhold til dets omgivelser og derfor ogsaa altid om muligt at tegne det i dets omgivelser og ikke isoleret.

Beliggenheden af de valgte hjælpelinjer har jeg efter talrige maalinge taget saaledes, at afstanden fra deres skjæringspunkt til landets omridslinje i almindelighed er paa det allernærmeste ligestor i alle fire retninger. Denne ligestore afstand kalder jeg *længden*; det er altsaa et grundmaal¹⁾. Hvor afstanden fra linjernes skjæringspunkt og til de punkter, hvor de skjærer omridset, ikke er ligestor i alle fire retninger, er linjernes beliggenhed saaledes, at den kortere eller længere afstand i den enkelte retning vil være let maalbar med *længden* eller grundmaalet; dette sidste er da den afstand, der ialfald i to eller tre retninger er den samme; og let maalbar med denne kalder jeg de øvrige afstande, der bliver spørgsmaal om, idet de udtrykkes ved forholdstal som $\frac{1}{2}$ eller 2, sjelden $\frac{1}{3}$ eller $\frac{2}{3}$. Ved verdensdelene, undtagen Australien, har det vist sig mest praktisk at bruge flere paralleler; og for Kjolen-halvøen bruger jeg en linje udenfor de to gradlinjer, ogsaa af praktiske grunde.

Jeg lader indøve *længdens* naturlige udstrækning; men det er da ogsaa en af de faa længdeudstrækninger, faget behøver; værdien af flodlængder, af fjernheden mellem landenes yderpunkter o. fl. andre længdebestemmelser synes mig tvilsom; men en længdebestemmelse maa jo have som udgangsmaal for bedømmelsen af de afstande, kortet eller tegningen omslutter. Saadanne maalsangivelser kan

¹⁾ Matzat nævner i sin ovenanførte bog pag. 321 fig. flere tyske skolegeografer, der er inde paa en noget lignende fremgangsmaade, bl. a. ogsaa dette med grundmaalet, »normalen«. En af dem, Umlaunt (*Kartenskizzen für die Schulpraxis*, Wien 1882), er mig tidligere bekendt; hans metode nærmer sig meget min; jeg tror dog at have opnaaet en endnu større enkelhed; at imidlertid en af anseede tyske skolemænd repræsenteret retning paa korttegnemethodens omraade fører didhen, hvortil ogsaa jeg paa egen haand er naaet i min fremstillingsmaade, tager jeg til indtægt for denne fremstillingsmaades brugbarhed.

siges at give tegningen en vis „vederhæftighed“, de giver et forsterket indtryk af, at det er en virkelighed, den fremstiller; og uden maale blir en mængde instruktive og for gutterne vækkende sammenligninger umulige. De 300 km. mellem Kristiania og Bømmelø over Gaustafjeld og Vasdalseg giver anledning til sammenligning med strækninger som Skagen—Ribe, London—Liverpool, Gironde—Mt. Dore, Mt. Dore—Mt. Blanc, Leipzig—Rostock, Rom—Po-delta osv.; i de fremmede verdensdele tager vi maalet f. eks. 10 gange saa stort, saa har vi strækningerne Lop-nor—Kaspiahav, Lop-nor—Japanske hav, Sansibar—Kongomunding, overland-telegraflinjen i Australien osv.; 150 km. er det fra Amsterdam til Antwerpen, det er 2 timers iltogsfart, 1 million gange saa langt er det til solen; 50 km. er Panamaejdet og strækningen mellem Kristiania og Modum (Tyrilfjorden); den samme er afstanden mellem Eufrat og Tigris i strøget ved Babylon og Bagdad osv., osv.

Jeg lader saaledes, efterat de to gradlinjer er trukket, gutterne sige: Saa og saa mange kilometer nord (syd, øst eller vest) fra skjæringspunktet fører mig did eller dihen, — det er altsaa ialmindelighed til steder i omridslinjen —, og samtidig sættes merker paa linjerne¹⁾.

Imidlertid er det for denne afmerkings skyld ikke nødvendigt at lade lære maale i tal; det er selvfølgelig nok at lade ligestore stykker afmaale i de forskjellige retninger, og selv om det er halve, dobbelte eller trediedels stykker, gjør for tegningens skyld naturmaalene hverken fra eller til. Det er for disse maals vedkommende som med nummertallene for gradlinjerne; vil man ikke lade lære, hvad hjælpelinjerne betyder, saa gjør det intet for tegningen.

Nu kan man her en enkelt gang, ved en enkelt teg-

¹⁾ Matzat i ovenanførte bog s. 320 . . . »so kommt es hier, wie bei allem Zeichnen, vor allem darauf an, diejenigen Punkte und Linien aus der Karte herauszufinden und auf dem Papier (resp. auf der Tafel) festzulegen, welche vorzugsweise geeignet sind, als Stützpunkte und Richtlinien für alles Weitere zu dienen«

ning, gaa et skridt videre og bestemme, hvor stor en saa og saa lang kilometerstrækning skal gjøres paa tavlen eller i tegneheftet. Til 300 km. i naturen skal paa tavlen svare f. eks. 5 dm. Da er altsaa enhver afstand i naturen saamange gange længere end den tilsvarende paa tavlen, som 5 dm. maa multipliceres for at blive 300 km., altsaa 600 000. Er der for tegneheftet opgivet en størrelse af 5 cm. for, hvad der i naturen er 300 km., vil en udregning som ovenfor give længdemaalestokken 1:6 000 000, d. e. enhver længdeafstand i naturen er 6 millioner gange saa stor som heftetegningens tilsvarende.

Efterat de ovennævnte merker er sat, tegnes landomridset fra merke til merke; et bestemt begyndelsespunkt bør vælges og altid benyttes som saadant, hvor tegningen skal gjengives helt; enhver gut maa nemlig kunne optage traaden naarsomhelst og hvorsomhelst; og at der altid begyndes paa et og det samme sted, hvorved al overveielsetid indspares, og at der i det hele gaaes frem i et vist „tempo“, støtter hukommelsen; desuden er det ogsaa ofte tilfælde, at visse linjer ligger lettere for tegneren, naar de tages fra den ene retning, end naar de tages fra en anden; skal endvidere flere, — og jo flere, desto bedre —, gjøres aktivt delagtige i tegningen, kan der ikke gives den enkelte synderligt spillerum.

Støttemidlerne for ridset mellem de afsatte merker faar indskrænkes til øiets sigtninger, der kun i sjeldneste fald bør udtrykkes ved optrukne linjer, og til, at enkelte former søges erindret ved at sammenlignes med kjendte linjeformer fra andre omraader. Der kan udenfor de merkepunter, som falder i hjælpelinjerne, være enkelte, som det for tegningens sammenhængs skyld er ønskeligt at fæste nøie; beliggenhedsbestemmelsen af disse faa vil da, ialfald ved de første ganges tegning, kræve en omhyggeligere sigtning¹⁾.

¹⁾ De ovenfor omtalte »Landomrids etc«, indeholder i den med tegningerne følgende tekst en flerhed af anvisninger til støtte for udførelsen.

Denne omridstegning behøver i sin helhed neppe at udføres paa klassetavlen som selvstændigt led i undervisningen mere end to gange, for et vanskeligere omrids kanske tre gange, før den gives den hele klasse som et extemporale; paa et høiere trin, ved en anden eller tredje „omgang“ af skolepensumet, indskrænker man sig til extemporale. Fortegninger med tegneanvisning skulde kræve udenadstegning af et land som en hvilkensomhelst anden lekse, for enkelte verdensdeles vedkommende kanske fordelt paa et par ganges forberedelse. Den følgende time vil da være at anvende udelukkende til tegning af landomridset med lærerens forklarende, berigtigende og skildrende ledsagelse; omridset udføres bedst saaledes, at hver gut kun tegner et lidet led af det; dette underkastes saa den hele classes kritik og berigtiges om nødvendigt helst af en kammerat, hvis ikke, af læreren, for derpaa at gjengives i rigtig form af en af klassen; den ene gut afløser med korte mellemrum den anden.

Paa det lavere trin, hvor korttegningen første gang udføres, vil det som antyd det være hensigtsmæssigt at lade omridset gjentage ogsaa en senere time som selvstændigt led i undervisningen, der dog vel allerede nu kan optage ogsaa andet stof til behandling ¹⁾. For at forvisse sig om, at enhver har hovedtrækkene af tegningen inde, kan man lade denne udføre som extemporale af klassen under et, hver gut paa sin tavle eller i sit tegnehefte. Hertil vil selv for de sværeste omrids neppe medgaa mere end 15 à 20 minutter. Paa høiere trin kan repetitionen af korttegningen som sagt indskrænkes til et saadant extemporale, der her tager 10, høist 15 minutter. Et saadant extemporale forsynes med navne. Den „stumme“ tavletegning behøves imid-

¹⁾ Lad dette, hvis det er en af de fremmede verdensdele, som foreforeligger, være f. eks. det første led i dens opdagelseshistorie, altsaa hvorledes de kyster, som nu kjendes af gutterne, opdagedes. Det andet led, hvorledes det indre er udforsket, vil passende kunne afslutte læsningen af landet.

lertid saavel for indlægning af fjelde og elve etc., som for demonstreringen af de fleste politiske og statistiske forhold. Hvis den ikke kan blive staaende paa tavlen fra den ene time til den anden, idet tavlen f. eks. kan benyttes paa begge sider, faar enten læreren selv eller et par rappe tegnere af klassen udføre den før timens begyndelse¹⁾. Gives extemporale for indtegningen og navningen af terrænforhold, byer o. a., kan omridstegningen være udført i hjemmet og saaledes have færdig med. Forøvrigt kan vistnok hjemmetegning bortfalde uden som forberedelse til udenadstegningen; den tid, som en skolegut anvender paa at udføre en saadan nøiagtigere og formfuldendtere tegning, giver neppe nogensinde et tilsvarende udbytte; hans arbejde med den er vel yderst sjelden andet end rent mekanisk. I alle fald er det, som ved disse tegninger kræves, kun vidnesbyrd om en rigtig opfatning af hovedtræk og orden i gjengivelsen af den erhvervede opfatning; mangel paa tegnefærdighed maa her ikke øve anden indflydelse end den, at den selvfølgelig kan gjøre den enkelte guts arbejde med gjengivelsen besværligere; det, som kræves, bør ikke være mere end, hvad alle kan udføre, og bedømmelsen af resultatet ikke tage hensyn til, om der er bedre eller daarligere „tegnet“.

Ved aarsexamener i lavere klasser turde det være hensigtsmæssigt at kræve udenadsgjengivelse af et helt omrids med terræn, byer o. a., alt med navne; dette kan gives klassen som fællesopgave umiddelbart før den mundtlige eksamination. Paa højere trin i skolen bør landformerne være blevet saa kjendt, at examinanden er istand til — jeg haaber, man ikke tror, jeg lægger formeget ind i ordene — at belyse sine mundtlige svar med rids paa tavle eller papir; et

¹⁾ Min fremgangsmaade tillader forøvrigt at udføre enkeltdele saavel af omridset som af terrænet forøvrigt, med bevarelse af rigtigt beliggenheds- og afstandsforhold saavel indenfor enkelt-delen selv som til det hele land. Jeg tillader mig at henvise til de nævnte »Landomrids etc«.

udført rids kan derpaa med hensyn til beliggenheden bestemmes derved, at de altid anvendte hjælpegradlinjer for det land, hvoraf ridset er en del, nævnes eller trækkes der, hvor de i forhold til ridset maa anbringes. Examinator har i denne examinationsform det mest betryggende middel til at komme efter, at examinanden har sit atlas inde; og det er det, skoleundervisningen i geografi bør sætte som sit væsentligste maal: Atlaset erindret og forstaaet. Det er det topiske, der maa forsøges lært ordentlig i skolen; da blir tilegnelsen af det geografiske stof, som reiser, bøger og dagblade i forvirrende overflod vil yde, aandsudviklende, det blir, hvad det geografiske studium har særlige betingelser for at være, en nydelse. Og let er det at merke paa lærlingerne, hvorledes de ganske anderledes forstaa, ja nyder og dermed ogsaa erindrer enhver noksaa knap meddelelse af geografisk (eller historisk) art, der kan knyttes til et terræn, hvis hovedlinjer staa klart for deres øie, end under forhold, hvor denne slags „meddelelser“, ofte kun kuriosu, gjordes til fagets hovedindhold, hvor faget i høiden kunde blive „morsomt“, aldrig opdragende, og hvor frugterne kun var de skjæreste forestillinger, der kun afventede skoletidens slut for at falde fra hinanden. Om dette kan alle være enige. Men om korttegningen —? Det er sandt, det blir lærerne, der faar mestarbeidet indtil videre. Men — „udenom“ den kommer vi ikke. Og arbeidet blir snart lønnende.

Kristiania 23 mars 1886.

Lidt om skriftlig analyse

ved

S. W. Hofgaard.

Det er en gammel klage, at uagtet alt det arbeide, der lægges paa grammatik og analyse i de lavere klasser af middelskolen, viser flerheden af eleverne stor usikkerhed, naar de kommer høiere op, og man hører ofte nok fra lærerne i de fremmede sprog den dom, at mængden af gutterne er, som om de aldrig havde hørt tale om analyse, de kjender ikke de simpleste grundbegreber og kan komme med de utroligste ting.

Grunden til, at det gaar saa, er ikke vanskelig at finde; det kommer jo deraf, at uagtet al anvendt tid og møie har gutterne dog faaet for liden øvelse i at finde sig tilrette uden lærerens veiledning; de har ikke lært at arbeide paa egen haand med lethed og sikkerhed, og naar der saa skal svares i en fart, bliver svaret ofte gjætning, og da kan der nok blive svaret de utroligste ting, uden at derfor den gut, der svarer saa, behøver at mangle skjøn eller evner.

Som det nu almindelig gaar, er eleven henvist til at skaffe sig den nødvendige øvelse ved arbeidet med de fremmede sprog, især tysk og latin, og der er vistnok mange, som mener, at grammatisk klarhed ikke kan opnaaes uden netop ved sammenligningen med de fremmede sprog; de mener da ogsaa, at man faar slaa sig til ro med det mislige resultat af de grammatiske øvelser paa det lavere trin; noget udbytte bringer de jo altid, og fuld sikkerhed kan man ikke opnaa, før de fremmede sprog træder til for alvor.

Det er dog neppe saa, at det er sammenligningen med det fremmede sprog, som giver den grammatiske sikkerhed

og klarhed; ved stilskrivningen ialfald maa eleven, om arbeidet skal lykkes, først klare sætningsforbindelsen for sig selv i den norske tekst, og en forstandig stilskrivning bliver en øvelse i at analysere paa egen haand, fordi ordene i de fremmede sprog i sine former for en væsentlig del har merker ligesaa gode som den betegnelse, der bruges ved skriftlig analyse.

Men det kan ikke være det naturlige, at arbeidet for at opnaa denne øvelse saaledes skal forbindes med arbeidet med det fremmede sprog, som i sig selv frembyder vansketigheder nok; det viser sig da ogsaa, at for mange bliver vanskelighederne paa denne maade saa store, at de trods al grammatiseren vedbliver at gjøre feil paa feil uden nogensinde at naa frem til klarhed. Først naar eleven har lært med nogenlunde sikkerhed at finde sig tilrette i sit eget sprog, vil arbeidet med det fremmede sprog kunne gaa sikkert og let, og først da vil sammenligningen faa den rette betydning.

Øvelsen i at finde sig tilrette paa egen haand bør saaledes erhverves gennem arbeide med modersmaalet; men skal dette ske, er det vistnok nødvendigt mere end hidtil at lægge vegten paa skriftlige øvelser i analyse. Dette er vistnok ogsaa erkjendt af de fleste lærere i norsk, og det er vel ogsaa efterhaanden blevet mere almindeligt at bruge saadanne øvelser paa det første trin; her gaar det ogsaa nok saa let, idet man ingen vanskelighed har med tegnene, saalænge det hver gang gjælder enkelte bestemte ting, som skal indøves. Derimod volder tegnene mere vanskelighed, naar det paa et noget høiere trin gjælder at tage saa meget som muligt med paa én gang, og det almindelige er vistnok, at det da efterhaanden gaar istaa med den skriftlige analyse.

Med den mundtlige analyse er det imidlertid ikke vel muligt at indrette sig saa, at den virkelig bliver en øvelse for alle elever i klassen. Man kan nok give lekser i analyse; men de færreste forstaar at forberede sig ordentlig; i timen vil de disciple, for hvem det gaar lettest, og

som mindst behøver øvelsen, følge med; andre derimod, med hvem det gaar tyngre, kan nok høre efter paa en maade, men fuld øvelse bliver det ikke for dem, undtagen naar de selv examineres. Derfor kræver den mundtlige analyse nødvendigvis megen tid, og almindeligst gaar det vel saa, at man slaar for meget af i fordringerne til den praktiske øvelse og lægger hovedvegten paa, at grammatikens regler læres. At tage mere tid til grammatik og analyse end hidtil vil neppe nogen tilraade; det gjælder at bruge den tid, man har, paa den bedste og naturligste maade; men da kan man ikke undvære den skriftlige analyse, som sysselsetter alle elever paa én gang, som øver dem i at arbeide paa egen haand, og som derfor ogsaa med større udbytte kan gives som hjemmeopgave.

Jeg antager saaledes, at man ikke bør give tabt ligeoverfor vanskeligheden med tegnene, og for dem, som maatte være enige heri, har jeg troet, at en udførligere redegjørelse for den betegningsmaade, som jeg efter flere forsøg har fundet mest praktisk, kunde have nogen interesse. Jeg har flere gange brugt skriftlige øvelser i analyse som et repetitionskursus med ældre elever, og min erfaring er, at der ikke skal saa mange timer til, før saadanne øvelser bringer nok saa godt udbytte. Jeg bruger da tegn over de forskellige sætningsdele og over adverbier, præpositioner og konjunktioner; uden tegn bliver adjektiver, naar de ikke staar som prædikatsled, ligesaa talord, de adjektiviske pronomener og substantiver i eieformen; fremdeles artiklerne, infinitivmerket og interjektioner. De tegn, som sættes, er følgende:

I. Over ordklasser.

1) Over adverbier sættes *av*, f. eks. gutten skriver ^{av} stygt; et ganske meningsløst svar.

2) Over præpositioner sættes en pil, \rightarrow , over styrelsen en modpil, \leftarrow , f. eks. over floden.

3) Over sideordnende konjunktioner sættes lig-
hedstegn, =, f. eks. manden og konen.

4) Over underordnende konjunktioner sættes
størretegn, >, som altsaa her bliver underordningstegn, f.
eks. han kunde ikke^{av.} komme, fordi han var syg.

Over *at* i substantiviske bisætninger sættes underord-
ningstegn og kolon, >: f. eks. han sagde, at han var syg.
Om man vil indøve forskjellen mellem afhængige udsagns-
sætninger og afhængige viljesætninger, hvilket kan have be-
tydning især for latin-elever, bruges underordningstegn og
kolon, kun naar *at* tilknytter en afhængig udsagnssæt-
ning; over *at* i en afhængig viljesætning sættes da under-

ordningstegn og udraabstegn, >! f. eks. han sagde, at jeg
skulde komme.

Over *om* i en afhængig spørgesætning sættes underord-
ningstegn og spørgsmaalstegn >?, f. eks. han spurgte,
>?
om jeg kom.

Ved de syv forskellige slags konjunktioner, som til-
knytter adverbiale bisætninger, tilføies nummer efter under-
ordningstegnet: 1) Tidskonjunktion, f. eks. han blev

staaende, til solen randt. 2) Aarsagskonjunktion, f. eks.

han kunde ikke^{av.} komme, fordi han var syg. 3) Betin-
gelseskonjunktion, f. eks. du kan, om du vil, se tiden

an. 4) Indrømmelseskonjunktion, f. eks. han maatte^{av.}
reise, skjønt han nødigt vilde. 5) Hensigtskonjunktion,

f. eks. hun saa efter selv, forat intet skulde mangle. 6)

Følgekonjunktion, f. eks. det var ganske stille, saa at
ikke et blad rørte sig. 7) Sammenligningskonjunk-

gjør det saa godt, som jeg kan (i hypothetiske sammen-
 ligningssætninger: hesten løb, som om den var uden byrde).

Hvis konjunktionen er udeladt, sættes udeladelsestegn,
 \wedge , og over dette sættes tegn som ellers over ordet,

f. eks. han sagde, \wedge at han var syg; det var saa vidt,

\wedge han kunde gaa; jeg gjør det, saa godt \wedge jeg kan.
 Naar det er en betingelseskonjunktion, som ikke staar til,
 tilføies tillige et NB. for at minde om, at ordstillingen er

forandret, f. eks. \wedge tør du, saa kom = hvis du tør,
 saa kom.

5) Over de relative pronomener tilføies under-
 ordningstegn efter det tegn, som angiver, hvilken sætnings-
 del pronomenet er (se nedenfor), f. eks. denne mand,

o. \wedge
 som jeg længe har kjendt. Over relative adverbier
 tilføies underordningstegnet efter *av.*, f. eks. paa det sted,

av. \wedge
 hvor han laa.

Hvis relativet er udeladt, sættes udeladelsestegn og
 tegn derover, f. eks. det bedste, \wedge han vidste.

6) Over spørgende pronomener og adverbier,
 som tilknytter en afhængig spørgesætning, tilføies paa
 samme maade et spørgsmaalstegn, f. eks. han spurgte,

o. ? *av.* *av. ?*
 hvad vi vilde; jeg ved ikke, naar han kommer.

II. Over sætningsdele.

Over subjekt og prædikat i en hovedsætning sæt-
 tes stor *S* og stor *P*, i en bisætning liden *s* og liden *p*

S. *P.* \wedge *s.* *p.*
 eks. han gik, da jeg kom. Ved en imperativ, hvor sub-
 jektet ikke staar til, sættes *S* i parentes ved siden af *P*,

P. (*S*) *av.*
 f. eks. kom straks.

Over subjektsanttyderen *der* sættes s. a., f. eks. der
 P. S. av.

var mange tilstede; over *det* som foreløbigt subjekt
 sættes f. S. (f. s.), f. eks. det glæder mig at høre dette.
 f. S. P. S.

Ved de uselvstændige verber sættes over ver-
 bet *Pv.* (i bisætninger *pv.*, prædikatsverbum), over præ-
 dikatsordet *Po* (*po*), f. eks. han var glad, skjönt han
 S. Pv. P o. > 4 s
 var fattig.
 Pv. po.

2) Over objektet sættes *o.* f. eks. de fangede ræven;
 S. P. O.
 over objektsprædikatsordet sættes *opo*, f. eks. de kaldte ham
 S. P. O.
 mester.
 opo.

3) Over et komplement sættes, som allerede nævnt,
 pil og modpil, f. eks. over floden.
 → ←

Vil man indøve forskjellen mellem adjektivisk kom-
 plement og adverbialt komplement, betegnes et adjektivisk
 komplement med streg under styrelsen, et adverbialt kom-
 plement med buelinje, f. eks. en mand med graat haar;
 → ←

han læste med megen iver.
 S. P. → ←

4) Over hensynsbetegnelsen sættes *h*, f. eks.
 S. P. h. o.
 han gav mig bogen.

5) Over maalsbestemmelse sættes *mb*, f. eks.
 m b. S. P.
 3 alen lang, over tidsbestemmelse *tb*, f. eks. han var
 av t b. S.
 borte 4 uger, over stedsbestemmelse *stb*, f. eks. han
 P. stb.
 kom denne vei.

6) Over tiltaleordet sættes *to.*, f. eks. du holder
 S. P.
 dig godt, du Tord.
 O. av. t. o.

Over apposition sættes *ap.*, ved en adjektivisk ap-
 position sættes streg, ved en adverbial apposition buelinje
 under hovedleddet, f. eks. Kristiania, Norges hovedstad;
 ap. up.
 overvunden kom han hjem.
 ap. P. S. av.

Tegnet sættes kun over hovedleddet, f. eks. den gamle

S. P. O. → →
 mand havde mange gode venner; over den brede flod; saaledes ogsaa ved sideordnede substantiver, f. eks. et sende-

→ ←
 bud fra kong Sverre. Ved de sammensatte tider af verbet sættes dog P. (p.) over alle prædikatets dele, og nummer

S. P₁. P₂.
 tilføies efter P (p.), f. eks. han havde spist (prædikatets 1ste, 2den del); saaledes ogsaa ved de modale hjælpeverber, f. eks. det kan nok være.
 S. P₁. av. P_e.

Ved en substantivisk bisætning sættes det tegn, som angiver bisætningens forhold til hovedsætningen, til foran

S. P. o. >: s. po. po. S. Pv. Po.
 bisætningen, f. eks. han sagde, at han var syg; jeg er vis

→ ← >: s. pv. po.
 paa, at han er syg; saaledes ogsaa ved relative bisætninger,

S. P. → ← 0 > s.
 som bruges substantivisk f. eks. han hilste paa, hvem han traf; relative bisætninger, der bruges adverbialt, kan betegnes paa samme maade ved at sætte av. foran bisætningen.
 p.

Naar flere sætningsdele er knyttet sammen ved en sideordnende konjunktion, sættes nummer foran tegnene, f. eks.

1. S. = 2. S. 1. P.
 konen og hendes datter (1ste subjekt, 2det subjekt) reiste

→ ← = 2. P. 1. O. = 2. O.
 til byen og købte mel og andre varer; hvor en præposition staar med flere styrelser, tilføies dog ikke nummer, f. eks.

S. P. → ← = ←
 han gik fra gaard og grund.

Et tegn i parentes sættes i følgende tilfælde:

1) Over et objekt og en hensynsbetegnelse, der hører til en infinitiv, som ikke er del af prædikatet:

S. P. → ← (h). (o).
 han kom for at bringe mig pengene.

2) Over en objektsbestemmelse til et adjektiv: han er flere sprog mægtig.
 Pv. (O). Po.

3) Over en prædikatsinfininitiv til objektet:
 S. P. O. (p.)
 vi saa ham komme.

4) I forkortede-sætninger: S. P. → (s.)
 det gik som en vind.

Jeg er forberedt paa at man vil finde, at dette er mange tegn, og at blot det at lære alle disse tegn vil forøge arbeidet ikke saa lidet. Men herved er nu først at merke, at som regel skal de jo ikke læres paa én gang, men efterhaanden, eftersom der bliver brug for dem; og de vil da være vel kjendte, naar man kommer saa vidt, at de alle kan anvendes. Men selv om man begynder paa det høiere trin, uden at tegnene kjendes fra før af, gaar det efter min erfaring meget let. Naar jeg har brugt den skriftlige analyse som et repetitionskursus, har jeg maattet begynde med en gennemgaaelse af de grammatiske begreber, og denne gennemgaaelse lod sig naturlig knytte til en redegjørelse for tegnene med tilhørende eksempler. Denne redegjørelse brugte jeg først at diktere; men da dette tog for lang tid, har jeg fundet det mere praktisk at lade hver elev faa sin redegjørelse autograferet. I én time har der da været tid til at gennemgaa de vigtigste tegn og eksemplerne, til at skrive en kort diktat, bestemt til skriftlig analyse, og til at analysere denne paa den maade, at snart en, snart en anden elev gav mundtlig forklaring, medens alle satte tegnene til i sine bøger. Efter denne forberedelse har eleverne senere kunnet analysere skriftlig paa egen haand med godt udbytte, og tegnene har ikke voldt vanskelighed; dog bør det være dem tilladt at have redegjørelsen ved haanden, saalænge indtil de er ganske sikre i tegnenes anvendelse.

Skole-efterretninger

for 1885—1886.

Skolens lærere.

Af de i forrige aars program opførte lærere fratraadte inden skoleaarets begyndelse: Landskabsmaler H. Petersen, lærer ved skolen fra 1875; cand. mag. Bastian Dahl, lærer ved skolen fra 1875, ansat som universitetsstipendiat; stud. philol. Otto Kulsberg, lærer ved skolen fra 1876; premierløjtnant B. M. Hall, lærer ved skolen fra 1878, sognepræst O. Moe, lærer ved skolen fra 1881 og cand. theol. N. Jæger, lærer ved skolen fra 1882.

Cand. theol. N. Krog fratraadte sin lærerpost fra 1ste februar som beskikket til forrettende sognepræst i Sarpsborg.

Følgende nye lærere blev ansatte:

Adjunkt Kristofer Lassen, tidligere lærer ved skolen i 1882—1884; se programmet for 1883 side 68.

Kaptein Waldemar Constantin Lunde (f. 1844, officer fra 1864, kaptajn 1885, siden 1870 lærer ved centralskolen for lærere i legemsøvelser og vaabenbrug, siden 1871 lærer i gymnastik og vaabenbrug ved universitetet).

Realkandidat Johannes Washington Thrane (f. 1858, ex. artium 1876 laud., ex. philos. 1877 laud., lærerembedsexamen 1883 haud illaud). — Da hr. Thrane efter kort tids forløb opsagde sin post ved skolen for at gaa over til en anden livsstilling, blev hans timer fordelt mellem to midlertidig ansatte lærere (se nedenfor side 42 og side 44—45).

Skolens faste lærere er saaledes for tiden følgende:

Bestyrerne:

1. J. Aars, cand. mag.,
 2. P. Voss, cand. mag.,
 3. S. W. Hofgaard, cand. mag., lærer ved skolen fra 1864, bestyrer fra 1880.
- } fra skolens oprettelse 1863.

Inspektørerne:

4. Emil Nicolaysen, cand. theol., ansat ved skolen fra august 1873.
5. Th. G. B. Odland, cand. theol., fra august 1874.
6. Ole Johannesen, cand. philos., fra januar 1875.

De øvrige lærere:

7. C. Schollert, seminarist, ansat ved skolen fra august 1864.
 8. K. Nicolaysen, kgl. fuldm.,
 9. Halfdan Wang, kaptein,
 10. J. N. Brun, sogneprest,
 11. Fr. Daldorf*) seminarist,
 12. H. Schjøth, adjunkt,
 13. E. Thorsen, seminarist,
 14. H. Lyche, cand. philos.,
 15. Dr. Elling Holst, cand. real.,
universitets-stipendiat, fra septbr. 1875.
 16. V. A. Aubert, cand. mag., fra januar 1876.
 17. Fr. Fredriksen, cand. philos., fra august 1876.
 18. N. Grøterud, cand. mag.,
 19. Jak. Norby, cand. mag.,
 20. A. Aubert, cand. theol.,
 21. J. Fr. Wilhelm Neuberth,
cand. philos., fra septbr. 1877.
- } fra august 1865.
- } fra oktbr. 1866.
- } fra august 1867.
- } fra august 1873.
- } fra august 1875.
- } fra august 1877.

*) Har nylig antaget dette navn istedenfor Hansen.

22.	M. Ringi, seminarist	fra oktbr. 1877.
23.	O. Gulbrandsen, seminarist,	} fra august 1878.
24.	N. Spjeldnæs, seminarist,	
25.	K. O. Brekke, cand. mag.,	
26.	Lyder Hermanstroff, cand. mag.,	} fra august 1879.
27.	N. Chr. Jacobsen, seminarist,	fra mai 1880.
28.	Fr. Grønvold, kgl. fuldmægtig,	fra august 1880.
29.	A. Arstal*) cand. theol.,	} fra august 1881.
30.	H. H. K. Hougen, cand. philols.,	
31.	S. S. Henriksen, cand. real.,	
32.	C. L. A. Schulerud, cand. real.,	} fra august 1882.
33.	Olaf Ellefsen, cand. theol.,	fra august 1882.
34.	Peter Clausen, turnlærer,	fra august 1883.
35.	Th. Lammers, cand. jur., sang-
instruktør,	fra oktbr. 1883.
36.	V. Myhre, stud. philol.,	} fra august 1884.
37.	O. J. Skattum, stud. philol.,	
38.	H. Rønneberg, cand. mag.,	fra septbr. 1884.
39.	Kr. Lassen, adjunkt,	fra august 1885**).
40.	W. C. Lunde, kaptein,	fra august 1885.

Lærereinder:

41. Frøken Thea Jensen . . ansat fra august 1874.
 42. Frøken Agnes Holstad 1875.
 43. Frøken Augusta Holstad „ „ septbr. 1875.

Cand. theol. Olaf Ellefsen har i den største del af dette skoleaar havt permission til et studieophold i Tyskland.

Cand. philos. W. Neuberth har ligeledes havt permission for sine studiers skyld.

*) Var ogsaa lærer ved skolen i aaret 1878—1879; har nylig faaet sit navn forandret fra Andersen til Arstal.

***) Var ogsaa lærer ved skolen i 1882—1884.

Midlertidig ansættelse i dette skolcaar har følgende lærere havt:

Stud. real. Fritz (mathematik og naturfag i middelskolen), stud. philol. H. Nørregaard (norsk og tysk i 2 m. c), stud. real. H. Schøyen (mathematik og naturfag i middelskolen), stud. theol. G. Smedal (religion, regning, historie og geografi, 1 m. c), stud. philol. S. Svenningsen (historie og geografi i 1 m. b), cand. theol. Vig-Andersen (overtog de fleste af Krogs timer fra 1ste februar).

Vikariater har været besørgede af studenterne B. Berbom, Einar Diesen, Hans Fleischer, Lars Hjelm, V. Holst, Halfdan Jensen og Lars Jensen, samt af seminaristerne Kopstad og A. Næss.

Klasse-inddeling og discipeltal.

I det forløbne aar har følgende klasser været igang:

A. I fællesafdelingen:

1. De 3 forberedelsesklasser; (forberedelsesskolen vil herefter for kortheds skyld blive kaldt smaaskolen og dens klasser smaaklasser, resp. 1, 2, 3 S.), hver delt i 2 parallelklasser (a og b).
2. 1ste til 3dje middelklasse (1, 2, 3 M.), hvoraf 2 M. og 1 M. har været delte hver i tre parallelklasser (a, b, c) og 3. M. i to (a, b).

B. I realafdelingen:

1. 4de—6te middelklasse paa engelsklinjen (4 M. c, 5 M. b E, 5 M. c, 6 M. b E, 6 M. c*).
2. Realgymnasiets 3 klasser (1, 2, 3 R. G.).

C. I latinafdelingen:

1. 4de—6te middelklasse paa latinlinjen (4 M. a, 4 M. b, 5 M. a., 5 M. b. L., 6 M. a, 6 M. b L.*).
2. Latingymnasiets 3 klasser (1, 2, 3 L. G.); af disse er 3 L. G. delt i to parallele klasser (a og b).

Discipeltallet i disse 30 klasser var ved skoleaarets begyndelse 777 og er ved programmets udgivelse i mai maaned 751, hvilket gjør i gennemsnit 25 i hver klasse. Af disse 751, disciple har 623 sit hjem i Kristiania, 32 i andre byer, 91 i landsbygderne og 5 i andre lande.

Fagfordeling.

Omstaaende tabeller viser, hvorledes fagene i de forskjellige klasser har været fordelte mellem lærerne; de ved lærernes navn tilføjede tal betegner fagets ugentlige time-tal i klassen:

*) Hver af de tre klasser 4—6 M. er delt i tre parallelklasser: 4 M. a, 4 M. b, 5 M. a og 6 M. a hører til latinlinjen; 4 M. c, 5 M. c og 6 M. c til engelsklinjen; 5 M. b og 6 M. b har disciple af begge linjer (med undervisning sammen i de fælles fag).

A. Latin- og real-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Fransk.
3 LG. a	Brun 2	Norby 4		Hermans- torff 9	Grøterud 7	Brekke 2
3 LG. 1.	Odland 2	Lassen 4		Grøterud 9	Aars 5 Grøterud 2	K. Nico- laysen 2
2 LG. b.	Brun 1	Norby 4		Grøte- rud 10.	Aars 5 Grøterud 2	Brekke 2
1 LG.	Brun 1	A. Aubert 3	E. Nico- laysen 1	Rønne- berg 9	Hermans- torff 7	K. Nico- laysen 4
6 M a	Odland 2	A. Aubert 3	E. Nico- laysen 4	Hermans- torff 7		A. Au- bert 2
6 M b*)	Krog 2	Norby 3	E. Nico- laysen 3	Voss 4 Hofgaard 3		Lyche 2
5 M. a	Krog 2	A. Aubert 3	Rønne- berg 3	Rønne- berg 8		
5 M b*)	Krog 2	Krog 3	Voss 3	Voss 8		
4 M. a.	Krog 2	V. Aubert 4	E. Nico- laysen 4	Myhre 8		
4 M. b.	Fredrik- sen 2	A. Aubert 4	Myhre 4	Skattum 8		
				Engelsk.	Tegning.	
3 RG.	Odland 2	Norby 4		Brekke 5	Holst 1 Spjeld- næs 1	Brekke 3
2 RG.	Odland 1	V. Aubert 4		E. Nico- laysen 5 Brekke 1	Holst 1 Spjeld- næs 1	K. Nico- laysen 2
1 RG.	Odland 1	A. Aubert 3	E. Nico- laysen 1	Brekke 5	Spjeld- næs 2	K. Nico- laysen 4
6 M. b*)	Krog 2	Norby 3	E. Nico- laysen 4	Brekke 5	Spjeld- næs 1	Lyche 2
6 M. c.	Odland 2	Fredrik- sen 3	Hofgaard 4	Hermans- torff 5	Spjeld- næs 1	Hermans- torff 3
6 M. b*)	Krog 2	Krog 3	Voss 3 Lyche 2	Lyche 5	Spjeld- næs 1	
5 M. c.	Krog 2	Fredrik- sen 3	Lyche 5	E. Nico- laysen 5	Spjeld- næs 1	
4 M. c.	Fredrik- sen 2	V. Aubert 4	Lyche 4	Brekke 5	Spjeld- næs 2	

Gymnastik Lunde: 3 LG., 3 RG., 2 LG., 2 RG., 1 RG., 3 t.; 1 LG., 6 M. a, b, c 3 t.; Clausen: 5 M. a, b, c 3 t., 4 M. a, b, c 3 t.

*) 6 M. b. og M 5. b. er kombinerede latin- og engelsk-klasser.

afdelingen.

	Historie.	Geografi.	Naturfag.	Mathematik og regning.	Skrivning.
3 LG. a.	Schjøth 3			Johannesen 3	
3 LG. b.	Schjøth 3			Johannesen 3	
2 LG.	Grønvold 3			Johannesen 3	
1 LG.	Schjøth 2 fra $\frac{1}{2}$ 86 3	Skattum 1 til $\frac{1}{2}$ 1886		Johannesen 2	
6 M. a.	Odland 3	Arstal 2	Schulerud 2	Schulerud 5	
6 M. b.	Norby 3	Arstal 2	Schulerud 2	Johannesen 6	
5 M. a.	Odland 3	Arstal 2	Schøyen 3	Schøyen 6	
5 M. b.	Krog 3	Arstal 2	Henrichsen 3	Fridtz 6	
4 M. a.	Hougen 2	Hougen 2	Fridtz 2	Schøyen 6	
4 M. b.	Skattum 2	Arstal 2	Jacobsen 2	Schulerud 6	
3 RG.	Grønvold 3	Schulerud 2	Schulerud 4	Holst 6	
2 RG.	Norby 3	Schulerud 1	Schulerud 5	Holst 5	
1 RG.	Odland 3	Henrichsen 1	Henrichsen 6	Holst 5	
6 M. b.	Norby 3	Arstal 2	Schulerud 2	Johannesen 6	
6 M. c.	Odland 3	Johannesen 2	Henrichsen 2	Johannesen 5	
5 M. b.	Krog 3	Arstal 2	Henrichsen 3	Fridtz 6	
5 M. c.	Krog 3	Arstal 2	Schøyen 3	Schøyen 6	
4 M. c.	Hougen 2	Johannesen 2	Jacobsen 2	Schøyen 6	Wang 1

Sang Lammers: gymnasiet 3 timer; Gulbrandsen: 5 M. a, b, c
1 time; 4 M. a, b, c 2 timer.

B. Fælles-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Historie.
3 M. a.	Schollert 3	Hougen 5	Hougen 5	Krog 3
3 M. b.	Krog 3	Fredriksen 5	Fredriksen 5	Hougen 3
2 M. a.	Jacobsen 3	Nørregaard 5	Nørregaard 5	Jacobsen 2
2 M. b.	Daldorf 3	Rønneberg 5	Rønneberg 5	Gulbrandsen2
2 M. c.	Spjeldnæs 3	Fredriksen 5	Fredriksen 5	Jacobsen 2
1 M. a.	Daldorf 3	Hofgaard 5*)	Hofgaard 4**)	Odland 3
1 M. b.	Krog 3	Schollert 5*)	Schollert 4**)	Svenningsen3
1 M. c.	Smedal 3	Hougen 5*)	Hougen 4**)	Smedal 3
3 S. a.	Agn.Holstad3	Holstad 8		Holstad 3
3 S. b.	Schollert 3	Schollert 8		Schollert 3
2 S. a.	Jensen 3	Jensen 9		
2 S. b.	Gulbrandsen3	Gulbrandsen9		
1 S. a.	Ang.Holstad3	Holstad 9		
1 S. b.	Daldorf 3	Daldorf 9		

Gymnastik Clausen: 3 M. a. b 3 timer; 2 M. a, b, c 3 timer;
1 M. a, b, c 3 timer.

*) I 1ste halvaar 9 timer.

***) Kun i 2det halvaar.

afdelingen.

	Geograa.	Naturfag.	Regning.	Skrlvning.	Tegning.
3 M. a.	Krog 2	Jacobsen 2	Spjeldnæs 5	Wang 2	Spjeldnæs 2
3 M. b.	Hougen 2	Jacobsen 2	Thorsen 5	Jacobsen 2	Spjeldnæs 2
2 M. a.	Jacobsen 2	Jacobsen 2	Wang 3	Ringi 2	Spjeldnæs 2
2 M. b.	Gulbrand- sen 2	Jacobsen 2	Wang 3	Wang 2	Jacobsen 2
2 M. c.	Skattum 2	Jacobsen 2	Wang 3	Thorsen 2	Spjeldnæs 2
1 M. a.	Jacobsen 3		Wang 4	Ringi 4	
1 M. b.	Svenning- sen 3		Wang 4	Wang 4	
1 M. c.	Smedal 3		Smedahl 4	Wang 4	
3 S. a.	Holstad 3		Holstad 4	Holstad 3	
3 S. b.	Schollert 3		Thorsen 4	Thorsen 3	
2 S. a.	Jensen 3		Jensen 5	Jensen 4	
2 S. b.	Gulbrand- sen 3		Spjeld- næs 5	Gulbrand- sen 4	
1 S. a.			Holstad 6	Holstad 6	
1 S. b.			Daldorf 6	Daldorf 6	

Sang Gulbrandsen: 3 M. a. b 2 timer; 2 M. a, b, c 1 time;
1 M. a, b, c 1 time.

Undervisningen

har i det forløbne skoleaar i det væsentlige gaaet frem efter samme plan som tidligere, dog med endel ændringer, fremkaldte ved den under 1ste mars 1885 vedtagne undervisningsplan for statens middelskoler og gymnasier, til hvilken ogsaa denne skole i de allerfleste punkter har sluttet sig. Her meddeles en oversigt over, hvad der er gennemgaaet i de forskjellige fag:

I. Smaaskolen.*)

Iste smaaklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Det vigtigste af 1ste Mose bog og af Jesu levnet er fortalt og gjengivet. Nogle lette salmevers.

Norsk (9 t.) Gjennem skrive-læsemetoden har børnene lært sammenhængende læsning af latinsk og norsk tryk samt at skrive latinsk skrift. Eriksen og Paulsens læsebog, 1ste del. Gjenfortælling af endel eventyr; nogle lette vers er lært udenad. Afskrivning efter læsebogen.

Regning (6 t.). Øvelse i læsning og skrivning af tallene indtil hundrederne; addition (tildels ogsaa subtraktion) ved rækketælling dels paa tavlen, dels som hovedregning. Praktiske eksempler.

Skrivning (6 t.). De smaa og store bogstaver efter opskrift paa vægtavlen, først paa dobbeltlinjeret tavle, senere i dobbeltlinjeret skrivebog.

2den smaaklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Det vigtigste af bibelhistorien, fortælling og gjenfortælling. Nogle lette salmevers.

*) Det ugentlige timetal er for smaaskolens klasser sat til 24. Herved er dog at merke, at der i disse klasser hver dag fraaer ialt henimod en time til frikvarterer (leg paa gaardspladsen), samt at 1ste klasse i de første uger af skoleaaret, som her begynder 1ste september, kun er paa skolen 3 timer daglig (10—1).

Norsk (9 t.) Eriksen og Paulsens læsebog, 2den dels 1ste afdeling. Samtale om det læste og gjengivelse af dets indhold. Nogle smaadigte lært udenad; enkelte sange. Til hver dag et par linjer til afskrivning efter bog med betegnet stavelsesdeling (i de første maaneder kun paa skolen, siden hjemme). I 2det halvaar er 1 time ugentlig anvendt til øvelser i diktat.

Geografi (3 t.). De vigtigste geografiske begreber, jordens skikkelse, bevægelse o. s. v. (med benyttelse af globus); en kort oversigt over Europa, Norge og Sverige noget fuldstændigere, efter kort.

Regning (5 t.). Øvelse i læsning og skrivning af tal samt addition og subtraktion fortsat, ogsaa med større tal. Multiplikation med ensifret multiplikator.

Skrivning (4 t.). Sandbergs forskrifter 1ste bog.

3die smaaklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Af Vogts mindste bibel-historie det gamle testamente; de tre første parter af katekismen uden Luthers forklaringer. Nogle salmer.

Norsk (8 t.). Eriksen og Paulsens læsebog, 2den dels 2den afdeling. Samtale om det læste og gjengivelse af dets indhold. Udenadlæsning af vers som i 2den klasse. Afskrivning efter bog; i sidste halvaar to gange ugentlig diktat (forbundet med gennemgaaelse af de vigtigste ordklasser).

Historie (3 t.). Fortællinger af Norges ældste historie, omtrent til Harald Haardraades død. Det vigtigste af gudesagnene er medtaget.

Geografi (3 t.). Fuldstændigere gennemgaaelse af det for 2den klasse opførte pensum.

Regning (4 t.). De fire regningsarter i ubenævnte tal.

Skrivning (3 t.). Sandbergs forskrifter 2den bog.

II. Middelskolen.

Iste middelklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Det nye testamente efter Vogts mindste bibelhistorie. Repeteret katekismens tre første parter (med Luthers forklaringer); desuden læst „bønner“. Enkelte bibelsprog og salmer.

Norsk (9 t. i 1ste halvår, 5 t. i 2det). Øvelser i læsning, i regelen efter forberedelse hjemme. Eriksen og Paulsens læsebog, 2den dels 3dje afdeling. Enkelte af digtene er lært udenad. Begyndelsesgrundene af grammatikken under benyttelse af Jensens eksempelsamling (indtil § 18), af Hofgaard's norske grammatik indledningen (§§ 1—23) og § 71, 73, 76—80 (af afsnittet om verberne). Øvelser i diktat, i første halvår 2 gange om ugen, i andet halvår dels 1, dels 2 gange om ugen; skilletegnene dikteres endnu af læreren. Af Aars's retskrivningsregler er gennemgaaet §§ 1—6, 48—49, 10, 15—24, 27.

Tysk (4 t. i 2det halvår). Lassens læsebog (2den udgave) til og med s. 23; 1—2 gange om ugen dels diktat, dels skriftlige grammatiske øvelser, navnlig i verbernes og substantivernes bøining.

Historie (3 t.). Fortællinger af Norges historie fra Harald Haardraades død til Kalmar-unionen. I 2det halvår Eriksens lille verdenshistorie til middelalderen.

Geografi (3 t.). Erslevs „Almindelig geografi“ med undtagelse af indledningen. Øvelser i korttegning.

Regning (4 t.). I de første maaneder af skoleaaret fortsat med øvelser i de fire regningsarter med ensbenævnte tal, senere gennemgaaet de fire regningsarter med uensbenævnte tal. Johannesens regnebog I.

Skrivning (4 t.*). Sandbergs forskrifter 2den og 3dje bog. I sidste halvår er 1 skrive-time om ugen anvendt til forberedende tegneøvelser.

Sang (1 t.). Øvelser i enstemmig sang.

*) I forrige aars program staar ved trykfeil 2 t.

2den middelklasse.

Religion (3 timer ugentlig). Vogts bibelhistorie for borgerskoler indtil Ruths bog; i forbindelse hermed læsning i bibelen. Katekismens fem parter læst tilende og repeteret. Fra kirkeaarets begyndelse er i hver uge gennemgaaet evangeliet for følgende søndag (og festdage). Enkelte salmer lært udenad.

Norsk (5 t.). Læsning, i regelen efter forberedelse hjemme: Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del (det udvalgt, som i fortalen til de senere udgaver er opført for denne klasse). Enkelte digte er lært udenad. Af Hofgaard's norske grammatik er repeteret §§ 1—23 og læst videre §§ 24—30; 40—70; 108; 111; 143—147; 151; 153—161, med forbigaaelse af anmerkningerne. Analyse dels efter Jensens eksempelsamling, dels af stykker i læsebogen. De vigtigste stykker af Aars's retskrivningsregler; ved diktat er i 2det halvaar brugen af komma, semikolon, anførselstegn og spørgsmaalstegn gennemgaaet.

Tysk (5 t.). Lassens læsebog (2den udgave); efter en hurtig repetition af de første 29 sider er læst videre til s. 50, fremdeles af „øvelsesstykker ved repetitionen af formlæren“ s. 51—57; læsestykker, 1ste afdeling, s. 60—84. Efter Hofgaard's tyske grammatik substantivernes deklination §§ 15—44. Skriftlig: dels diktat, dels øvelser i at konjugere og deklinere; i de sidste fire maaneder som hjemmearbejde oversættelse af lette norske eksempler.

Historie (2 t.). Eriksens lille verdenshistorie fra middelalderen og ud; repetition.

Geografi (2 t.). En kort indledning til geografien (tildels i tilslutning til de første blade af Erslevs „Almindelig geografi“); af Geelmuydens geografi for middelskolen Asien. Korttegning.

Naturhistorie (2 t.). Pattedyrene og fuglene efter Sørensens „Dyrerigets og planterigets naturhistorie i kort

udtog;“ de nødvendige oplysninger om det menneskelige legeme er meddelt mundtlig.

Regning (4 t.). Repetition af det i 1 M. gennemgaaede, opgaver efter Johannesens regnebog, I, s. 55—81. Addition, subtraktion og multiplikation i almindelig brøk; Johannesens regnebog II.

Tegning (2 t.). Rette linjer, vinkler og kors; dernæst kvadrater, rektangler, romber, trekanten, sekskanten og ottekanten med afledede retlinjede figurer; lette border; femkanten, cirkelen og ovalen.

Skrivning (2 t.). Sandbergs forskrifter, 3dje bog, samt øvelser efter opskrift paa tavlen.

Sang (1 t.). Note-øvelser. Enstemmige sauge og salmer.

3dje middelklasse.

Religion (3 timer egentlig). Vogts bibelhistorie for borgerskoler fra Ruths bog til det nye testamente; i forbindelse hermed læsning i bibelen. Repetition af katekismens fem parter; en større del af „Sentenser af Guds ord“, navnlig de, som er oplagne i Pontoppidans forklaring; stykker af hustavlen samt enkelte salmer.

Norsk (5 t.). Læsning efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del (i det væsentlige det udvalg, som i fortalen til de senere udgaver er opført for denne klasse). Af Hofgaard's norske grammatik §§ 112—142 og 162—166; derhos repetition af det tidligere læste; analyse efter Jensens eksempelsamling og stykker af læsebogen. Aars's retskrivningsregler i sammenhæng (med forbiguelse af vanskeligere anmærkninger). Alle skilletegn indøvede. Diktat 1 gang om ugen; i sidste halvaar øvelser i mundtlig og (afvekslende med diktaten) skriftlig gjenfortælling.

Tysk (5 t.). Lassens læsebog tilende. Af Pauss og Lassens læsebog omtrent 30 sider. Mundtlige og skriftlige øvelser i oversættelse fra norsk til tysk dels efter Lassens læsebog s. 51—59; dels efter Knudsens stiløvelser

(til „hjelpeverberne haben og sein“, med forbigaaelse af afsnittet om tidsbestemmelse ved præpositioner). Af Hofgaards tyske grammatik repeteret substantivernes deklination; læst kjønsreglerne, adjektivets bøjning, pronomenerne (§§ 15—44; 53—132; anmerkningerne er forbigaaet).

Historie (2 t.). Nissens „Verdenshistoriens vigtigste begivenheder“ til middelalderen. Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie til Kalmarunionen.

Geografi (2 t.). Geelmuydens geografi for middelskolen fra Danmark til Schweiz.

Naturhistorie (2 t.). Om planternes ydre bygning efter Sørensens „Dyrerigets og planterigets naturhistorie i kort udtog“; forevisning og beskrivelse af levende planter. I vintermaanederne efter samme lærebog vade- og svømme-fuglene, krybdyrene, fiskene og leddyrene (s. 61—114).

Regning (5 t.). Alle fire regningsarter i almindelig brøk. Decimalbrøk. Johannesens regnebog II.

Tegning (2 t.). Figurer afledede af cirkelen, som simple rosetter; ellipser, ovaler, spiraler og deraf afledede lette ornamentter, afvekslende med repetition af retlinjede figurer.

Skrivning (2 t.). Sandbergs forskrifter 4de bog. Begyndt med øvelser i „tysk“ skrift.

Sang (2 timer). Note-øvelser. En- og flerstemmige sange og salmer.

4de middelklasse.

Religion (2 timer ugentlig). Af Vogts bibelhistorie for borgerskoler det nye testamente indtil „palmesøndag“; i forbindelse hermed læsning af tilsvarende dele af evangelierne. Pontoppidans „forklaring“ (Sverdrups udgave), 1ste part.

Norsk (4 t.). Læsning efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del, idet hovedvegten er lagt paa stykker af den nyere norske litteratur. Af læsebogens „korte oplys-

ninger om forfatterne“ er lært det, som meddeles om Welhaven, Wergeland, R. Keyser, A. Munch, P. Chr. Asbjørnsen, Jørgen Moe, Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen og Jonas Lie. Enkelte digte er lært udenad. Af Hofgaard's norske grammatik er indledningen og formlæren læst i sammenhæng. Analyse efter læsebogen. Et skriftligt arbejde om ugen: diktat; gjenfortælling; omskrivning af digte; lette fortællinger og skildringer. Gjenfortælling er ogsaa anvendt som mundtlig øvelse.

Tysk (4 t.). Af Pauss og Lassens tyske læsebog omtrent 50 sider. Formlæren efter Hofgaard's grammatik læst tilende (med forbigaaelse af anmerkningerne); af syntaksen til genitiv; en skolestil hver uge; Knudsens tyske stiløvelser.

Latin (8 t. paa latinlinjen). Af Schreiners grammatik det vigtigste af formlæren; Andersens læsebog 1ste afdeling og af 2den afdeling I (stedsbestemmelser), II (participium), III (gerundium og passivt verbaladjektiv), dog med forbigaaelse af enkelte eksempler, især i afsnittet om de afvigende verber. De vigtigste syntaktiske regler er meddelt mundtlig under læsningen og tildels dikteret eleverne i en liden anmerkningsbog. Skolestil 2 gange ugentlig.

Engelsk (5 t. paa engelsklinjen). Ross's lærebog i engelsk, 1ste del (med forbigaaelse af nogle faa stykker); skriftlige øvelser efter læsebogen.

Historie (2 t.). Nissens verdenshistorie fra middelalderen indtil trediveaarskrigen. Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie til Fredrik II.

Geografi (2 t.). Geelmuydens geografi for middelskolen fra Italien til Russisk Asien.

Naturhistorie (2 t.). Sørensens "Dyrerigets og planterigets naturhistorie i kort udtog": Zoologien læst ud (s. 115—128 og s. 1—16); af botaniken repeteret planternes ydre bygning (s. 130—143); de vigtigste plantefamilier (s. 151—188); forevisning og beskrivelse af levende planter i forbindelse med øvelser i at anvende Sørensens „Norsk flora“.

Mathematik (5 t.). Af arithmetik og algebra hele tal og brøk; O. Johannesens opgavesamling. Af Bonneviés geometri 1ste bog.

Regning (1 t.). Repetition af almindelig brøk og decimalbrøk; enkelt reguladetri; begyndt paa sammensat reguladetri; Johannesens regnebog III.

Tegning (2 t. paa engelsklinjen). Lette fladeornamenter saasom rosetter, bladformer, lotos, spiraler o. l.

Skrivning (1 t. paa engelsklinjen). Sandbergs forskrifter 4de bog. Øvelser i „tysk“ skrift.

Sang (2 t.). Som i 3dje middelklasse.

5te middelklasse.

Religion (2 t.). Vogts bibelhistorie for borger-skoler fra „palmesøndag“ og ud; bibellæsning som i 4de middelklasse. Af „forklaringen“ (Sverdrups udgave) 2den part.

Norsk (3 t.). Læsning efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del, og efter Eriksens „Udvalg af danske og norske forfattere“, 1ste del (stykker af Petter Dass og Holbergs den politiske Kandestøber). Enkelte digte lært udenad. Om de vigtigste af de læste forfattere er lært, hvad der meddeles i læsebogens „Oplysninger om forfatterne“. Af Hofgaards norske grammatik sætningslæren i sammenhæng. En stil hveranden uge: fortællinger; skildringer og beskrivelser; sammendrag og bearbejdelser. Eksempler paa opgaver, der har været givne i de tre parallelklasser: En eftermiddag paa landet. — En nat paa sjøen. — I skoven. — Før, under og efter et uveir. — En ny Robinson. — En lykkelig arbejder og hans familie. — Den, som graver en grav for andre, falder ofte selv deri. — Et frikvarter. — St. Hanshaugen. — Hvad hans værelse lærte mig om ham selv. — Klassens skiløb. — Gamle Gulbrand. — Om jernet og dets nytte. — En skildring af vinteren og de fornøielser, den byder os. — Den lutherske reformations indførelse i Danmark og Norge. — Min sidste

fridag (brev til en ven). — Hunden og katten. I den ene parallelklasse mundtlige foredrag af disciplene over selvvalgte emner.

Tysk (3 t. paa latinlinjen, 5 t. paa engelsklinjen). Af Pauss og Lassens tyske læsebog henved 70 sider, for engelsklinjen noget mere; af Løkkes mindre grammatik syntaksen tilende; tilsvarende stykker af Knudsens stiløvelser mundtlig; en stil hver uge.

Latin (8 t. paa latinlinjen). Af Voss's udvalg af latinske klassikere: de 8 første feltherrer af Cornelius Nepos; Phædri fabler. — Af Schreiners latinske grammatik formlæren noget fuldstændigere og af syntaksen det vigtigste af kasuslæren (i den ene parallelklasse efter Johanssens stiløvelser); de vigtigste hovedstykker af sætningelæren er indøvede under forfatterlæsning og stilskrivning. I den ene parallelklasse er der skrevet en stil paa skolen hver uge og en hjemmestil hveranden uge efter Johanssens stiløvelser; i den anden er der skrevet noget mindre og lagt mere vægt paa mundtlige øvelser.

Engelsk (5 t. paa engelsklinjen). Af Brekkes læsebog for middelskolen omtrent 60 sider; formlæren repeteret efter Løkkes grammatik, af syntaksen læst til pronome-nerne; mundtlig tilsvarende stykker af Knudsens og Løkkes stiløvelser; hver uge en skolestil (i to sammenhængende timer).

Historie (2 t.). Nissens verdenshistorie og Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie til ende.

Geografi (2 t.). Af Geelmuydens geografi for middelskolen Afrika, Amerika, Australien, samt repetition af den skandinaviske halvø.

Naturfag (3 t.). Henrichsens fysik for middelskolen fra begyndelsen og ud; de valgfri paragrafer er forbigaaede.

Mathematik og regning (6 t.). Af Bonneviés arithmetik og algebra 3dje og 4de bog med undtagelse af læren om logarithmer; ligninger af 1ste grad. Bonneviés

geometri 1ste bog ud og 2den, 3dje og 4de bog. Sammensat reguladetri; procent- og rentesregning, Johanne-sens regnebog III.

Tegning (2 t. paa engelsklinjen). Fladeornamenter især efter antiken. Projektionstegning 1 time ugentlig i sidste halvjaar.

Sang (1 t.). Fortsat musiktheori samt sangøvelser.

6te middelklasse.

Religion (2 timer ugentlig). Forklaringen læst ud og repeteret, bibelhistorien repeteret.

Norsk (3 t.). Læsning dels efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del, dels efter Eriksens "Udvalg af norske og danske forfattere", 1ste del. Enkelte digte lært udenad. Læsebogens „Oplysninger om forfatterne“ er lært om følgende: Ivar Aasen, Asbjørnsen, Baggesen, Bjerregaard, Bjørnson, Brun, Petter Dass, Ewald, Claus Frimann, Grundtvig, Maurits Hansen, Holberg, Ibsen, Ingemann, Landstad, Jonas Lie, Jørgen Moe, A. Munch, Oehlenschläger, Edvard Storm, Welhaven, Wergeland, Wessel, Vinje, Zetlitz; til supplering er i to af parallelklasserne benyttet Eriksens litteraturhistorie, af hvilken nogle afsnit er læst paa skolen, i den tredje er dikteret en kort oversigt over litteraturhistorien fra Holberg til nutiden. Af Aars og Eriksens svenske læsestykker er læst omtrent 50 sider. Af Hofgaard's grammatik „Om vers og versemaal“. En stil hveranden uge; tildels ogsaa øvelser i diktat. Af opgaver, der har været givne i de tre parallelklasser, nævnes følgende: Fortæl om et af vore større vasdrag og dets betydning for de egne, de omgives af. — Et minde fra sommerferierne. — Besøg i et værksted. — Fortæl lidt om vort vigtigste fuglevildt. — Ilden er en god tjener, men en streng herre (tentamensstil). Myrerne, og hvad vi kan lære af dem. — Et natligt eventyr. — Gartnerens syssel. — Hvad vi skylder Golfstrømmen. — Følgerne af en heftig storm. — Om ski og skirend.

Tysk (4 t.). Løkkes mindre grammatik repeteret, i en af parallelklasserne er Hofgaards tyske grammatik benyttet; skolestil hver uge; nogle hjemmestile, dels efter Knudsens tyske stiløvelser, dels efter Hofgaards opgaver i tysk stil. Læsning efter Pauss og Lassens læsebog og Hauffs Märchen, tildels ex tempore.

Latin (7 t. paa latinlinjen). 1ste bog af Cæsar de bello Gallico ud og 2den bog; nogle feltherrer af Cornel. Repetition af det hele pensum til middelskole-eksamen. Efter Schreiners grammatik er det forhen læste repeteret og enkelte dele af sætningslæren er medtaget; i den ene parallelklasse er Gjør og Johanssens schema for moduslæren i latin gennemgaaet. Hver uge en sammenhængende stil paa skolen (i 1½—2 t.), dels efter Johanssens stiløvelser, dels efter andre opgaver; ved siden deraf ogsaa hjemmestile.

Engelsk (5 t. paa engelsklinjen). Læsning efter Løkkes læsebog for mellemklasserne, tildels ex tempore, i andet halvår efter Marryat: Settlers in Canada (70 s.). Løkkes grammatik læst ud og repeteret; tildels tilsvarende eksempler af Knudsen og Løkkes stiløvelser. Hver uge en kort hjemmestil og en stil paa skolen.

Fransk (i 6 M. a og b 2 t., i 6 M. c 3 t.) I 6 M. a og b er af Knudsen og Wallems læsebog læst omtrent 35 sider. Repetition (ogsaa af det i 5te middelklasse læste pensum). Af Knudsens grammatik formlæren læst ud og repeteret, af syntaksen læst om participier og ordstilling. I 6 M. c, som ikke havde fransk i forrige skoleaar: Af Knudsen og Wallems læsebog omtrent 50 sider. Repetition. Knudsens grammatik: formlæren læst ud og repeteret.

Historie (3 t.). Repetition af Nissens verdenshistorie og Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie.

Geografi (2 t.). Af Geelmuydens geografi for middelskolen indledningen og repetition af det hele pensum.

Naturfag (2 t.). Om planternes indre bygning. Repetition af fysik, zoologi, botanik og mineralogi.

Mathematik og regning (5 t. paa latinlinjen, 6 paa engelsklinjen, dog i den ene parallelklasse i første halvår kun 5). Øvelser i praktisk regning; Johannesens regnebog III. Logarithmer. Af Bonneviés geometri 5te og 6te bog. Repetition af det hele pensum. Johannesens opgaver i aritmetik og algebra; i sidste halvår Johannesens blandede opgaver i aritmetik, algebra og geometri.

Tegning (2 t. paa engelsklinjen). Som i 5te middelklasse.

III. Gymnasierne.

Latingymnasiet.

1ste klasse (1 L. G.).

Religion (1 time ugentlig). Nissens kirkehistorie til schweizer-reformationen.

Norsk (3 t.). Af Eriksens Udvalg af norske og danske forfattere, 1ste og 2den del, udvalgte stykker. B. Bjørnsons Arnljot Gelline. Eriksens litteraturhistorie fra begyndelsen til side 115 (Oehlsenschlägers død). Stil hver tredje uge; eksempler paa opgaver: En sommerkveld tilfjelds. — Fodturilivet. — Dampens betydning for kulturen. — En barndomserindring. — Livet sammenlignet med en elv. Mundtligt foredrag over selvvalgte emner 1 gang i skoleaaret af hver discipel.

Tysk (2 t.). Schillers *Die Jungfrau von Orleans*.

Latin (9 t.). Cicero *de imperio Cn Pompeii, pro Archia poeta*. Sallust *Catilina*. Terents *Andria*. Ovid: *Metamorphoses*, 720 v. Ex tempore: *Cicero in Catilinam II, IV*. Af Schreiners grammatik: lydlære samt af syntaksen: fra læren om adjektiver, § 277, og ud; tillæggene om metrik, datumsbetegnelse, brøk og mynt, orddannelselære, metrik, udvalgte paragrafer af syntaksen. Hver anden uge en hjemmestil og hver uge en skolestil (i sidste halvår uden hjælpemidler). Dorphs mytologi.

Græsk (7 t.). Efter Curtius's grammatik det væ-

sentlige af den attiske formlære. Tilsvarende stykker af Schenkls elementarbog. I første halvår hyppige skriftlige bøningsøvelser og nogle stile efter Schenkls elementarbog. Af Xenofons *Anabasis* 2den bog og 3dje bog kap. 1—3; (indholdet af 1ste bog meddelt i uddrag).

Fransk (4 t.). Knudsen og Wallems læsebog 1ste del tilende, af 2den del omtrent 50 sider (læst og repeteret). Knudsens grammatik (formlære og syntaks). Mundtlige øvelser i oversættelse fra norsk til fransk efter Wallems stiløvelser.

Historie (2 t. i første halvår, 3 t. i andet). Thri-ges mindre lærebog i den gamle historie indtil Konstantin.

Geografi (1 t. i 1ste halvår). Efter Horns lærebog i geografi for latingymnasiet læst og repeteret afsnittet om ethnografi; læst Europa indtil Schweiz.

Mathematik (2 t.). Dr. O. J. Brochs aritmetik 1ste, 2den og 3dje bog.

2den klasse (2 L. G.).

Religion (1 t.). Nissens kirkehistorie tilende. I 2det halvår Johannes' evangelium paa græsk, kap. 1—5 (med J. N. Bruns forklaring).

Norsk (4 t.). Oehlenschläger St. Hansaftenspil; Ibsen Samfundets støtter; Vinje Storegut. Eriksens udvalg 2den del: digte af Grundtvig; digte og prosastykker af Welhaven og Wergeland; Eriksen dansk og norsk litteraturhistorie fra Oehlenschläger tilende. Stil hver tredje uge; opgaver: En sommernat. — Hvorfor er det farligt forsættelig at afvige fra sandheden, selv om det kun sker for spøg? — „Det guld er tilvisse ei meget at rose, som drypper ei kobber i armodens pose“. — Nordmændenes færd paa sjøen i ældre og nyere tider. — Festina lente! — De vigtigste aarsager til det vestromerske riges undergang. — Hvad maa opfordre os til at være forsigtige i vore domme om andre? — De norske skove og deres betydning for land

og folk. — Kan der siges noget holdbart til forsvar for krig?

To timer egentlig er anvendt til **oldnorsk**, hvori er gennemgaaet det vigtigste af formlæren efter Nygaards grammatik samt omtr. 30 sider af samme forfatters læsebog.

Latin (9 t.). Cicero *Cato maior*. Ovid *Metamorphoses* 200 vers. Vergil *Aenëis* I, Livius XXI og XXII, kap. 1—37. Ex tempore Ciceros 4de tale mod *Catilina* og 5 kapitler af talen for *Ligarius*. Schreiners grammatik fra § 408 tilende. Et skriftligt arbejde om ugen (vekselvis hjemme og paa skolen), i 1ste halvaar stil, i 2det dels stil, dels oversættelse.

Græsk (7 t.). Homer *Iliadens* 1ste bog, 3dje bog til v. 383, 4de, 5te og 6te bog. Repeteret Xenofons *Anabasis* II og III, 1—3. — Af Curtius's grammatik er formlæren repeteret og af syntaksen læst kasuslæren. — Christensen Det græske statsliv i oldtiden.

Fransk (2 t.). Knudsen og Wallems læsebog, 2den del, omtrent 80 sider, deraf endel kursorisk). Af Knudsens grammatik de sidste kapitler af syntaksen; repeteret formlæren indtil verberne. Stiløvelser efter Wallem (mundtlig).

Historie (3 t.). Den gamle historie tilende. Frankriges historie til revolutionen (med benyttelse af Blochs lærebog i verdenshistorie).

Mathematik (3 t.). Arithmetiken tilende. Plantrigonometri indtil skjævinklede trianglers opløsning (C. M. Guldbergs lærebog). Stadig skriftlige opgaver, dels paa skolen, dels som hjemmearbeide.

3dje klasse (3 L. G.).

Religion (2 t.). Johannes's evangelium tilende. Kirkehistorien repeteret.

Norsk (4 t.). 3 L. G. a Holberg Erasmus Montanus. Af Wergeland og Welhaven som i 3 R. G. —

Litteraturhistorie og stile som i 3 R. G. (undtagen, at her som nr. 9 er besvaret denne opgave: Hvilken betydning har studiet af den klassiske oldtid for vor tids dannelse?)

3 L. G. b. Holberg Erasmus Montanus. Af Welhaven og Wergeland de i Eriksens læsebog 5te del optagne stykker. — Eriksens litteraturhistorie. Stil hver tredje uge; opgaver: Den første af artiumsopgaverne i 1885. — Verba docent, exempla trahunt. — Hvorfor havde Holberg saa meget imod tidens moderne udenlandsreiser? — Hvorfor tillægger man alderdommen ærværdighed, og hvorledes bestemmes derved de unges forhold til de gamle? — De for 3 R. G. anførte opgaver nr. 5 og 6. — Hvilken historisk og almengyldig sandhed ligger i Augustins ord: Carthagine deleta Roma otio perit. — Hvilken betydning kan det have for et folk at bevare sine historiske minder? — Kundskab er magt. — Hvilken indflydelse har havet paa kystboernes sysler og karakter? — Hvorledes kan et folk vinde verdenshistorisk betydning?

To timer egentlig er anvendt til **oldnorsk**: Nygaard's grammatik tilende; omtrent 45 sider af sammes læsebog. Det hele for ex. art. bestemte pensum repeteret.

Latin: Omtrent 500 vers af Horats's oder (med nøjagtig gennemgaaelse af versemaalene) og omtrent 600 vers af hans breve. Tacitus's annaler: efter Weisses udvalg afsnittet om Agrippina den yngre. Af latinske oversættelser som før 2 hver uge. Repetition af det hele artiumspensum. Antikviteter efter Weisses lærebog. Grammatiken repeteret fuldstændig. Kort oversigt over litteraturhistorien.

Græsk (7 t.). Læst og repeteret Platons *Apologia Socratis* og Sofokles's *Antigone*. Desuden repeteret hvad der lægges op til ex. art. af Homer, Herodot og Xenofon. Christensen Det græske statsliv i oldtiden. Litteraturhistorie (dels dikteret, dels autograferet en kort oversigt, suppleret mundtlig). Grammatiken repeteret (moduslæren efter Aars og Grøteruds oversigt).

Fransk (2 t.), Knudsen og Wallem s Læsebog II. Extemporal læsning „Le verre d'eau“ af Scribe. Wallem fransk ordsamling. Knudsen s grammatik repeteret.

Historie (3 t.). Frankriges historie tilende. Nordens historie (Eriksen s lærebog fuldstændig). Repetition af det hele pensum.

Mathematik (3 t.). Trigonometrien fra skjævvinklede triangler s opløsning. C. M. Guldberg s stereometri indtil „sfærisk geometri“. Repetition. Skriftlige opgaver.

Realgymnasiet.

1ste klasse (1 R. G.).

Religion (1 time ugentlig). Nissens kirkehistorie til schweizer reformationen.

Norsk (3 t.). Omtrent som 1 L. G.; dog ikke læst Arnljot Gelline, men Vinjes Storegut.

Tysk (1 t.). Schillers Maria Stuart.

Engelsk (5 t., hvoraf 2 sammenhængende til stilgjenemgaaelse og stilskrivning). Af Løkk es Engelske forfattere i udvalg s. 345—420 (o: Macaulay, Stanhope, Lytton, Dickens med biografier). Af Sommerfelt: Nyere engelske forfattere 80 sider, hvoraf 60 kursorisk. Præpositioner og synonyme efter Knudsen og Løkk es stiløvelser, 1ste samling. Efter Løkk es grammatik hele formlæren og syntaksen til de ubestemte pronomener § 122—174. Hver uge en skolestil efter Knudsen og Løkk es stiløvelser, 2den samling. J. Lunds engelske ordsamling, s. 1—24 (2den udgave).

Fransk (4 t.). Knudsen og Wallem s læsebog, 1ste del, s. 55 og ud; af 2den del 50 sider. Wallem s stiløvelser til s. 19 pronomenerne; af Knudsen s grammatik repeteret formlæren.

Historie (2 t.). Thriges mindre lærebog i den gamle historie.

Geografi (1 t.). Gundersens lærebog i politisk geografi indtil Italien og det vigtigste af afsnittet om ethnografi. Repetition saalænge tiden rækker.

Naturfag (5 t.). Lützens lærebog i zoologi, nr. 2, hvirveldyrene. Efter Sørensens planterigets naturhistorie planternes ydre bygning og inddeling; beskrivelse og bestemmelse af planter. Af Schiøtz's lærebog i fysik mekanikens 1ste og 2det afsnit. Hjortdahls kemi indtil aluminium.

Mathematik (6 t.). Dr. O. J. Brochs aritmetik indtil ligninger af 2den grad (med forbigaaelse af kjedebrok) samt Dr. E. Holsts bemærkninger til samme. Dr. E. Holsts Plangeometrisk kursus for realgymnasiet indtil polygonberegning; derhos Bonnevis geometri for midtelskolen.

Tegning (2 t.). Ornamentter efter forlæggerblade.

2den klasse (2 R. G.).

Religion (1 time egentlig). Nissens kirkehistorie tilende. I 2det halvaar Johannes' evangelium, kap. 1—5 (med J. N. Bruns forklaring).

Tysk. I første kvartal 1 t., som er anvendt til taleøvelser. Denne time er senere anvendt til udtaleøvelser i engelsk og til oversættelse fra norsk til engelsk.

Norsk (4 t.). Stykker af Eriksens Udvalg af norske og danske forfattere, 2den del (læsebogens 5te del). Ibsens Hærmændene paa Helgeland. Eriksens litteraturhistorie fra Oehlschläger. Stil hver tredje uge; opgaver: Om nytten af sport. — Sahara. — Munkevæsenet. — Venskab i ungdommen. — En nat ved forposterne. — Drikfældighed og dens følger. — Telefonens nytte. — Holands natur og folk. — Kundskab er magt.

To timer egentlig er anvendt til **oldnorsk**, hvori er gennemgaaet det vigtigste af formlæren efter Nygaard's grammatik samt henvend 20 sider af samme forfatters læsebog.

Engelsk (6 t.). Af Løkkes Engelske forfattere i udvalg stykkerne af Hume, Gibbon, Sheridan, Burns, Scott og Byron, samt de tilsvarende biografier (ialt henvend 140 sider). Ex tempore af Sommerfelt Nyere engelske forfattere 70 sider. Løkkes grammatik, formlære og syntaks læst ud. Til skolestil 1 time hver uge; hvad eleverne ikke har rukkert at skrive paa skolen, har de skrevet som hjemmestil. Knudsens og Løkkes stiløvelser II og Schrams stiløvelser. Efter Knudsens og Løkkes stiløvelser I gennemgaaet præpositioner, synonymmer. J. Lunds engelske ordsamling repeteret. (Cfr. under tysk).

Fransk (2 t.) Knudsen og Wallens læsebog II, side 40—145; Knudsens grammatik fra s. 53 ud samt jævnlig udenadslæsning og extempore-oversættelse.

Historie (3 t.). Den gamle historie tilende. Frankriges historie (med benyttelse af A. Blochs lærebøger i middelalderens, den nyere og den nyeste tids historie). En oversigt og adskillige enkeltheder er dikterede.

Geografi (1 t.). Læst og repeteret Henrichsens lærebog i fysisk geografi.

Naturfag (5 t.). Lützens lærebog i zoologi, nr. 2, fra leddyr tilende. Botanik: Planternes ydre bygning og liv efter Sørensens Planterigets historie; bestemmelse og beskrivelse af planter. Af Schiøtz's lærebog i fysik fra luftarter til legemernes specifikke varme. Hjortdahls kemi tilende (fra aluminium) samt repeteret helt fra begyndelsen.

Mathematik (5 t.). Arithmetiken og plangeometrien tilende, idet polygon- og cirkelberegning samt enkelte mindre tillæg er læst efter Dr. E. Holst Plangeometrisk kursus for realgymnasiet. C. M. Guldbergs plantrigonometri og stereometri (af sidste afsnit „sfærisk geometri“ er ikke

alt medtaget). Begyndt paa samme forfatters analytiske geometri.

Tegning. Konstruktionstegning (1 t.): linealkonstruktion og andre forberedende øvelser (hver elev udført 5 plancher); deskriptiv geometri efter lærerens diktat. Frihaandstegning (2 t.): paa det nærmeste fuldført de til ex. art. bestemte tegninger.

3dje klasse (3 R. G.).

Religion (2 t.). Johannes' evangelium tilende. Kirkehistorien repeteret.

Norsk (5 t.). Wessel Kjærlighed uden strømper. Udvalg af digte af Wergeland og Welhaven efter Pauss og Lassens's læsebog 3dje del. Eriksens litteraturhistorie. Stil hver tredje uge; opgaver: Om betydningen af legemligt arbejde og legemlige idrætter for den studerende. — Hvad skal vi dømme om det romerske ord: Mit fædreland er overalt, hvor jeg har det godt? — Om den græske kolonisation i oldtiden og dens verdenshistoriske betydning. — Hvorledes maa vi forstaa det ord: „enhver er sig selv nærmest?“ — Med hvilken ret har man delt verdenshistorien i flere store afsnit? — (Tentamen) Hvorledes kan samfærdselsmidlernes udvikling befordre et lands materielle og aandelige fremgang? — Hvad kan siges for og imod vor tids udbredte avislæsning? — Hvad er det at være nøisom, og hvorfor er det godt at være det? — Hvorfor studerer vi naturfag? — Sverre Sigurdssøn og hans betydning i Norges historie. — Forklar og bedøm tanken i det ibsenske vers:

»Solglad dag i hegnet have
skabtes dig til lyst og leg;
tænk ei paa, at høstens gave
tidt nok vaarens løfter sveg«.

To timer egentlig er anvendt til **oldnorsk**: Nygaards grammatik læst ud; et udvalg af sammes læsebog (ialt omtrent 75 sider) læst og repeteret.

Engelsk (5 t., hvoraf 2 sammenhængende anvendes til stilskrivning). Af Løkkes Engelske forfattere i udvalg stykkerne af Sheridan, Goldsmith, Johnson, Swift, Addison, Milton, Shakespeare (1ste og 4de akt) med biografier. Ex tempore Sommerfeldts Nyere engelske forfattere omtrent 80 sider. Repetition af grammatik og ordsamling. Hver uge i to sammenhængende timer en skolestil (Schrams stiløvelser I).

Fransk (3 t.). Knudsens og Wallemss læsebog II, omtrent 80 sider. Ex tempore efter samme læsebog 60 sider). Scribe: Le verre d'eau (halvparten). Knudsens grammatik repeteret. Stiløvelser (mundtlig) 1 gang ugentlig efter Wallemss bog.

Historie (3 t.). Frankrigs historie tilende. Nordens historie (Eriksens lærebog fuldstændig). Repetition af det hele pensum.

Geografi (1 t.). Læst og repeteret Johannesens matematiske geografi. Repetition af det meste af Gunderssens geografi.

Naturfag (5 t.). Bestemmelse og beskrivelse af planter; Sørenssens botanik tilende. Corneliussens mineralogi. Schiøtz's fysik læst ud og repeteret; ligesaa repeteret Hjortdahls kemi og det meste af zoologien efter Sørenssens lærebog.

Mathematik (5 t.). Dr. A. S. Guldbergs funktionslære side 18—41, 52—62 og 68—83 — med forbigaaelse af sekt. 24 og et par tillæg, sekt. 52, 53, 57, 58 og sekt. 69 samt bev. i 72). Analytisk geometri (C. M. Guldbergs lærebog med forbigaaelse af tillægget om krumningsradius i den nyeste udgave). I deskriptiv geometri er kursorisk gennemgaaet et pensum omtrent svarende til 1ste og 2det kapitel af Brochs lærebog.

Tegning (1 t.). Tegning efter modeller (stereometriske legemer, perspektivisk projektion). Udført den for ex. art. bestemte korttegning.

Examen artium ved skolen 1885.

Latingymnasiets øverste klasse havde 28 disciple, som samtlige fremstillede sig til examen artium: 1 fik hovedkarakteren laudabilis prae ceteris; 20 laudabilis; 5 haud illaudabilis; 2 rejiceredes ved den skriftlige prøve.

1. Blaauw, Johannes, f. $\frac{2}{5}$ 65, søn af grosserer J. Blaauw, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar).
2. Blichfeldt, Richard Jens Christian Schrøder, f. $\frac{2}{3}$ 65, søn af afd. oberstløjtnant C. E. Blichfeldt, Skien. (Discipel af skolen i 4 aar).
3. Brodtkorb, Einar Nicolai, f. $\frac{1}{7}$ 64, søn af afd. konsul A. N. Brodtkorb, Vardø. (Discipel af skolen i 3 aar).
4. Christiansen, Rolf, f. $\frac{4}{3}$ 67, søn af expeditionsskretær Johannes Christiansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
5. Erichsen, Johan Edvard, f. $\frac{2}{10}$ 65, søn af handelsborger H. A. Erichsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar).
6. Falck, Ole Alfred, f. $\frac{2}{5}$ 66, søn af afd. skibsreder A. O. Falck, Hasla pr. Arendal. (Discipel af skolen i 5 aar).
7. Geelmuyden, Oscar, f. $\frac{2}{7}$ 66, søn af ingeniør B. Geelmuyden, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar.).
8. Hammerstad, Hans Peter, f. $\frac{1}{4}$ 63, søn af gaardbruger S. Nilsen Hammerstad, Toten. (Discipel af skolen i 3 aar).
9. Hanssen, Carl Lauritz, f. $\frac{2}{6}$ 67, søn af kjøbmand Chr. Hanssen, Holmestrand. (Discipel af skolen i $2\frac{1}{2}$ aar).
10. Holtfodt, Harald Frithjof, f. $\frac{0}{11}$ 66, søn af snedkermester P. A. Holtfodt, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
11. Jacobsen, Sigvald Nicolai, f. $\frac{2}{1}$ 67, søn af afd. telegrafkasserer S. A. Jacobsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
12. Jentoft, Johannes, f. $\frac{4}{3}$ 66, søn af konsul J. R. Jentoft, Vadsø. (Discipel af skolen i 3 aar).
13. Knutsen, Johan Fredrik Nils Andreas, f. $\frac{2}{3}$ 67, søn af doktor C. A. Knutsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).

14. Lundh, Carl Gottlob Fredrik, f. $\frac{2}{12}$ 66, søn af arkivfuldmægtig Otto Gr. Lundh, Kristiania. (Discipel af skolen i 10 aar).
15. Müller, Jakob Worm, f. $\frac{3}{4}$ 65, søn af afd. sogneprest J. H. S. Müller, Vanelven. (Discipel af skolen i 8 aar).
16. Nicolaysen, Werner Christie, f. $\frac{1}{1}$ 68, søn af anti-kyar Nicolaysen, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar).
17. Pay, Jens Martin Schrøder, f. $\frac{2}{7}$ 66, søn af købmand H. Pay, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar).
18. Rode, Ove, f. $\frac{3}{8}$ 67, søn af afd. dr. philos. G. B. Rode, Kjøbenhavn. (Discipel af skolen i 6 aar).
19. Ræder, Ulrik Anton Ditlef Motzfeldt, f. $\frac{1}{3}$ 68, søn af generalkonsul O. M. Ræder, Hamburg. (Discipel af skolen i 11 aar).
20. Schou, Aage Andreas Casse, f. $\frac{3}{9}$ 67, søn af protokolsekretær A. J. F. Schou, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)
21. Segeleke, Severin Wincentz Heiberg, f. $\frac{1}{7}$ 67, søn af købmand L. M. Segeleke, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
22. Stabell, Frithjof Egidius, f. $\frac{1}{5}$ 64, søn af afd. bankchef A. B. Stabell, Kristiania. (Discipel af skolen i $13\frac{1}{2}$ aar).
23. Steen, Lars, f. $\frac{2}{8}$ 65, søn af gaardbruger J. J. Steen Bærum. (Discipel af skolen i 6 aar).
24. Strøm, Carl Andreas, f. $\frac{3}{5}$ 65, søn af afd. købmand S. T. Strøm, Kristiania. (Discipel af skolen i 14 aar).
25. Winter-Hjelm, Claus, f. $\frac{2}{5}$ 66, søn af organist Otto Winter-Hjelm, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
26. Winter-Hjelm, Louis Pignol, f. $\frac{1}{8}$ 67, søn af organist Otto Winter-Hjelm, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).

En af disse (nr. 21) underkastede sig den mundtlige prøve for undervisning-inspektionen (før censuren over den skriftlige prøve var falden) for samme aar at kunne optages paa krigsskolen; de øvrige tog den hele examen ved skolen.

De specielle karakterer sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Latinsk overs.	Mathem. skr.	Religion.	Modermaal og Oldnorsk.	Latin.	Græsk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Mathem. mdtl.	Sum.	Hovedkarakter.		
Blaauw	4	4	2	2	2	2	3	4	4	3	—	1	3	34	Haud illaud.
Blichfeldt	4	4	2	3	4	2	3	3	4	3	—	4	2	38	Haud illaud.
Brodtkorb	4	4	3	2	3	3	3	3	4	2	—	3	3	37	Haud illaud.
Christiansen	4	3	2	2	2	2	2	3	3	1	—	3	1	28	Landabilis.
Erichsen	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	—	3	3	30	Landabilis.
Falck	3	3	2	2	2	2	3	2	2	2	—	3	1	27	Laudabilis.
Geelmuyden	3	3	2	2	2	2	3	3	3	2	—	2	3	30	Landabilis.
Hammerstad	3	2	3	2	1	2	2	2	2	—	4	3	4	30	Laudabilis.
Hanssen	3	2	2	1	2	2	2	1	2	3	—	2	1	23	Laudabilis.
Holtfodt	3	2	1	1	1	2	2	1	1	1	—	1	1	17	Laud. præcet.
Jacobsen	3	3	1	2	1	1	2	2	2	1	—	2	2	22	Laudabilis.
Jentoft	3	3	2	2	2	2	3	3	4	3	—	2	1	30	Laudabilis.
Knutsen	4	3	1	1	2	1	2	2	3	2	—	2	1	24	Laudabilis.
Lundh	3	2	1	2	2	1	2	2	3	2	—	2	3	25	Laudabilis.
Müller	3	3	1	2	1	1	1	1	1	3	—	2	1	20	Laudabilis.
Nicolaysen	3	4	1	2	2	2	3	3	3	2	—	2	2	29	Laudabilis.
Pay	4	3	3	1	1	2	3	4	4	2	—	2	1	30	Laudabilis.
Rode	3	3	2	1	1	2	3	2	3	1	—	2	1	24	Laudabilis.
Ræder	3	3	2	1	1	1	1	3	3	2	—	1	3	24	Laudabilis.
Schou	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	—	2	1	23	Laudabilis.
Segelcke	3	3	1	1	2	2	2	2	3	2	—	2	2	25	Laudabilis.
Stabell	4	4	3	1	2	3	3	3	4	2	—	2	3	34	Haud illaud.
Steen	3	4	1	3	2	3	3	2	3	1	—	2	2	29	Laudabilis.
Strøm	3	4	4	2	2	2	2	2	3	3	—	3	3	33	Haud illaud.
W.-Hjelm, Cl.	3	3	2	3	2	3	3	3	3	2	—	2	1	30	Laudabilis.
W.-Hjelm, L.	3	3	2	2	1	1	2	2	2	2	—	1	1	22	Laudabilis.

Otte privatister fremstillede sig til klassisk examen artium; fire fuldførte examen: 2 fik hovedkarakteren laudabilis (Weisse, Fredrik 20:12; Schaft, Wilhelm 22:12), 1 haud illaudabilis (Haavardsholm Jon, 31:12), 1 non contemnendus (Lieblein, Johan 45:12).

Realgymnasiets øverste klasse havde 25 disciple, som samtlige fremstillede sig til examen artium: 1 fik hovedkarakteren udmerket godt, 10 meget godt, 10 godt; 4 rejseredes ved den skriftlige prøve.

1. Berger, Charles Robertson, f. $\frac{21}{1}$ 67, søn af agent Jasper Berger, Hammerfest. (Discipel af skolen i 3 aar).
2. Birkeland, Olaf Christian Bernhard, f. $\frac{11}{2}$ 67, søn af agent R. Birkeland, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
3. Bruun, Christian Carl, f. $\frac{1}{9}$ 65, søn af købmand A. Bruun, Skien. (Discipel af skolen i 3 aar).
4. Christiansen, Johan Henrik, f. $\frac{25}{3}$ 67, søn af skibsreder Christiansen, Tønsberg. (Discipel af skolen i 3 aar).
5. Gløersen, Paul Erik Ferdinand, f. $\frac{15}{8}$ 66, søn af artillerikaptein H. A. Gløersen, Maridalen. (Discipel af skolen i 6 aar).
6. Hansen, Gustav Conrad, f. $\frac{15}{1}$ 66, søn af skibsreder T. J. Hansen, Tønsberg (Discipel af skolen i 3 aar.)
7. Hem, Harald, f. $\frac{2}{6}$ 67, søn af garver C. E. Hem, Sandefjord. (Discipel af skolen i 3 aar).
8. Hoff, Alf Eidsen Rosenberg, f. $\frac{28}{8}$ 67, søn af sagfører C. Hoff, Fetsund. (Discipel af skolen i 6 aar).
9. Holst, Poul Irgens, f. $\frac{1}{7}$ 66, søn af afd. handelsmand J. M. T. Holst, Senjen (Discipel af skolen i 7 aar.)
10. Kjølsæth, Peter, f. $\frac{20}{7}$ 65, søn af bryggeribestyrer H. Kjølsæth, Kristiania (Discipel af skolen i 3 aar.)
11. Knutsen, Halvor, f. $\frac{1}{6}$ 68, søn af afd. kirkesanger T. Kuudsen, Søndeled. (Discipel af skolen i 3 aar).
12. Michelsen, Einar Christian Ingvald Nandrup, f. $\frac{1}{10}$ 67, søn af afd. kaptein M. Michelsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
13. Müller, Sigurd, f. $\frac{20}{9}$ 65, søn af fængselsprest J. Müller, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar).
14. Nøkleby, Kristoffer August, f. $\frac{3}{2}$ 65, søn af gaardbruger J. Nøkleby, Elverum. (Discipel af skolen 1 aar).
15. Opsahl, Henrik Johnsen, f. $\frac{23}{8}$ 66, søn af gaardbruger J. Opsahl, Elverum. (Discipel af skolen i 5 aar).

16. Salvesen, Edvard, f. $\frac{2}{8}$ 66, søn af kaptein J. Salvesen, Mandal (Discipel af skolen i $1\frac{1}{2}$ aar).
17. Sang, Ole Christian, f. $\frac{3}{7}$ 65, søn af kaptein J. Chr. Sang, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
18. Schjerve, Barthol Harald Oscar, f. $\frac{2}{1}$ 66, søn af afd. bryggeribestyrer H. Schjerve, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar.)
19. Steenberg, Ulrik Thomas, f. $\frac{2}{7}$ 67, søn af afd. redaktør J. Steenberg, Horten. (Discipel af skolen i 3 aar).
20. Stiansen, Jacob, f. $\frac{3}{5}$ 66, søn af hoteleier J. Stiansen, Porsgrund. (Discipel af skolen i 3 aar).
21. Tveten, Olaf Kristian, f. $\frac{2}{5}$ 66, søn af stykjunger O. K. Tveten. Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).

Fire af disse (nr. 16, 17, 19 og 20) underkastede sig den mundtlige prøve for undervisnings-inspektionen (før censuren over den skriftlige prøve var falden) for samme aar at kunne optages paa krigsskolen; de øvrige tog den hele examen ved skolen.

De specielle karakterer sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Engelsk stil.	Mathem. skr.	Fysik skr.	Religion.	Modermaal og oldnorsk.	Engelsk.	Fransk.	Historie.	Geograf.	Math. mundl.	Naturfag.	Sum.	Hoved-karakter.
Berger	4	4	4	3	2	2	2	2	4	3	2	5	37	Godt.
Birkeland	3	3	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	20	Meget godt.
Bruun	4	3	2	3	2	2	2	3	2	2	3	3	31	Godt.
Christiansen	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	Udmerket godt.
Gløersen	4	3	4	2	1	3	2	2	3	1	2	2	29	Meget godt.
Hansen	4	3	3	3	3	2	2	2	1	1	2	2	28	Meget godt.
Hem	4	4	4	4	2	2	3	2	3	4	3	4	39	Godt.
Hoff	3	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	18	Meget godt.
Holst	4	1	4	2	1	2	1	2	2	2	3	1	25	Meget godt.
Kjølseth	4	4	3	3	1	2	2	2	1	1	4	1	28	Meget godt.
Knutsen	3	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17	Meget godt.
Michelsen	4	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1	1	22	Meget godt.
Müller	4	4	4	4	2	2	2	3	3	3	4	3	38	Godt.
Nøkleby	4	4	2	2	2	2	3	4	4	3	1	2	33	Godt.
Opsahl	4	4	4	4	2	2	3	3	2	1	3	4	36	Godt.
Salvesen	4	4	4	4	2	3	3	2	2	3	5	3	39	Godt.
Sang	4	4	4	4	3	3	3	2	2	3	2	3	37	Godt.
Schjerve	4	3	3	4	2	1	2	3	3	4	3	3	35	Godt.
Steenberg	3	2	2	3	1	2	1	2	2	2	3	2	25	Meget godt.
Stiansen	3	4	3	2	1	2	2	3	3	2	3	3	31	Godt.
Tveten	4	4	2	2	1	3	2	2	2	1	2	1	26	Meget godt.

5 privatister fremstillede sig til realartium med følgende udfald:

1 fik udmerket godt (Blek en, Ingvald 18 : 12), 2 meget godt (Qvam, Louise 20 : 12; Qvam, Olaf 24 : 12), 1 godt (Hvam, Thorvald 34 : 12), 1 temmelig godt (Holstad, Einar 40 : 12).

Til censorer ved denne skoles examen artium havde kirke departementet beskikket følgende herrer:

I religion: pastor J. Gjør.

I norsk og oldnorsk: adjunkt Schive.

I latin:	overlærer Jynge.
I græsk:	cand. philos. Bruenech.
I engelsk:	adjunkt Wesenberg.
I fransk:	overlærer Ottesen.
I historie:	inspektør Alb. Brock og overlærer Jacob Lund.
I geografi:	skolebestyrer B. Gundersen.
I matematik:	inspektør A. Nærup og cand. real. Aug. Holt.
I naturfag:	cand. real. H. Tornøe.

De af undervisningsinspektionen meddelte opgaver til de skriftlige prøver lød saaledes:

Norsk stil:

1. „Hvilke Betragtninger kan afholde os fra at udvandre til et fremmed Land, selv om det kan ske med Udsigt til timelig Fordel“.
2. „Giv en Fremstilling af de ydre og indre Forhold, under hvilke Norge i 1814 gjenvandt sin Selvstændighed“.

Latinsk oversættelse:

Priusquam consules in provincias proficiscerentur, legationes transmarinas in senatum introduxerunt; nec unquam ante tantum regionis ejus hominum Romae fuerat. Nam ex quo fama per gentes, quae Macedoniam accolunt, vulgata est, crimina querimoniasque de Philippo non negligenter ab Romanis audiri, multis operae pretium fuisse queri, pro se quaeque civitates gentesque Romam ad spem levandae injuriae venerunt. Quum disceptatio in senatu inter Demetrium, Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, et legatos civitatum esset, turba querelarum confusus adolescens repente conticuit. Nihil se satis liquide discere ab eo senatus quum cerneret posse, modestia ejus motus. quae probata etiam antea, quum obses Romae esset, omnibus fuerat, quaeri jussit ab eo, ecquid de his rebus scriptum a patre accepisset. Quum respondisset accepisse se, nihil prius nec potius visum est, quam regis ipsius de

singulis responsa accipere. Itaque librum extemplo poposcerunt, deinde ut ipse recitaret permiserunt. Erant autem de singulis rebus in breve coactae causae: Alia fecisse se secundum decreta legatorum Romanorum, alia non per se stetisse quominus faceret, sed per eos ipsos, qui accusarent. Interposuerat et querelas de iniquitate decretorum. — Alia excusanti juveni, alia recipienti futura ita; ut maxime vellet senatus, responderi placuit, nihil patrem ejus neque rectius nec magis ex voluntate senatus fecisse, quam quod, utenque ea gesta essent, per Demetrium filium satisfieri voluisset Romanis. Multa et dissimulare et oblivisci et pati praeterita senatum posse et credere etiam, Demetrio credendum esse; obsidem enim se animum ejus habere, etsi corpus patri reddiderit, et scire amicum eum populo Romano esse, honorisque ejus causa missuros in Macedoniam legatos. Velle etiam, sentire Philippum, integra omnia sibi cum populo Romano Demetrii filii beneficio esse. Haec, quae augendae amplitudinis ejus causa facta erant, extemplo in invidiam, mox etiam in perniciem adolescenti verterunt.

Engelsk stil:

George Whitefield.

George Whitefield tilbragte sine Barneaar i Byen Gloucester, hvor hans Moder holdt Værtshus; Faderen var død tidlig, og det gik daarlig med Forretningen, saa Enken en Tid havde maattet sætte Sønnen til at opvarte Gjæsterne. Det var en vild, uregjerlig Gut, som vexelvis forargede Naboerne ved sine ondskabsfulde Skøierstreger og skræmte dem ved besynderlige Udbrud af religiøs Iver. Han stjal Penge fra Moderen for at forære dem til de Fattige. Han læste flittig i Bibelen, hvilket dog ikke hindrede ham i at spille Kort og læse Romaner til langt paa Nat. Han erklærede det tidlig for sin Agt engang at prædike Evangeliet, men samtidig stod hans Hu til at blive Skuespiller. Paa Skolen skrev han Theaterstykker og optraadte selv i en kvindelig Rolle. Eftersom han blev ældre, antog hans Religion en mørk, selvfornegtende Karakter: han spiste altid

den sletteste Kost; fastede regelmæssig to Gange om Ugen og gik med lappede Klæder og skidne Sko; han blev overtroisk, og de frygteligste Syner viste sig for hans af Bøn og Faste ophidsede Fantasi.

I Aaret 1779 holdt han sin første Prædiken paa aaben Mark. Som Folketaler er han uovertruffen; hvad enten han talte til den uvidende Pøbel, eller til Hovedstadens forfinede Cirkler, havde han en Magt over sine Tilhørere, hvortil man endnu aldrig har seet noget Sidestykke. — Dette skyldtes for en stor Del hans mærkelige Herredømme over Sproget, men fremfor alt hans Begeistring, der rev alt med sig. Om ham kunde det med Sandhed siges, at han talte „som en Døende til en Døende“. Undertiden kvaltes hans Stemme af Graad; da stampede han voldsomt i Prædikestolens Gulv, hver Nerve var spændt, og hele hans Skikkelse skulv af Bevægelse. „I gjør Nar af mig“, raabte han, „fordi jeg fælder Tuarer! Men hvor kan jeg vel andet, naar jeg ser de fleste af Eder paa Undergangens Rand uden Tanke paa at redde Eders udødelige Sjæl!“

Mathematik:

Ved klassisk examen artium:

I.

At bringe det dobbelte irrationale Udtryk $\sqrt{6 + 2\sqrt{5}}$ til Formen $\sqrt{x} + \sqrt{y}$, hvor x og y er rationale Tal, samt bevise den Hjælpesætning, som derved kommer til Anvendelse.

II.

I en regulær Pyramide, hvis Grundflade er et ligesidet Triangel, er ethvert af Sidefladens Triangler lig $\frac{2}{3}$ af Grundfladen. Hvor stor er Bøiningsvinkelen mellem Grundfladen og et af Sidefladens Planer?

III.

I et Triangel, hvis Sider er $a = 2,4654$ m., $b = 6,5242$ m., $c = 5,3146$ m., er Vinkelen B halveret. Beregn Længden af Halveringslinien fra Vinkelens Toppunkt til den modstaaende Side.

Ved real examen artium:

I.

Giv en Fremstilling af, hvorledes man ved Hjælp af Kjedebrøk kan løse en ubestemt Ligning af 1ste Grad med to ubekjendte, naar disse skal være hele Tal.

Ex.: Find de positive hele Tal, der tilfredsstiller Ligningen: $5x + 7y = 31$.

II.

I et Triangel er givet Fladeindholdet (F), den ene Side (c) og den indskrevne Cirkels Radius (r). Find de to andre Sider a og b . Anvend den fundne Formel for $F = 12\text{ m.}^2$, $c = 5\text{ m.}$ og $r = 1,5\text{ m.}$

III.

Find det geometriske Sted for Toppunktet af en konstant Vinkel α , naar dens ene Ben altid gaar gennem det faste Punkt $x_1 y_1$, dens andet altid gennem det faste Punkt $x_2 y_2$.

Konstruer den fundne Kurve, naar $\alpha = 71^{\circ}33,9'$, $x_1 y_1 = (0,3)$ og $x_2 y_2 = (3,0)$.

Fysik:

Giv en Udvikling af Lovene for Lysets Reflexion og Billeddannelsen ved kugleformede Speil.

Ex.: Et konkavt Speil af 10 Meters Radius er stillet saaledes, at dets optiske Axe er rettet mod Maanen. Under hvilken Synsvinkel vil Maanens Billede sees, naar den tydelige Synsvide regnes lig 25 Centimeter? Maanen sees med det blotte Øie under en Synsvinkel af 31 Minutter.

Middelskolens afgangsexamen 1885.

Kommissionen for afholdelse af middelskolens afgangsexamen ved de private skoler i Kristiania bestod i 1885 af følgende herrer: skolebestyrer Gjertsen (Gjertsens skole,

formand); skolebestyrer Anderssen (Anderssens skole); skolebestyrer Hofgaard (Aars og Voss's skole); skolebestyrer Jespersen (Borgerskolen); skolebestyrer Pauss (Nissens pigeskole); cand. philos. H. Larsen (frøken Bauers skole); skolebestyrer Nickelsen (Nickelsens skole); cand. mag. Norby (frøken Falsens skole).

Efter kommissionens forslag beskikkede kirke departementet følgende herrer til censorer ved denne skole:

I religion: pastor Blaker og skolebestyrer Nickelsen.

I norsk: skolebestyrer Gjør; cand. theol. Corneliusen; cand. mag. Oscar Christiansen.

I latin: inspektør Brock; inspektør Lowum.

I tysk: skolebestyrer Pauss; cand. philos. Bratt.

I engelsk: skolebestyrer Otto Anderssen; kapt. H. Chr. Grüner.

I fransk: cand. mag. Hermanstorff.

I historie: skolebestyrer Ræder.

I geografi: cand. mag. Søraas.

I matematik: cand. real. Tornøe.

I naturfag: cand. real. Hamilton.

I tegning: landskabsmaler Haslund.

I skrivning: premierløjtnant Hj. Nielsen.

Opgaverne til de skriftlige prøver blev tilstillet skolerne fra kirke departementet. De lød saaledes:

Norsk stil: „Fortæl om nogle af vort Lands vigtigste Rovdyr“.

Tysk stil: For nogle Dage siden kom min Broder Peter gaaende gennem den Skov, du saa i Nærheden af vort Hus. Han mødte der en gammel Jæger, som han havde kjendt fra sin tidligste Barndom, men som han ikke havde seet i de sidste Aar. Skjønt det var sent om Aftenen, ytrede den gamle Ønske om strax at tale med ham. Paa min Broders Forslag gik de ind i vort Hus, forat den gamle kunde hvile lidt. Moder, som i det første Øieblik ikke kjendte Jægeren, blev først mismodig over, at Peter bragte Fremmede med paa den Tid af Dagen; men da de traadte nærmere, saa hun til sin store Glæde, at det var en gammel Bekjendt.

Jægeren, hvis Hus laa midt i Skoven, var nemlig før ofte kommen i vort Hus, og min Moder havde som Barn tilbragt mangan lykkelig Dag i hans Bolig. Hun modtog ham derfor paa det hjerteligste og gjorde alt muligt for at opmuntre ham. Den venlige Modtagelse gjorde et dybt Indtryk paa den gamle. Han havde i en lang Sygdom mistet, hvad han eiede; de fleste af hans Venner havde glemt ham, og det forekom ham nu, som om han stod alene i Verden.

Latinsk stil: Da det meldtes Alexander, at Darius nærmede sig¹ med en uhyre Hær, gik han af Frygt for, at den skulde spærre Veien for ham, i største Hast over Taurus. Da han var kommen til Tarsus, en By i Cilicien², lod han sig af det klare og køjlige Vand i Floden Cydnus forlede³ til at bade sit med Støv og Sved bedækkede Legeme. Dette Bad bevirkede, at han faldt i en svær⁴ Sygdom. Medens de andre Læger vare i Tvivl om, hvilket Middel de skulde anvende ved⁵ Behandlingen⁶ af Kongen, lovede Philippus at tilberede ham en meget kraftig⁷ Drik. Imidlertid modtog Alexander et Brev fra Parmenion⁸, i hvilket denne raadede ham til ikke at betro sig til Philippus; denne var, sagde han, bestukket af Darius. Men Kongen stolede paa sin Læge, og efter at have overgivet ham Brevet drak han Lægemedlet. Tre Dage senere var Kongen atter frisk.

Engelsk stil: Sir Walter Raleigh var en af Dronning Elisabeths tapre Søhelte. Senere, da Lykken svigtede ham, og han blev dømt fra Livet, viste han, at han ogsaa kunde dø som en Helt. Den Morgen, han skulde henrettes, røgte han, som sædvanlig, sin Pibe. En af hans Venner beklagede sig over, at han ikke kunde faa nogen Plads paa Skafottet for at overvære Henrettelsen. „Farvel da,“ sagde Sir Walter, „jeg er ialfald sikker paa at faa Plads“. Paa sin Van-

¹ adventare ² Cilicia, ae. ³ lade sig f. = adduci. ⁴ gravis. ⁵ in. ⁶ udtrykkes ved curare. ⁷ efficax. ⁸ Parmenio, onis.

dring fra Fængslet lagde han Mærke til en gammel, skaldet Mand, som trængte sig frem gennem Mængden. „Ønsker du noget?“ spurgte Sir Walter. „Ikke andet end at se dig og bede for dig,“ svarede den gamle. Sir Walter takkede ham, og idet han tog sin rigt broderede Kalot af Hovedet, sagde han: „Tag den; du synes at have mere Brug for den nu end jeg“. Han besteg Skafottet med faste Skridt og bad Bøddelen om at faa se Øxen. Han strøg let med ¹⁾ Fingeren over dens Eg og sagde smilende: „Dette er en skarp Medicin for alle Onder“. Da Bøddelen bad ham vende Hovedet paa Blokken mod Øst, svarede han: „Det gjør intet, hvorledes Hovedet ligger, naar kun Hjertet er paa rette Sted“.

Regning og konstruktionstegning:

No. 1.

Et Arbeide skal udføres i Løbet af 16 Dage. I de første 3 Dage arbeide 5 Mand med en daglig Arbeidstid af 8 Timer, i de følgende 8 Dage 6 Mand med en daglig Arbeidstid af 10 Timer. Da endnu kun $\frac{2}{3}$ af Arbeidet er udført, tages 2 Mand tilhjælp. Hvormange Timer daglig maa der nu arbeides i den øvrige Tid?

No. 2.

Et Jordstykke, der har Form af et Rektangel, 390 m. langt og 200 m. bredt, overskjæres for at udlægges til Byggetomter med 3 Veie parallele med den korteste Side og 2 Veie parallele med den længste, alle af samme Bredde. Det til Veiene udlagte Areal udgjør ialt 13200 m.². Hvor stor er Veibredden?

No. 3.

Et ligebenet Triangel, hvis Grundlinie er Halvdelen af en af de øvrige Sider, har en Omkreds af 20 m. Beregn Omkredsen af et ligesidet Triangel af samme Fladeindhold.

No. 4.

Konstruer to rette Linier, der skjære hinanden under en Vinkel paa 75°. I den ene Linie vælges et Puukt, der

¹⁾ Udtrykkes ved to pass.

ligger 6 cm. fra Liniernes Skjæringspunkt. Gjennem Punktet skal drages en ret Linie saaledes, at den tilligemed de to førstnævnte Linier begrænder et Triangel, hvori kan indskrives en Cirkel med Radius 2 cm. Forklar, hvorledes Konstruktionen er udført.

Projektionstegning.

En firkantet Klods, en Cylinder og et regulært sexkantet Prisme, opstillet saaledes som et medfølgende Rids udviste, forlanges aftegnet i Grundrids og Oprids. Følgende Maal opgives:

- 1) Sidekanten af den firkantede Klods danner en Vinkel paa 30° med det vertikale Projektionsplan; dens Længde er 16 cm., Bredde 10 cm., Høide 3 cm.
- 2) Cylinderens Radius $3,5$ cm., Høide 13 cm.;
- 3) Prismets Længde 15 cm., dets Grundflades Side $3,5$ cm.

Af skolens elever underkastede 68 sig middelskole-examen, deraf paa latinlinjen 40, af hvilke 35 bestod examen, og paa engelsklinjen 28, af hvilke 23 bestod examen. En af skolens elever, der før havde taget middelskole-examen paa engelsklinjen, underkastede sig og bestod examen i latin. 25 privatister fremstillede sig til examen; 17 bestod den. En dame, der før havde „middelskole-examen for piger“ underkastede sig tillægsprøven i latin og matematik. 7, der før havde middelskole-examen paa engelsklinjen, hvoraf 6 real-studenter, underkastede sig tillægsprøven i latin.

For de 58 af skolens elever, som bestod examen, var udfaldet følgende:

A. Paa latinlinjen.

1. Andersen, Herman	hovedkarakter	meget godt (1.93)
2. Arnesen, Sven ¹⁾	—	meget godt (2.21)
3. Backer, Georg	—	godt (2.69)

¹⁾ Tog examen baade i latin og engelsk.

4. Bang, Ivar	hovedkarakter	meget godt (2.25)
5. Berg, Adolf	---	godt (2.65)
6. Bjerke, Hans	---	godt (2.61)
7. Bull, Gjert	---	meget godt (2.39)
8. Clauson, Arthur	---	godt (3.11)
9. Dahl, Lansen	---	meget godt (2.14)
10. Fürst, Valentin	---	meget godt (2.04)
11. Gran, Aksel	---	meget godt (2.18)
12. Greve, Mens	---	meget godt (2.14)
13. Günther, Ernst	---	godt (2.96)
14. Heuch, Jørgen	---	meget godt (2.25)
15. Kierulf, Otto Richard	---	meget godt (2.32)
16. Koren, Vilhelm	---	godt (2.88)
17. Larsen, Emil	---	meget godt (1.86)
18. Luud, Kristian	---	meget godt (1.75)
19. Mathiesen, Thor	---	godt (2.69)
20. Motzfeldt, Ulrik	---	meget godt (1.79)
21. Müller, Reidar	---	meget godt (2.15)
22. Nandrup, Fredrik	---	meget godt (1.71)
23. Nicolaysen, Halfdan	---	meget godt (1.82)
24. Ollendorff, Alfred	---	godt (2.64)
25. Olsen, Peder	---	udmerket godt (1.39)
26. Petersen, Severin	---	meget godt (1.68)
27. Pettersen, Harald	---	godt (2.82)
28. Platou, Thorvald	---	meget godt (1.77)
29. Schult, Gustav	---	udmerket godt (1.46)
30. Simonsen, Finn	---	meget godt (2.46)
31. Sinding, Olaf	---	udmerket godt (1.43)
32. Smith, Jørgen	---	godt (3.15)
33. Svendsen, Michael	---	meget godt (2.36)
34. Svenkerud, Christian	---	meget godt (2.11)
35. Thiis, Jens	---	udmerket godt (1.50)

B. Paa engelsklinjen.

36. Anker, Carl	hovedkarakter	meget godt (1.70)
37. Bjelke, Harald	---	godt (3.04)

38. Dahl, Jens	hovedkarakter	meget godt	(1.77)
39. Due, Truls Wiel	---	godt	(2.82)
40. Hansen, Eivind	---	udmerket godt	(1.50)
41. Heyerdahl, Severin	---	meget godt	(2.32)
42. Holmboe, Sigurd	---	meget godt	(2.25)
43. Hønen, Johan	---	godt	(2.96)
44. Isachsen, Gunerius	---	meget godt	(1.57)
45. Jonassen, Even	---	meget godt	(1.77)
46. Jorstad, Olaf	---	meget godt	(2.50)
47. Jørgensen, Johan	---	meget godt	(2.18)
48. Kolbenstvedt, Hans	---	godt	(2.86)
49. Lühr, Carl	---	godt	(2.73)
50. Madsen, Johan	---	meget godt	(2.13)
51. Mathiesen, Christian	---	meget godt	(2.33)
52. Olsen, Nils	---	godt	(3.21)
53. Ottesen, Peter	---	meget godt	(2.14)
54. Rustad, Julius	---	meget godt	(2.36)
55. Trondsen, Jørgen	---	meget godt	(2.36)
56. Ustvedt, Haakon	---	meget godt	(1.96)
57. Young, Jacob	---	godt	(2.57)
58. Ødegaard, Aksel	---	udmerket godt	(1.30)

For de 17 **privatister**, som bestod examen, var udfaldet følgende:

A Paa latinlinjen.

59. Baastad, Trygve	hovedkarakter	godt	(2.75)
60. Johanssen, Anders	---	meget godt	(2.08)
61. Helland, Arnt	---	godt	(2.54)

B. Paa engelsklinjen.

62. Andersen, Haakon	hovedkarakter	godt	(2.89)
63. Arnesen, Karl	---	meget godt	(2.18)
64. Bjørn, Henrik	---	godt	(2.68)
65. Bætzmann, Christian	---	godt	(3.11)
66. Böhler, Martinus	---	meget godt	(2.32)
67. Christoffersen, Oscar	---	godt	(3.25)
68. Evensen, Henry	---	meget godt	(2.00)

69. Halmrast, Johan	hovedkarakter	meget godt (1.86)
70. Johnsen, Elias	—	godt (2.61)
71. Krøtøe, Ole	—	meget godt (2.32)
72. Maarud, Thoralf	—	godt (2.96)
73. Müller, Josef	—	godt (2.77)
74. Sæter, Halvor	—	meget godt (2.43)
75. Tande, Johan	—	meget godt (2.29)

Af forannævnte disciple blev nr. 1—6, 8—12, 14, 15, 17—23, 26, 27, 29—31 og 33—35 optagne i latingymnasiet; nr. 37, 38, 41, 44, 47, 50, 51, 55, 56, 57 og 72 i realgymnasiet, nr. 28 i en anden skoles latingymnasium, nr. 24, 32, 39 og 58 i handelsgymnasiet, nr. 42, 43 og 53 i Kristiania tekniske skole, nr. 13 forbereder sig til at blive sø-officer i Tyskland, nr. 25 forlod skolen midlertidig for at læse privat i hjemmet, de øvrige gik over til forskjellig praktisk virksomhed.

Blandede meddelelser.

1. Fortsatte forhandlinger om forstaaelsen af § 14 i lov om examen artium af 16de juni 1883.

I forrige aars program side 90 fg. er meddelt et andragende, som 17de mars 1885 blev indsendt til kirke-departementet fra bestyrerne af Aars og Voss's skole og af Gjertsens skole tilligemed en tillægsskrivelse af 24de samme maaned. Disse skrivelser blev af departementet oversendte til undervisningsinspektionen, som under 21de april 1885 afgav følgende betænkning:

„Idet man tilbagesender de af Departementet under 26de marts oversendte Forestillinger fra Bestyrerne af Aars og Voss's og Gjertsens Skoler, daterede 17de og 24de Marts d. A. — angaaende Forstaaelsen af Artiumslovens § 14, skal Inspektionen tillade sig at udtale følgende:

Det af Ansøgerne her vakte Spørgsmaal havde Inspek-

tionen allerede ifjor Anledning til at besvare, og den kan trods Alt, hvad der nu igjen anføres, ikke komme til noget andet Resultat end det dengang vundne.

Bcnævnelsen „Privatister“ forekommer i to forskjellige §§ af Loven, nemlig i § 11 (3 Gange) samt i § 14. At ikke Ordet alle Steder kan være brugt i samme Betydning, naar man ved „Privatister“ i 1 og 2 Passus af § 11 forstaar dem, der ikke ere fra en artiumsberettiget Skole, viser formentlig dets Brug i sidste Passus af samme §. Som bekendt gjælder det her for de offentlige Skoler, at Ingen maa optages i et Gymnasium, medmindre han har bestaaet den til dettes Linie svarende Middelskolens Afgangsexamen. Nogen saadan Bestemmelse er ikke bindende for de private Skoler. For at udvide Bestemmelsen om bestaaet Middelskolens Afgangsexamen ogsaa til disses Elever indeholdt den gamle Lov i sin § 7 en Udtalelse, der nu ordret er overført til den nye Lovs § 11 sidste Passus; og idet man har overført den, har man ved „Privatister“ aabenbart ment det samme, som den gamle Lov mente, nemlig alle dem, som ikke ere fra en offentlig Skole. Det skede ved en Inkurie, idet man ikke erindrede, at Ordet i §'ens Begyndelse nu er brugt i en anden Betydning; men heraf at udlede, at den private Skoles Elever skulde være fritagne for at bevisliggjøre, at de have taget Middelskolens Afgangsexamen¹⁾, vilde være endnu mere urimeligt end at tro, at der ved Brugen af Ordet „Privatister“ i § 14, hvor det ogsaa ved en Inkurie ligefrem er overført fra den gamle Lov, skulde være tillagt dem nogen ny Rettighed. Staar det altsaa fast, at Ordet „Privatister“ i sidste Passus i § 11 ogsaa omfatter de private artiumsberettigede Skolers Elever, maa det samme gjælde om Ordet i § 14. Disse to Steders Forhold til den gamle Lov er nøiagtigt det samme.

¹⁾ Naar ogsaa Reglementet ved en Forblanding af Udtrykket „Privatister“ i den gamle og den nye Betydning synes med Hensyn paa denne Bestemmelse at have glemt de private Skolers Elever, har ialfald Inspektionen sørget for at rette dette, idet der nu af alle Kandidater forlanges Bevidnelse om bestaaet Middelskolens Afgangsexamen.

Ser man paa den anden Side hen paa Lovens Brug af Ordet „Gymnasier“ (§ 14), da formener Inspektionen, at det paa det tydeligste kan bevises, at Loven derved kun forstaar Statens eller de offentlige Gymnasier. Loven bruger 3 Udtryk: „Gymnasier“, „Skoler“ og „kommunale og private Skoler“. At der i § 1 er brugt „Statens Gymnasier“, hvilket senere i samme § er gjentaget med „Gymnasierne“, er formentlig skeet for strax i Begyndelsen at fjerne enhver Misforstaaelse. Hvor den senere sammenfatter de offentlige og private Gymnasier, bruger den enten Udtrykket „Skole“ og „Skoler“ (§§ 7, 9, 10 første Passus; § 11 anden Passus) eller „Gymnasier“ (o: de offentlige) med Tillæg af „Skoler“ (o: de private) (cfr. §§ 8 og 11 a.). Hvor den udtrykkelig vil skjelne mellem dem, siger den „kommunale og private Skoler“ i Modsætning til „Gymnasier“ (§ 6); men hvor den mener de offentlige Skoler, bruger den kun Udtrykket „Gymnasier“; saaledes i § 10 anden Passus. Denne har tydeligvis kun Sigte paa de offentlige Skoler; Loven tænker kun paa saadanne i mindre Byer, hvor det for nogle faa Examinanders Skyld vilde være for bekosteligt at hensende en Inspektør (cfr. Tilfældet med Tromsø Skole ifjor); den tænker her ikke paa Privatskoler, der jo antages at findes i de større Byer, og som den ikke vil formene at holde Examen selv med en enkelt Discipel. Paa samme Maade er „Gymnasierne“ brugt i § 14; Loven har her kun tænkt paa offentlige Skoler. Havde den her villet give de private Skoler nogen ny Ret, havde den konsekvent maattet bruge Udtrykket „Skolerne“ eller udtrykt det saaledes: „Disciple af et Gymnasium eller anden Skole, der er berettiget til at afholde Examen Artium“ (cfr. § 11 a.).

Hvad Lovfortolkningen angaar, antager Inspektionen at have yttret sig tilstrækkelig. At nogen Billighed skulde tale for den ansøgte Rettigheds Indvilgelse, kan Inspektionen ikke finde. Denne Billighed har Loven søgt at imødekomme ved at give Overbestyrelsen Myndighed til foruden Gymnasiernes Privatister ogsaa at tilstaa andre trængende Kandidater Eftergivelse af Gebyret. Fordi om Staten finder det billigt, at

den ikke tager Betaling for Examen af dem, hvem den gennem offentlige Autoriteter har skjænket fri Undervisning, kan det dog ikke siges at være et billigt og deraf følgende Krav, at den skal skjænke den samme Frihed til dem, hvem private, selvbestaltede Autoriteter have tilstaaet fri Undervisning.

Forøvrigt skal Inspektionen, idet den henviser til sin Udtalelse om Sagen ifjor, fremhæve, at det dog ikke er saa, at Gebyret væsentlig er der for at afskrække umodne Kandidater fra at gaa op til Examen; det kan vel virke dertil, men dets Hensigt er at skaffe en Indtægt til at bestride Udgifterne ved Examen; og det er neppe i sig selv tænkeligt, at der enten i Motiveringen eller i Loven skulde være tænkt paa at give nogen Privatmand Magt til at formindske denne Indtægt, som i væsentlig Grad vilde beklippes, om den i et enkelt Punkt indvilgede og i Ansøgningen fremhævede Ligestillen med de offentlige Skoler skal udstrækkes ogsaa til det finansielle og bevilgende Gebet. Privatskolerne blive i saa Tilfælde endog stillede over de offentlige Skoler; thi ved disse er det Overbestyrelsen, som tildeler Friplads.“

Denne undervisnings-inspektionens befænkning kom først i mars maaned d. a. til vor kundskab, saaledes som det vil sees af følgende forestilling fra bestyrerne af Aars og Voss's og Gjertsens skoler til kirkekomiteen.

„Til stortingets kirkekomite.

I skrivelse af 17de mars f. a. med tillægsskrivelse af 24de mars s. a. indgik undertegnede bestyrere af Aars og Voss's og Gjertsens skoler til det kongelige departement for kirke- og undervisningsvæsenet med andragende om, at bestemmelsen i lov af 16de juni 1883, § 14, hvorefter af gymnasiernes disciple de, som har gennemgaaet gymnasiernes kursus og i det sidste aar har haft hel eller halv friplads eller et tilsvarende stipendium, er fritagne for at erlægge artiumsgebyret, maatte ansees for som regel at gjælde ogsaa de af os bestyrede gymnasiers disciple.

Paa dette vort andragende har vi endnu intet svar modtaget; det sees imidlertid af Sth. Prp. for iaar. Nr. 1, Hovedpost

IV, Kap. 8, Titel 1, at departementet har forelagt sagen for undervisningsinspektionen og i henhold til den af denne afgivne betænkning ikke fundet grund til at imødekomme andragendet; tillige sees den saaledes truffne afgjørelse med vort andragende og inspektionens betænkning derover som bilag at være fremlagt for stortinget.

Vi har troet, før sagen endelig afgjøres, atter at burde fremholde vor opfatning og saaledes gjøre, hvad der stod i vor magt, for at fjerne misforstaaelser; at der i inspektionens betænkning, som vi har faaet anledning til at gjøre os bekjendt med, er saadanne tilstede og det i meget væsentlige punkter, antager vi med tilstrækkelig tydelighed at skulle kunne paa vise.

Undervisningsinspektionen fastholder, at ordet „privatister“, som forekommer i to forskjellige paragrafer af loven af 1883, nemlig i § 11 (3 gange) samt i § 14, ikke paa alle steder kan være brugt i samme betydning; selv i den ene paragraf, hvor ordet forekommer 3 gange, skal det have én betydning paa de to første steder og en ganske anden paa det sidste sted. Det skal paa sidste sted betegne det samme som i loven af 1869, nemlig „alle dem, som ikke er fra en offentlig skole“, paa de to første steder derimod betegner det ikke „alle dem, som ikke er fra en offentlig skole“, men alle dem, som hverken er fra en offentlig eller fra nogen anden artiumsberettiget skole. At loven saaledes i samme paragraf brugte samme benævnelse for to saa forskellige ting, „det skede ved en inkurie“. Enhver, der læser paragrafen i sammenhæng, vil vistnok indrømme, at det maatte være en meget betænkelig inkurie, som gjorde en saa dristig lovfortolkning nødvendig. Det viser sig da ogsaa snart, at der ikke i loven er nogen inkurie tilstede; inspektionen har nemlig ganske overseet, hvad der følger af den forandrede stilling, hvori de skoler er komne, som ifølge lovens § 6 har faaet ret til at afholde examen artium med samme virkning som de offentlige gymnasier.

Sagen er, at ordet „privatister“ i begge love, baade den af 17de juni 1869 og den af 16de juni 1883, i grunden har

den samme betydning; det betegner paa begge steder alle dem, hvis undervisning, før de fremstiller sig til examen artium, ikke har været undergivet overbestyrelsens kontrol. Efter loven af 1869 var dette tilfælde med alle dem, som ikke var fra et offentligt gymnasium; ved loven af 1883 er heri gjort den forandring, at ogsaa kommunale og private gymnasier kan stilles ind under overbestyrelsens kontrol; dette sker nemlig med de skoler, som efter lovens § 6 erholder ret til at afholde examen artium, „forsaavidt og saalænge deres ordning, lærerpersonale og virksomhed befindes tilfredsstillende“. I de kongelige resolutioner, hvorved saadan ret „indtil videre“, er tilstaaet underlegnede bestyrere, er derfor ogsaa medtaget den betingelse, „at Skolens Undervisning til enhver Tid drives efter en Plan, der kan godkjendes af Overbestyrelsen for de offentlige Almenskoler, og at den med Hensyn til Examens Afholdelse, Modtagelse af Privatister osv. bliver underkastet de samme Bestemmelser, som gjælde for de offentlige Skoler“.

Paa denne maade bliver de skoler, som opnaar saadan ret, stillede under det offentliges kontrol, og en saadan skole kan ikke sætte sig ud over bestemmelser, som af overbestyrelsen i lovens medfør forlanges overholdte. Dette har netop vist sig ved bestemmelsen om middelskolens afgangsexamen som betingelse for optagelse af elever i gymnasierne; overbestyrelsen forlanger den overholdt, og de private artiumsberettigede skoler er ligesaavel bundne ved bestemmelsen som de offentlige¹⁾.

Udtrykket „privatister“ er i loven af 1883 paa grund af dens § 6 noget begrænset i omfang, men begrebet er uforandret; udtrykket omfatter fremdeles alle dem, hvis tid-

1) At forholdet er, som her angivet, fremgaar ogsaa meget tydelig af departementets skrivelse af 2den mars 1885, hvorved opmærksomheden henledes paa skolelovens § 46 og paa § 48; den slutter saaledes: »Examensberettigede private og kommunale Skoler ere i denne henseende underkastede samme Forpligtelser som de offentlige«.

ligere undervisning ikke har været undergivet overbestyrelsens kontrol; af disses tal er nu udgaaet eleverne af de kommunale eller private skoler, som har faaet ret til at afholde examen artium; hvad der bliver tilbage, stemmer paa det nøiagtigste med den definition, som regjeringen selv i sin indstilling har givet af udtrykket „privatister“: „Som saadanne betragtes de, som ikke i sidste Skoleaar have været Disciple af en til at afholde Gymnasiernes Afgangsexamen berettiget Skole“. (Oth. Prp. 1883. Nr. 8, 5, 7)¹⁾.

Den støtte for sin opfatning af udtrykket „privatister“ i lovens § 14, som inspektionen mente at finde i det samme ords brug i § 11, falder, efter hvad her er oplyst, ganske bort, og vi tør vel haabe, at der herefter ikke mere vil kunne blive tale om de to forskellige betydninger af udtrykket „privatister“. Om forholdet mellem § 11 og § 14 kan vi nemlig være ganske enige med inspektionen: Staar det fast, at ordet „privatister“ i sidste passus i § 11 ikke tillige omfatter de private artiumsberettigede skolers elever, maa

¹⁾ Vi antager at have bragt det til fuld klarhed, at der ikke medrette kan tales om inkurie eller forblanding ved brugen af ordet „privatister“, hverken fra regjeringens eller tingets side. Om nogen ønsker end yderligere sikkerhed, kan vi henvise til den ordlyd, som var givet vedkommende paragraf i regjeringens forslag (Oth. Prp. 1883. Nr. 8, s. 12), og hvilken kirkekomiteen ganske havde fulgt i sit oprindelige forslag. Vedkommende bestemmelse lyder her saaledes: „Privatister, som fremlægge Vidnesbyrd om at have bestaaet Middelskolens Afgangsexamen, kunne stedes til Afgangsexamen ved et offentligt Gymnasium eller anden Skole, som ifølge § 8 (hos kirkekomiteen § 9) er berettiget til at afholde Examen. Hvilke andre Vidnesbyrd Privatister skulle fremlægge, bestemmes af Kongen.“

Her er altsaa den bestemmelse om middelskolens afgangsexamen, som inspektionen lægger saa megen vægt paa, føiet ind i første passus, og paa et og samme sted kan dog vel ikke ordet „privatister“ statueres at staa med to betydninger. Denne ordlyd blev senere forandret, da den hele paragraf blev omredigeret, fordi man vilde give privatisterne adgang til at underkaste sig ogsaa den mundtlige examen for inspektionen.

det samme gjælde om ordet i § 14. Disse to steder forhold er nøiagtig det samme.

Ligeoverfor dette kan vi ikke lægge megen vægt paa, hvad inspektionen anfører til bevis for, at loven ved „gymnasier“ kun forstaaer statens eller offentlige gymnasier. Vi kan indrømme, at § 14 vilde have været endnu tydeligere, om det var udtrykt saaledes: „disciple af et gymnasium eller anden skole, der er berettiget til at afholde examen artium;“ men vi kan ikke indrømme, at det kortere udtryk, som er brugt, „gymnasiernes disciple,“ bør kunne misforståes, naar først hele sammenhængen er stillet i klart lys. Spørgsmaalet bliver jo simpelthen dette: Hvad er den naturligste forstaaelse ligeoverfor kommunale eller private skolers elever, som er disciple af artiumsberettigede gymnasier, men som ikke er privatister? Hører de til „gymnasiernes disciple“, eller hører de til „privatisterne?“ Svaret forekommer os ikke at kunne være tvilsomt og saaledes heller ikke lovens fortolkning.

I vort andragende har vi ved siden af, hvad vi har anført til lovens rette forstaaelse, tillige gjort rede for, hvorledes efter vor opfatning ogsaa retfærdighed og billighed taler for, at de artiumsberettigede kommunale og private gymnasier stilles saaledes, at deres ubemidlede og til understøttelse værdige elever har samme adgang til fritagelse for at erlægge artiumsgebyret som trængende og værdige elever fra de offentlige gymnasier. Af inspektionens betænkning sees dog, at denne vor redegjørelse ikke kan have været tilstrækkelig tydelig og overbevisende, og vi nødes derfor til udførligere at gaa ind paa denne side af sagen.

Inspektionen nævner, at loven har givet overbestyrelsen „Myndighed til foruden Gymnasiernes Privatister (Gratister?)“¹⁾

¹⁾ Paa dette sted var tilføjet en note, der indeholdt en begrundelse af den formodning, at »privatister« i undervisningsinspektionens skrivelse var en skrivfeil for »gratister«. Vi har senere faaet vide, at denne formodning var feilagtig, og at udtrykket »Gymnasiernes Privatister« i kirkedepartementets indstilling rigtig er forklaret som »Elever af de private Gymnasier.« Hvad mening dette skal give i denne sammenhæng, har vi derimod ikke kunnet udfinde.

ogsaa at tilstaa andre trængende Kandidater Eftergivelse af Gebyret“, men fortsætter derpaa saaledes: „Fordi om Staten finder det billigt, at den ikke tager Betaling for Examen af dem, hvem den gennem offentlige Autoriteter har skjænket fri Undervisning, kan det dog ikke siges at være et billigt og deraf følgende Krav, at den skal skjænke den samme Frihed til dem, hvem private, selvbestaltede Autoriteter har tilstaaet fri Undervisning.“ Naar man her istedenfor udtrykket „private, selvbestaltede Autoriteter“ indsætter, hvad dermed skal betegnes, nemlig bestyrerne af saadanne kommunale eller private gymnasier, som ifølge lov og ved kongelig resolution med hensyn til examen artiums afholdelse er ligestillede med de offentlige gymnasier, og naar man tillige fastholder, at det, som paavist i vort andragende, og som nærmere nedenfor skal paavises, er ulige vanskeligere for en trængende og fuldt ud værdig discipel at opnaa fri undervisning ved en privat skole end ved en offentlig, vil man have lettere for at forstaa, hvad den ovenfor citerede passus i grunden indeholder, nemlig:

Ligeoverfor elever, som er trængende og værdige, og som af den grund allerede før har nydt adskillig understøttelse af staten gennem hel eller halv friplads i et offentligt gymnasium, eftergiver staten det gebyr af 40 kroner, som ellers maa erlægges for adgang til examen artium. Dette er billigt og ganske i sin orden; men vilde der vel være nogen mening i deraf at slutte, at det ogsaa skulde være billigt og rimeligt, om de 40 kroner blev eftergivne ligeoverfor andre disciple, som vistnok er fuldt ud ligesaa trængende og værdige, men som vel at merke aldeles ikke tidligere har voldt staten udgifter eller faaet nogen hjælp eller understøttelse af den?

Ja, vi kan ikke se rettere, end at der vilde være ganske god mening i det, og vi er overbeviste om, at odelsinget i 1883, om et saadant spørgsmaal var blevet det forelagt, vilde være kommen ganske til samme resultat. Naar derimod inspektionen finder tanken aldeles forkastelig, har dette øiensynlig sin grund deri, at den fremdeles ikke har

været fuldt ud opmærksom paa den forandrede stilling, som ved loven af 1883 er indtraadt, i dette tilfælde baade ved dens § 6 og dens § 14.

Efter loven af 1869 var der ikke tale om fritagelse for andre end de offentlige gymnasiers gratister; dengang var altsaa forholdet dette, at gebyret ikke blev eftergivet andre end de disciple, hvem staten gennem offentlige autoriteter havde skjænket fri undervisning.

Under forhandlingerne i odelstinget den 17de mai 1883 indkom efter privat forslag den bestemmelse: „Ubemidlede Examinander kunne af Overbestyrelsen fritages for at erlægge Gebyr“. Som vi i vort andragende har paavist, fremgaar det tydelig af forhandlingerne, at meningen var, at alle de unge mennesker skulde stilles paa lige fod¹⁾; fritagelsen skulde herefter ikke blot komme gymnasiernes gratister tilgode, men ogsaa andre værdige og trængende disciple inden gymnasierne, som ingen friplads havde kunnet opnaa, og fremdeles enhver anden, som i værdighed og trang stod paa lige trin med de offentlige gymnasiers gratister. Naar et forslag, der antydedes, om at give denne ligestillen et bestemt udtryk i loven, ikke vandt tilslutning, var det aldeles ikke, fordi man fandt tanken i sig selv urimelig; men det blev fremholdt af komiteformanden (den nuværende statsraad for kirke- og undervisningsvæsenet), „at de, som har friplads eller stipendium, er jo allerede derved paa den mest eklatante maade erklærede for at være ubemidlede“, og en anden taler (den nuværende formand i kirkekomiteen) udtalte, „at det simpeltvæk af hensyn til overbestyrelsen, der skal afgjøre disse andragender, er bedst at bevare den regel, som indeholdes for gratisters vedkommende i den mellemskudte sætning“.

Det fremgaar ogsaa af forhandlingerne, at meningen med den tilføjede bestemmelse er denne: fritagelse kan

¹⁾ Dette er, hvad vi i vort andragende har udtalt; det er en misforstaaelse, naar vore udtalelser i departementets bemærkninger er gjengivne, som om vi mente, at det her gjaldt en ligestillen specielt mellem de offentlige og de private gymnasiers disciple.

indrømmes ligeoverfor trang, og det er forudsætningen, at den vil blive indrømmet, naar baade trang og fuld værdighed findes at være tilstede ¹⁾).

Forsaavidt er altsaa stillingen i væsentlig grad forandret ved den § 14 tilløbiede bestemmelse; den omstændighed, at vedkommende ikke tidligere har nydt godt af noget offentligt beneficium, er ikke længere tilstrækkelig grund til at udelukke ham fra at komme i betragtning her. Det næste spørgsmaal bliver da, om de, der paa grund af værdighed og trang har opnaaet hel eller halv friplads ved et privat gymnasium, frembyder de samme garantier som de offentlige gymnasiers gratister. Vi er overbeviste om, at de, som forholdene er, frembyder suarere mere end mindre garanti, men vi forstaar jo, at dette ikke er nok, saalænge denne garanti ikke har noget præg af offentlig autoritet. I denne forbindelse maa vi derfor atter henvise til lovens § 6, idet vi mener, at de skoler, som har opnaaet den i denne paragraf omhandlede ret, derved er komne i en saadan stilling ligeoverfor overbestyrelsen, at denne har adgang til at sikre sig den garanti, den finder fornøden, ligeoverfor den de samme skoler ved § 14 hjemlede ret.

Paa erkjendelsen heraf er ogsaa vort andragende bygget; vi har indrømmet, at der undtagelsesvis kan gives tilfælde, i hvilken fripladse ved de private skoler uddeles efter andre hensyn end ved de offentlige, og vi har forudeat, at overbestyrelsen maatte have adgang til at sikre sig, at

¹⁾ Der blev i tinget udtalt, at ligeoverfor privatisterne skulde hensynet til trang blive det, som fortrinsvis maatte komme i betragtning. Herimod blev indvendt, at der maatte ogsaa tages andre hensyn, og komiteformanden foreslog tillægget: »forsaavidt de forøvrigt fremlægge tilfredsstillende Vidnesbyrd«, men frafaldt igjen dette, da det af den oprindelige forslagsstiller, pastor Wexelsen, blev fremholdt, at saadanne hensyn maatte der tages, selv om dette tillæg ikke kom med: »naar der staar »kunne af Overbestyrelsen fritages«, ligger deri den fulde garanti, og deri ligger ogsaa opfordring for overbestyrelsen til at tage de fornødne hensyn og søge de fornødne garantier«.

retten til fritagelse ikke blev udstrakt over andre tilfælde end de, hvor hel eller halv friplads var indrømmet „paa grund af værdighed og trang i overensstemmelse med de for uddelingen af fripladse i statens skoler gjældende regler“. Vi antog, at overbestyrelsen maatte kunne anse en bevidnelse fra vedkommende bestyrere for hver enkelt om, at saa var tilfældet, for i denne henseende at yde betryggende sikkerhed, idet vi fremholdt, at tilstrækkelig sikkerhed forøvrigt maatte ligge i de private skolers sterkt begrænsede evne til at meddele saadanne beneficiar.

Om dette punkt er intet udtalt af inspektionen eller departementet; men om en ordning som den, vi androg om, ikke skulde ansees betryggende nok, vil det vistnok lade sig gjøre paa anden maade at ordne sagen saaledes, at overbestyrelsens kontrol ligeoverfor de private skoler ogsaa paa dette punkt kunde blive ligesaa effektiv som ligeoverfor de offentlige ¹⁾).

Hvad vi i vort andragende har anført om vanskeligheden ved at opnaa friplads i de private gymnasier, fastholder vi fremdeles, og vi hidsætter for rigtig at anskueliggjøre, hvorledes forholdet er, en sammenligning for et enkelt aars vedkommende mellem Kristiania kathedralskole og de af os bestyrede skoler.

Kristiania kathedralskole havde, som det sees af skolens program for 1885, i 1ste kvartal 1884—85 i gymnasier og middelskole 381 disciple. Blandt disse 381 disciple blev uddelt 79 hele fripladse, fordelte paa 106 disciple (52 fik hel og 54 halv friplads). Samtidig havde 8 disciple stipendier og 40 større eller mindre legatportioner.

¹⁾ Hermed er da ogsaa inspektionens slutningsbemærkning om, at de private skoler i saa tilfælde vilde blive stillede over de offentlige skoler tilstrækkelig imødegaaet. Til den næst foregaaende bemærkning, ifølge hvilken det skulde se ud, som om vi havde lagt an paa at udstrække de private skolers ligestillen med de offentlige skoler ogsaa til det finansielle og bevilligende gebet, skal vi kun bemærke, at noget saadant har aldeles ikke ligget i vor tanke, saa behageligt det end kunde være for os at opnaa ligestillen paa det finansielle gebet.

Til samme tid havde de tilsvarende afdelinger af Aars og Voss's skole 595 disciple, blandt hvilke uddeltes 33 hele fripladse, saaledes at 54 gutter fik hel eller delvis friplads; ved Gjertens skole var 327 disciple, blandt hvilke uddeltes 23 hele fripladse, saaledes at 40 gutter fik hel eller delvis friplads.

Ved kathedralskolen er der saaledes foruden stipendi-erne og legaterne 1 hel friplads for omtrent hver 5te gut; ved Aars og Voss's skole er der 1 hel friplads for omtrent hver 18de gut, ved Gjertens skole for hver 14de.

Sammenligningen taler for sig selv, navnlig naar det erindres, at det ingenlunde er saa, at forholdet mellem antallet af ubemidlede elever inden skolerne stiller sig tilnærmelsesvis paa samme maade. Kristiania kathedralskole er ikke i særlig grad nogen skole for ubemidlede¹⁾. Det er vistnok saa, at allerede det at blive optaget som betalende elev af denne skole medfører betydelige økonomiske fordele; men der er ingen bestemmelse om, at der ved optagelsen skal tages hensyn til formuesvilkaarene. Heller ikke er det saa, at en mindre bemidlet familiefader kan være vis paa

¹⁾ Følgende sammenstilling vil maaske have nogen interesse; opgaverne er for kathedralskolens vedkommende hentede fra skolens program for 1885 og gjælder 2det kvartal 1884—85. Det vil sees, at kathedralskolen rekruteres stærkest fra embedsstanden, de private skoler mere fra handelsmændene, blandt hvilke dog mange maa regnes til de saakaldte »mindre handlende«, hvis økonomiske stilling i disse tider ofte kan være vanskelig nok. Blandt »folk i andre stillinger« er mange med akademisk dannelse, som læger, advokater, lærere o. fl.

Sønner af:	Kr. kathedr.	Aars og Voss's sk.	Gjertens sk.
Embedsmænd	144 — 38 %	107 — 18 %	66 — 20 %
Handelsmænd	82 — 21½ -	165 — 28 -	143 — 44 -
Landmænd	14 — 4 -	47 — 8 -	6 — 2 -
Haandverkere	32 — 8 -	32 — 5 -	30 — 9 -
Bestillingsmænd	38 — 10 -	39 — 7 -	22 — 7 -
Sømænd	14 — 4 -	31 — 5 -	6 — 2 -
Folk i a. stillinger	55 — 14½ -	174 — 29 -	54 — 16 -
Tilsammen	379	595	327

at faa sine sønner ind paa kathedralskolen. Massen af dem, der søger den høiere skole i Kristiania, er naturligvis henvist til de private skoler, og erfaring viser ogsaa, at det i de private skoler ved uddelingen af fripladse hvert aar er nødvendigt at give afslaaende svar ligsoverfor mange ansøgere, som der, naar midlerne var tilstede, var al grund til at imødekomme. Vi tror ikke, at dette hænder saa ofte ved kathedralskolen.

Det maa saaledes staa fast, at de, som faar friplads ved de private skoler, baade hvad trang og værdighed angaar, har en meget skarpere konkurrenceprøve at gennemgaa end de offentlige gymnasiers gratister; derfor forekommer det os ikke formeget sagt, at retfærdighed og billighed taler for, at de med hensyn til den her omhandlede fritagelse faar samme ret som disse.

Inspektionen har imidlertid endnu en indvending: Det kan være vel nok, at trang og værdighed er tilstede, det gjælder ogsaa saa mange af privatisterne; men man maa huske paa, at gebyret er der for at skaffe indtægt til bestridelse af udgifterne ved examen artium, og det gaar ikke an, at disse beklippes¹⁾ for meget. Inspektionen synes at gaa ud fra, at der skal gaaes frem saaledes: Der afsættes et bestemt beløb, hvortil den samlede sum af fritagelser kan andrage; af dette beløb udredes først fritagelserne til de offentlige gymnasiers gratister, og det er vistnok broderparten; om det, som bliver tilbage, maa da de øvrige, deriblandt ogsaa ubemidlede elever af de offentlige gymnasier, som ikke har været gratister, konkurrere; om alle vel begrundede andragender vil kunne imødekommes, vil paa denne maade afhænge af størrelsen af det beløb, inspektio-

¹⁾ Det vilde forøvrigt i 1885 ikke have medført nogen bemærkelig »beklippelse«, om vort andragende var blevet imødekommet. Der var ifjor ved Aars og Voss's skole 5 gratister, som søgte fritagelse; de fik den alle sammen; ved Gjertsens skole var der 5, hvoraf 3 fik den. (I skrivelse til kirkekomiteen stod oprindelig paa grund af en feiltagelse, som herved rettes: som fik den alle paa en nær). Aaret iforveien derimod blev af til sammen 11 saadanne andragender (fra begge skoler) kun de 4 indvilgede.

nen har fundet passende; det almiudelige vil vel være, at adskillige ikke opnaar den fritagelse, som loven har stillet dem i udsigt. Vi er overbeviste om, at dette er en fremgangsmaade, som ligger ganske udenfor lovens mening. Man var i odelstinget fuldt opmærksom paa, at gebyrets hensigt var at skaffe en indtægt til at bestride udgifterne ved examen artium; det blev med al ønskelig tydelighed fremholdt af komiteformanden („meningen er fremdeles, at udgifterne saavidt muligt skal dækkes ved disse gebyrer“). Man var naturligvis ogsaa fuldt opmærksom paa, at bestemmelsen om ubemidledes fritagelse vilde medføre nogen forringelse af denne indtægt; men der var ikke tale om, at der skulde fastsættes noget vist beløb, som denne forringelse ikke maatte overskride; forudsætningen var, som allerede fremholdt, at ethvert vel begrundet andragende skulde imødekomes, og der blev ikke givet nogen det hverv at paase, at indtægten ikke blev for sterkt beklippet.

Hermed er vi færdige med vore bemærkninger til inspektionens betænkning og dermed ogsaa til departementets fremstilling, som sees ganske at bygge paa denne. Vi har seet os nødt til at anvende større udførlighed, end vi egentlig ønskede, og man vil maaske finde, at vi har gjort meget væsen af en i sig selv ikke saa særdeles vigtig sag; vi tror dog ikke, at der i saa henseende med føie kan reises nogen bebreidelse mod os. Vi havde naturligvis heller seet, at lovens rette forstaaelse ikke havde mødt saa mange vanskeligheder; men naar det viste sig, at den det gjorde, mente vi ikke at kunne lade sagen falde uden at have gjort, hvad vi kunde, for at stille den i det rette lys.

Vi vilde have foretrukket, om vi havde kunnet fremkomme med vore bemærkninger til departementet, før sagen blev fremlagt for stortinget; men herfra har vi, som det sees, været afskaarne, da vi først i disse dage ved at blive gjort opmærksom paa Sth. Prp. Nr. 1, Hovedpost IV har faaet besked om sagens stilling i det hele og om inspektionens under 21de april f. a. afgivne betænkning.

Som sagen nu staar, tillader vi os at indsende denne vor forestilling til stortingets kirkekomite med anmodning

om, at der maa blive taget hensyn til den ved sagens handling der, idet vi ikke tviler paa, at komiteen, den, som vi haaber, finder vor forstaaelse af loven vel grundet, vil vide at finde den rette form for dens gennemførelse.⁴

Kristiania den 11te marts 1886.

(Underskrifter).

I kirkekomiteens indstilling til storthinget (Indst. S. Nr. 98) heder det om denne sag:

„Departementet har forstaaet Loven af 16de Juni 1883 § 14 saaledes, at den derved tilsagte Fritagelse for Gebyr kun gjælder Gratister ved Statens Gymnasier, ikke ved de private Skoler, der have erholdt Ret til at afholde Examen Artium, hvis Elever, selv om de have været Gratister, altsaa have maattet konkurrere med de andre Privatister. Herimod have Bestyrerne af 2 private Gymnasier, der have saadan Ret, søgt at gjøre gjældende, at Gratisterne fra deres Skoler som saadanne vare fritagne i Lighed med Statsgymnasiernes, og paaberaabe sig herfor Lovens Udtryk i § 11 sammenholdt med § 14. Departementet fastholder i Overensstemmelse med Undervisningsinspektionens Betænkning, at det alene er Statsgymnasiernes Disciple, der under den i § 14 opstillede Betingelse har Retskrav paa at fritages for Gebyr. De nævnte Bestyrere have nu direkte til Komiteen fremsendt en yderligere Redegjørelse til Begrundelse af sin Paastand først i Henhold til selve Lovens Affatning og dernæst med Paaberaub af, at Ret og Billighed taler for deres Forstaaelse af Lovens Mening.

Uden at ville afvise, at der kan paaberaabes Billighedshensyn til Støtte for Andragernes Mening, skal Komiteen til dette sidste ikkun anføre, at Spørgsmaalet maa blive at afgjøre efter Lovens Text¹⁾ og man

¹⁾ Udhævet her. Lovens tekst lyder saaledes: „Gymnasiernes Disciple med Undtagelse af dem, som have gennemgaaet Gymnasiets Kursus og i det sidste Aar have havt hel eller halv Friplads

ske en Forandring i Loven, hvorved disse private Gymnasier kunde faa den samme Adgang som de offentlige, og om det indtil videre kunde ordnes saa, at den Adgang, som Skolebestyrelsen har til at eftergive Gebyret ogsaa for andre end de offentlige Gymnasiers Disciple, maatte blive anvendt i stor Udstrækning just ligeoverfor Gratister¹⁾ ved de private Gymnasier, der har Ret til at afholde Examen Artium²⁾.

Statsraad Sverdrup: Det forholder sig, som den sidste ærede Taler oplyste, at det er Hensynet til Lovens Udtryk, som har været bestemmende for Departementets Afgjørelse. Man har ikke fundet at have legal Adgang til at indrømme dem, som kommer fra de private Gymnasier, Fritagelse for dette Gebyr, fordi de paa de private Gymnasier har havt hel eller halv Friplads, og jeg tror ogsaa, at Komiteen er enig i denne Opfatning af Loven. Man maa dog lægge Mærke til, at de, som kommer fra de private Gymnasier, ikke er ganske udestængte fra at faa Gebyret eftergivet, da Loven indeholder Bestemmelse om, at ubemidlede Examinander overhovedet kan fritages for at erlægge Gebyr. Det er altsaa saa, at de, som udgaar fra private Gymnasier, er stillede paa samme Trin som andre Privatister, og altsaa maa søge at faa Gebyret eftergivet; i Tilfælde af, at de kan legitimere Trang, faar de denne Eftergivelse ligesaavel som andre Privatister²⁾. Men jeg skal være enig med den sidste ærede Taler i, at Billighedshensyn maaske kunde tale for, at man foretager en Forandring af Loven. Sagen har dog den Be-

under efter denne ikke Grund til at fravige Departementets Fortolkning og vil saaledes opføre Indtægten som af et foreslaaet med Kr. 15 800,00.“

Komiteens indstilling blev den 9de april enstemmig bifaldt af stortinget efter følgende debat (stortingstidende no. 745 fg.).“

Hertzberg: Disse Gebyrer til Examen artium udredes med 40 Kr. for Enhver, som skal faa Afgang til Examen. Der er ikke andre, som er fritagne for disse Gebyrer, end de, som i det sidste Aar har haft hel eller halv Friplads eller tilsvarende Stipendium ved de offentlige Gymnasier. De private Gymnasier har ikke haft nogen Andel i Fritagelse for disse Gebyrer. Der er iaar fra Bestyrelserne for to af de større Privatskoler indløbet til Styrelsen et Andragende om, at ogsaa de maatte komme ind under den Bestemmelse, ifølge hvilken Gratister paa Skolen skulde som saadanne være fritagne for dette Gebyr. Jeg er enig med Kirkedepartementet i dets Forstaaelse af Loven, at den, som den nu er, ikke vel giver den Adgang, som Bestyrelserne for disse Privatskoler ansøger om; men der er saa mange Billighedshensyn, som taler for, at ogsaa de private Gymnasier, som jo udfylder et Savn med Hensyn til Skolevæsenet, faar den samme Adgang til Fritagelse som de offentlige Gymnasier, at jeg skulde udtale Ønskeligheden heraf, og henstille til Kirke-Departementets Chef, om der kunde

eller tilsvarende Stipendium, samt Privatister skulde til Statskassen erlægge et Gebyr af Kr. 40 hver, førend de stedes til Examen artium. (Det var just det vi haabede at have bevist, at naar spørgsmaalet skulde afgjøres efter lovens tekst, maatte disciplene af de til at afholde examen artium berettigede kommunale og private skoler betragtes og behandles som »disciple af gymnasiernes«, da de baade efter lovens udtryk maade forøvrigt og efter de forhandlinger, som gik forud for den, umulig kan gaa ind under begrebet »privatister«. I det nye artiumsreglement (af 4de marts 1883) har man ogsaa istedenfor lovens tekst »gymnasiernes disciple« fundet at burde indsætte »de offentlige gymnasiers disciple«.

betragtet have sine Betæneligheder uden videre at overføre paa de private Gymnasier den Regel, som Statens Gymnasier har med Eftergivelse af Gebyrerne. Overførte man den samme Regel, vilde det føre til, at hver den, som ved private Gymnasier havde hel eller halv Friplads, skulde udendvidere fritages for Gebyret, saaledes som Tilfældet er med de offentlige Gymnasiers Disciple. Men, som sagt, jeg finder, at Billighedshensyn taler for nogen Imødekommehed, og Styrelsen vil i ethvert Fald have Opmærksomheden henvendt paa Sagen.

Steen (Komiteens Formand): Saavidt jeg opfattede Kirkeministeren, berigtigede han den Misforstaaelse, hvori Repræsentanten fra Kristiania synes at befinde sig. Han udtalte nemlig, at de private Gymnasier ikke havde Andel i Fritagelsen for disse Gebyrer. De konkurrerer med almindelige Privatister — det er Forholdet — altsaa har de Adgang til at deltage; men de har intet Retskrav paa Fritagelse paa samme Maade som Statens Gymnasiers Disciple, det er Forskjellen. Jeg for min Del er enig i, at der kan være adskillige Hensyn, som taler for, at de examensberettigede Gymnasiers Gratister sidestilles med Statens Gymnasiers Gratister, med andre Ord: Eleverne faar altsaa Retskrav paa Fritagelse, naar de har haft Stipendium eller Friplads under sin Skolegang. Men jeg knytter rigtignok til en absolut nødvendig Betingelse; thi det forholder sig, som Kirkeministeren sagde, at naar Loven, der har givet Skolernes Overbestyrelse Adgang til disse Dispensationer, har sagt, at offentlige Skolers Gratister *eo ipso* ogsaa skal være fri for disse Gebyrer, saa er det selvfølgelig, fordi det er

den maa ske for det første efter de samme Hensyn og dernæst under Approbation af Overbestyrelsen; thi det vil jo lettelig erkjendes, at det at overlade til private Mænd, Bestyrere af private Skoler — til hvem man naturligvis har fuld Tillid; det er ikke derpaa, det kommer an — saaledes at disponere over offentlige Midler, lader sig ikke gjøre. Private Skolers Bestyrere har baade Adgang til og vil visse- lig i mange Tilfælde finde sig absolut forpligtede til at indrømme Fripladse efter andre Hensyn end de, som er bestemmende ved offentlige Skoler. Det maa altsaa kun være for den Slags Nydere af Fripladse, hvis Kvalifikationer dertil er de samme som de, der kræves i den offentlige Skolelov, at denne Ret aabnes ¹⁾, og for at det skal kunne paa sees, maa det vel være under den Form, som jeg antydede, at det sker og godkjendes gennem Approbation af Skolestyrelsen ²⁾. Det er at indbringe et Forhold af Kontrol paa et Punkt, som jeg ikke elsker; men det er Betingelsen for, at det skal kunne komme dem tilgode, som man her ønsker at skaffe dem.

Statsraad Sverdrup: Jeg er fuldstændig enig med Komiteformanden i hans sidste Udtalelser. Skulde man give private Skoler den Ret, hvorom her er Tale, maatte man visselig ogsaa indføre Kontrol med den Uddeling af Fripladse, som finder Sted ved dem. Det tør derfor være et Spørgsmaal, om ikke de private Gymnasier er ligesaa vel tjent med, at de vedbliver at staa i det nuværende Forhold, og at deres Disciple staa, som de nu staa, i Klasse med de øvrige Privatister, ialfald saafremt man i Eftergivelsen af Gebyret gaar frem paa en liberal Maade ³⁾. Man har da i hvert enkelt Tilfælde Adgang til at bedømme, hvorvidt disse Disciple, som kommer fra private Gymnasier, er trængende eller ikke; men, som sagt,

¹⁾ Netop det samme er sagt i vort andragende af 17de mars 1885 og i vor forestilling til kirkekomiteen (se ovenfor s. 95).

²⁾ En saadan ordning er ogsaa antydet af os; se det i forrige note citerede sted.

³⁾ Udhævet her.

Sagen skal blive taget under Overveielse. Kan man finde en bedre Udvei end den, som Loven nu aabner, har jeg intet som helst derimod.

Til beretningen om disse forhandlinger skal vi føie følgende oplysning. Vi har ogsaa iaar indsendt ansøgninger om eftergivelse af artiumsgebyret for saadanne disciple af vore gymnasiers øverste klasse, som ifølge de samme kvalifikationer, som kræves ved de offentlige skoler, har havt hel eller halv friplads. Antallet af disse ansøgere var ved begge skoler tilsammen 11; eftergivelsen blev kun bevilget de 6. Trods udtalelserne i stortinget (se navnlig de ovenfor s. 101 og 103 udhævede ytringer) er altsaa den adgang, som skolestyrelsen har til at eftergive gebyret ogsaa for andre end de offentlige gymnasiers disciple, lige overfor gratisterne ved disse to private gymnasier anvendt i mindre udstrækning end ifjor, da af 10 saadanne ansøgere de 8 fik, hvad de søgte, og eftergivelsen er iaar negtet ansøgere, der ligesaavel kan legitimere (og har legitimeret) trang som de, der fik den.

Endelig en bemærkning: om ansøgningerne fra disse disciple havde været imødekommede, vilde det have medført en formindskelse af 200 kroner i den med 15800 kroner opførte indtægt for statskassen, og om man havde medtaget de øvrige trængende disciple, der uden at have kunnet opnaa hel eller halv friplads søgte om eftergivelsen, vilde formindskelsen ikke beløbet sig til mere end 280 kroner. Det er det hele. Men for de „ubemidlede disciples“ forældre vilde det været en betydelig hjælp, som de nu gaar glip af, fordi de har havt sine sønner i private skoler.

Vi har nu i ethvert fald gjort, hvad der stod i vor magt i denne sag.

2. Om legemsøvelserne i skolen.

1. Gymnastik og militære øvelser.

Undervisning i gymnastik har iaar som før været drevet med 3 timer egentlig i alle klasser af middelskolen og gymnasierne. De 5 dage, hvori den skriftlige del af examen artium holdtes (20de—26de mai), blev benyttede til de sedvanlige militære øvelser, som lededes af hr. løjtnant Borchgrevink istedenfor skolens lærer, kaptein W. Lunde, der var forhindret ved embedsforretninger. Disciplene øvedes i de nødvendige haandgreb (i regelen med trægevær), i marscher, opslutninger o. s. v, samt i kompani-exercitie; som pelotonchefer og underbefal benyttedes disciple af de øverste klasser. I disse øvelser deltog 3dje—5te klasse af middelskolen (6te klasse var hindret ved den nær forestaaende afgangsexamen) og 1ste og 2den klasse af begge gymnasier, ialt 221 gutter; fritagne (saagodtsom alle ifølge lægeattest) var 83, d. e. omtrent 27 procent.

2. Skiløbning.

A. Om skiklubben „Hop“.

Denne blev stiftet den 17de januar 1883 af endel elever i gymnasiet for at fremme ski-idrætten inden skolen.

Dens love, som først udarbejdedes i december 1884, lyder saaledes:

Klubbens formaal er ved udflugter og et aarligt præmierend at udbrede interesse for ski-idrætten blandt medlemmerne.

§ 1. Til at være medlem af skiklubben er enhver elev af Aars & Voss's skoles 7 øverste klasser berettiget.

§ 2. Klubbens anliggender besørgeres af bestyrelsen: denne bestaar af 4 medlemmer, hvoraf 1 formand og 1 kasserer, der vælges paa den konstituerende generalforsamling og fungerer 1 aar.

§ 3. Formanden er saavel ved udflugterne, som ved de 2 aarlige generalforsamlinger, den ledende. Kassereren

bestyrer klubbens pengeaffærer; regnskabet fremlægges for bestyrelsen, og han er ansvarlig for kassens indhold.

§ 4. Der afholdes aarlig 2 generalforsamlinger. 1 ved vinterens begyndelse og 1 ved dens slutning; formanden oplæser da aarsberetningen for den forløbne vinter.

§ 5. At fatte bestemmelser i andre tilfælde, end de her nævnte, overlades til klubbens bestyrelse.

Aarskontingenten er sat til 60 øre, der betales ved indmeldelsen.

Aarsberetning for vinteren 1885—1886, meddelt af klubbens formand.

Paa den generalforsamling, der afholdtes den 17de november 1885, valgtes følgende til skiklubbens bestyrelse.

Laurentius Urdahl 3 RG.	formand,
Hjalmar Krag 3 RG.	} viceformænd,
Severin Heyerdahl 1 RG.	
Heinrich Hoffmann 3 RG.	kasserer.

I løbet af vinteren indmeldte ialt 54 sig i klubben, et ringere antal end i de foregaaende 2 aar, da medlemsantallet har varieret mellem 70 og 90; men aar var omtrent alle medlemmer aktive, hvilket slet ikke har været tilfælde før.

Paa grund af det heldige skiføre i vinter har klubben udfoldet en større virksomhed end nogensinde før. I løbet af vinteren er der saaledes foretaget 2 skiture til Kamphaug i Nordmarken, 1 til Sørkedalen, 1 kortere tur til Sogn og Gaustad og tilsidst 1 meget vellykket, 2 dages skitur til Nordmarken med overnatning paa Bjørnholt ved Bjørnsjøen. Den samlede distance, som er tilbagelagt paa disse 5 ture, er ca. 160 km. eller $14\frac{1}{2}$ norske mil.

I klubbens skiløb, som afholdtes den 21de februar, blev der for opvisning i bakken uddelt 3 præmier inden gymnasiet og 5 inden middelskolen; for længdeløbet uddeltes i gymnasiet (ca. 2200 m.) 2 præmier og i middelskolen (ca. 1200 m.) ligeledes 2 præmier.

Den 3dje april sammenkaldtes generalforsamling i skolens sangværelse, hvor følgende forslag vedtoges.

„1ste og 2den middelklasse skal tilstedes adgang til klubben, mod at der oprettes en underbestyrelse paa 2 eller 3 medlemmer, der kan lede klasserne fra 1ste til og med 5te middelklasse paa kortere skiture; de flinkeste og stærkeste skiløbere fra 5te middelklasse kan dog faa tilladelse til at deltage i de længere skiture, naar de kan fremvise tilladelse fra hjemmet“.

Da 3 af bestyrelsesmedlemmerne skulde forlade skolen inden næste generalforsamling, blev det bestemt, at valg paa ny bestyrelse skulde foregaa straks:

Følgende blev valgte:

Otto Olsen	2 LG.	formand,
Severin Heyerdahl	1 RG.	} viceformænd,
Peter Nicolaysen	6 Mb.	
Adolf Berg	1 LG.	kasserer.

Disse udgjør altsaa skiklubbens bestyrelse for vinteren 1886—1887.

Skiklubbens regnskab.

Indtægt.	Kr.	Udgift.	Kr.
Kontingent . . .	46.15	Præmier Kr. 57.91	
Bidrag af skolens bestyrelse . . .	10.00	rabat - 10.53	47.38
		Diverse udgifter ved generalforsamlinger, præ- mieløb og skiture osv.	8.77
	Sum 56.15		Sum 56.15

B. Beretning om et af skolens bestyrelse og lærere foranstaltet skirend.

(Meddelt af en af deltagerne).

„Fredag den 26de februar blev der af Aars og Voss's skoles bestyrere og lærere foranstaltet et skiløb ved gaarden Holmen i Vestre Aker. Skolen fik i den anledning fri

kl. 11, og gutterne, som havde taget niste og ski med sig paa skolen om morgenen, drog da i store skarer opover mod Vestre Aker. Det var et deiligt veir; solen skinnede, uden at dog skiføret led noget derved.

Omtrent kl. 12 $\frac{1}{2}$ begyndte rendet. Deltagerne var ordnet i tre afdelinger:

1) gymnasiet, 2) middelskolens tre øverste klasser, 3) middelskolens tre nederste klasser; hver afdeling skulde staa tre gange, en for at prøve hoppet og to om præmier.

Oplivede af det smukke veir og af de mange tilstede værende tilskuere, hvoraf de fleste var gode bekendte fra skolen, satte gymnasiets skiløbere først ud for hoppet; mange stod, men mange faldt ogsaa, især første gang, og bifaldsraabene afløstes af latter og munterhed, naar en og anden uheldig stakkar fik sig et ordentligt bad. — Da gymnasiet var færdigt, samlede 2den afdeling sig oppe paa bakken, og rendet begyndte. Man saa snart, at middelskolen ubetinget var flinkere end gymnasiet; det var forbausende at se disse som oftest smaa gutter udføre et indtil 11 m. langt hop med en kraft og en sikkerhed, som man ikke skulde have tiltroet deres smaa lemmer. — For 3dje afdeling var der lavet et mindre hop, hvorover de smaa omkring 10 aar gamle gutter stod saa uforfædede og med en saa anspændt interesse, at det var en lyst at se.

Da rendet var over, samlede man oppe paa bakken og sang efter melodien „Ja vi elsker dette landet“ følgende skiløbervise, forfattet for anledningen af en af skolens lærere:

Ja vi elsker denne skisport,
glad og let og fri,
som den freidig drives i vort
guttekompani!
som hver birkebeiner drev den,
hver en døl og finn,
og som Snorres saga skrev den
i vort hjerte ind.

Naar vi ned ad bakken farer
 over stup og hop,
 sjælen sund vi os bevarer
 i den sunde krop.

Tankerne som sne er rene,
 kjække vore maal,
 og hver muskel og hver seue
 spændt som hærdet staal.

Luften her har ei bakterier,
 let vi staar i den;
 falder vi, kan som einherier
 vi staa op igjen.

Hvis en anden prisen snapper,
 medens selv vi faldt,
 raaber hurra vi og klapper,
 som os selv det gjaldt.

Da sangen var sunget, begav man sig til gaarden Holmen, hvor præmierne skulde uddeles; efter at der var udbragt en del hurraer og sunget nogle sange, uddelte skolebestyrer Voss præmierne, 5 i 1ste afdeling og 8 i hver af de to andre afdelinger.

(En extra præmie, en sølv servietring, som udstilledes af hr. turnlærer Clausen for den, som bedst kunde hoppe over en hindring midt i bakken, blev ikke uddelt, da der ikke blev tid til noget særskilt løb).

Eftersom hver præmievinder kom frem, blev han modtaget af livlige hurraraab; tilsidst udbragtes der et leve for de herrer, som havde ordnet det hele; da opfordringen var bleven efterfulgt af 9 rungende hurraer, opløstes forsamlingen, og man drog nedover med bevidstheden om have tilbragt dagen paa den bedste maade.

Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene udgjør:

	Maanedlig	Aarlig.
For 1ste smaaklasse fra 1ste septbr.	8 kroner	88 kroner
- 2den — — — 1ste aug.	8 —	96 —
- 3dje — — —	12 —	144 —
- 1ste, 2den og 3dje middelklasse	16 —	192 —
- de høiere klasser	20 —	240 —

For den nederste af 2 brødre fragaar en tredjedel. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næstnederste frit, og for den nederste fragaar en tredjedel. Yderligere nedsættelser finder ikke sted. Ved betalingen afrundes altid til femmere af øre, saa at der f. eks. istedenfor $33\frac{1}{3}$ betales 35 og for $66\frac{2}{3}$ betales 65 øre.

Skolepengene erlægges forskudsvis og skal i regelen indbetales den første læsedag i hver maaned.

Skolepengene beregnes altid for hele maaneder, nemlig fra begyndelsen af den maaned, hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned, hvori han gaar ud. Naar altsaa en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste august (de disciple, som indmeldes til 1ste smaaklasse, kun fra 1ste september).

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske 2 maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for 2 maaneder foruden den, hvori udmeldelsen finder sted. Enhver discipel, som er anmeldt til examen artium eller til middelskolens afgangsexamen, betaler skolepenge til skoleaarets udgang.

Naar skolepengene ikke er betalt for 2 maaneder, kan bestyrelsen negte vedkommende discipel adgang til skolen.

Fripladse eller nedsættelse af skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne, som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller komne i saadan økonomisk stilling, at de ikke længer er istand til

at betale fulde skolepenge; endvidere kræves, at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladsene maa det overhovedet fraraades forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at kunne opnaa fripladse eller nedsættelse af skolepengene. I forberedelsesskolen uddeles ikke fripladse uden i ganske ekstraordinære tilfælde.

Ansøgninger om fripladse indleveres hvert aar inden 1ste mai.

Renterne af **John Heuch's** legat (oprettet ved gavebrev af 28de mai 1873) tildeltes den 5te april d. a. Sigurd Paulsen, elev af 4de middelklasse.

Meddelelse

til forældre og foresatte, der indmelder børn i skolen.

De som indmelder sine børn i skolen, vedtager derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler, blandt hvilke særlig merkes følgende:

1. **Skolepenge** beregnes fra begyndelsen af den maaned, hvori en discipel kommer ind i skolen, til slutningen af den maaned, hvori han gaar ud; de betales forskudsvis den første læsedag i hver maaned efter tilsi-gelse i klasserne dagen forud.
2. For **udmeldelse** gjælder en frist af to maaneder; der betales altsaa skolepenge helt ud for to maaneder foruden den, hvori udmeldelsen sker. Enhver discipel, som er anmeldt til examen artium eller til middelskolen afgangsexamen, betaler skolepenge til skoleaarets udgang.
3. Disciple, hvis forældre ikke bor her i byen, maa anbringes hos personer, som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres **foresatte**.

4. Naar en discipel ved sygdom er hindret fra at møde paa skolen, maa der snarest muligt sendes skriftlig anmeldelse derom fra hans foresatte. Udenfor sygdomstilfælde maa disciplene ikke udeblive nogen dag eller time fra skolens undervisning uden forud indhentet **samtykke af bestyrelsen**¹⁾.
5. Skolens disciple maa ikke røge tobak paa byens gader eller pladse eller andre offentlige steder; heller ikke maa de besøge kafeer eller restaurationer, medmindre de er ifølge med forældre eller foresatte eller andre paa disses vegne. Dersom disciple af skolen ønsker at danne foreninger sig imellem eller at være medlemmer af andre selskabelige foreninger, maa de dertil have bestyrelsens samtykke. De maa ikke uden bestyrelsens tilladelse paa nogen maade optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, koncerter, turneer m. m.).

¹⁾ Dersom en discipel paa grund af tvingende omstændigheder har maattet forsømme, uden at det har været muligt forud at give skolen underretning og indhente dens samtykke, da maa der i den meddelelse, som bagefter indsendes, ikke blot gjøres rede for forsømmelsens grund, men ogsaa for grunden til, at skolens samtykke ikke itide kunde indhentes. (En nærmere begrundelse af disse regler er givet i en i sin tid omdelt fælles-udtalelse fra bestyrerne af Kristiania borgerskole, Nissens skole, Aars og Voss's skole og Gjertsens skole, dateret 19de december 1872).

Examen 1886.

Den daglige undervisning slutter:

for 3 L. G.	onsdag 9de juni.
„ 3, 2 og 1 R. G., 2 og 1 L. G.	fredag 11te juni.
„ 6 M.	lørdag 5te juni.
„ 5 M.	fredag 18de juni.
„ 4 M.	lørdag 19de juni.
„ 3 M.—1 M.	mandag 28de juni.

For forberedelsesklasserne holdes ingen egentlig examen, men forældre og foresatte indbydes til at overvære undervisningen de to sidste læsedage (7de og 8de juli) for at gjøre sig bekendt med det standpunkt, klasserne har naaet.

Examen i skrivning og tegning samt de skriftlige prøver for 1ste til 3dje middelklasse er afholdt tidligere.

Examen begynder om formiddagen kl. 9, om eftermiddagen kl. 4 $\frac{1}{2}$.

Det ved hvert fag anførte nummer betegner det værelse, hvor examen holdes; nr. 1—6 er i sidebygningen, nr. 7—15 i hovedbygningens 1ste etage, nr. 16—27 i dens anden, nr. 28—36 i 3dje etage.

NB. Skolepenge betales torsdag den 1ste og fredag den 2den juli kl. 9—11 formiddag.

Middelskole-examen.

Den skriftlige prøve afholdes i gymnastiksalen:

onsdag 16de juni kl. 9 form. norsk stil,

torsdag 17de juni kl. 9 — tysk stil,

fredag 18de juni kl. 9 — engelsk og latinsk stil,

lørdag 19de juni kl. 9 — matematik skr. opgave nr. 1,

— -- kl. 4 eftm. matematik skr. opgave nr. 2,

mandag 21de juni kl. 9 form. frihaandstegning,

— -- kl. 4 eftm. skrivning,

tirsdag 22de juni kl. 9 form. projektions-tegning (kun for engelsklojjen).

Ved den skriftlige prøve er det tilladt at bruge følgende hjælpemidler:

til den tyske stil:	norsk-tysk og tysk-norsk ordb.	} i den tysk-norske og den engelsk-norske ordbog maa fortegnelsen over de sterke verb være saaledes forseglet, at den ikke kan benyttes ¹⁾ .
- - engelsk stil:	norsk-engelsk og engelsk-norsk ordbog	
- - latinsk stil:	latinsk-norsk og norsk-latinsk ordbog samt grammatik.	
- - mathm. opgave:	logarithmetabel og konstruktions-sager.	

Forøvrigt maa kun medtages skriveredskaber og rent papir.

¹⁾ Vedkommende ordbøger bringes dagen forud i forseglet stand til forevisning paa skolens kontor.

Lørdag den 19de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 Grøterud.

2 L. G. 1. Latin	nr. 31 Grøterud.
2 L. G. 2. kl. 8 Matematik	- 29 Johannesen.
2 R. G. Geografi	- 33 Schulerud.
1 L. G. 1. Græsk	- 30 Hermanstorff.
1 R. G. Religion	- 31 Odland.

Lørdag den 19de juni

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ Hermanstorff.

1 L. G. 2. Græsk nr. 30 Hermanstorff.

Mandag den 21de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 K. Nicolaysen.

Examen artium:

I. Religion	nr. 36 Brun; censor: skolebestyrer Gjerløw.
II. Græsk	- 35 Grøterud; censor: dr. Torp.
III. Fransk	- 31 K. Nicolaysen; censor: overlærer Wallem.
IV. His'orie	- 30 Schjøth; censor: skolebestyrer Anderssen.
V. Matematik	- 29 Holst; censor: adjunkt Friis.
VI. Naturfag	- 24 Schulerud; censor: adjunkt Stub.

Tirsdag den 22de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{2}$ —9 { 3dje etage A. Aubert.
 { 2den etage Spjeldnas.
 { 1ste etage Vig-Andersen.

2 L. G.	Norsk stil nr. 31 Odland.
2 R. G.	do. - 33 Schulerud.
1 L. G.	do. - 30 Rønneberg.
1 R. G.	do. - 32 Brekke.
5 M. a.	do. - 16 Hermanstorff.
5 M. b.	do. - 23 Fridtz.
5 M. c.	do. - 18 Grøterud.
4 M. a.	do. - 7 Vig-Anderssen.
4 M. b.	do. - 21 A. Aubert.
4 M. c.	do. - 20 V. Aubert.

Onsdag den 23de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9

}	3dje etage Grønvold.
	2den etage Skattum.
	1ste etage Myhre.

Examen artium:

1. Historie nr. 36 Schjøth; censor: skolebestyrer Anderssen.
3. Religion - 35 Odland; censor: skolebestyrer Gjerløw.
6. Geografi - 24 Schulerud; censor: cand. real. Berg.

Middelskoleexamen:

1. Fransk nr. 17 A. Aubert; censor: sproglærer Messell.
2. Tysk - 34 E. Nicolaysen; censor: skolebestyrer Pauss.
4. Norsk - 28 Norby; censor: cand. theol. Corneliussen.
6. Matematik - 19 Johannesen; censor: cand. real. Eliassen.
8. Latin - 22 Hermanstorff; censor: cand. mag. Grøterud.

- 2 L. G. Matematik skriftlig nr. 31 Schøyen.
- 2 R. G. Engelsk stil - 33 Grønvold 9—10; Arstal 10—1.
- 1 L. G. Latinsk stil - 30 Rønneberg.
- 1 R. G. Matematik skriftlig - 32 K. Nicolaysen 9—10; Jacobsen 10—12; Gulbrandsen 12—1.
- 5 M. a. do. - 16 Fredriksen 9—11; Hougen 11—1.
- 5 M. b. do. - 23 Fridtz.
- 5 M. c. do. - 18 Henrichsen 9—10; Vig-Anderssen 11—1.
- 4 M. a. do. - 7 Myhre.
- 4 M. b. do. - 21 Skattum.
- 3 M. c. do. - 20 V. Aubert 9—12; Diesen 12—1.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ Vig-Anderssen.

Middelskoleexamen:

3. Religion nr. 36 Vig-Andersen; censor: skolebestyrer Nickelsen.
5. Geografi - 35 Johannesen; censor: skolebestyrer Ræder.

Torsdag den 24de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9 $\left\{ \begin{array}{l} 3\text{de etage Holst.} \\ 2\text{den etage Myhre.} \\ 1\text{ste etage Grønvold.} \end{array} \right.$

Examen artium:

2. Norsk og oldnorsk nr. 36 Norby; censor: adjunkt Schive.
4. Matematik - 35 Johannesen; censor: adjunkt Friis.

Middelskoleexamen:

7. Tysk nr. 29 Hofgaard; censor: skolebestyrer Paus.

- 2 L. G. Latinsk stil nr. 31 Grøterud.
2 R. G. Matematik skr. - 33 Holst.
1 L. G. 1. Historie - 30 Schjøth.
1 R. G. Engelsk stil - 32 Brekke.
5 M. a. Latinsk stil - 16 Vig-Anderssen.
5 M. b. Latinsk og engelsk stil - K. Nicolaysen 9—10; E Nicolaysen 10—11; Myhre 11—1.
5 M. c. Engelsk stil - 18 Schulerud.
4 M. a. Latinsk stil - 7 Grønvold 9—10; Fredriksen 10—11; Hougen 11—12.
4 M. b. Latinsk stil - 21 Skattum.
4 M. c. Engelsk stil - 20 Lyche.

Torsdag den 24de juni.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ Odland.

Middelskoleexamen:

- 2 Religion nr. 35 Odland; censor: skolebestyrer Nickelsen.

Fredag den 25de juni.

Formiddag.

Inspektion kl 8 $\frac{1}{4}$ - 9

}	3dje etage Grønvold.
	2den etage Schøyen.
	1ste etage Myhre.

Examen artium:

5. Historie nr. 35 Grønvold; censor: skolebestyrer Anderssen.
 6. Religion - 36 Odland; censor: skolebestyrer Gjerløw.

Middelskoleexamen:

1. Norsk nr. 29 A. Aubert; censor: cand. theol. Corneliusen.
 3. Historie nr. 28 Norby; censor: cand. mag. V. Aubert.
 5. Naturfag - 24 Henrichsen; censor: cand. real. Holt.

- 2 L. G. Latinsk oversættelse nr. 31 K. Nicolaysen 9-10; Vig-
 Andersen 10-1.
 2 R. G. Fysik skr. - 33 Schulerud.
 1 L. G. 2 Historie - 32 Schjøth.
 5 M. a Tysk stil - 16 Rønneberg 9-12; Fredrik-
 sen 12-1.
 5 M. b. do. - 23 Hougen 9-10; E. Nicolay-
 sen 10-12.
 5 M. c. do. - 18 Lyche.
 4 M. a. do. - 7 Myhre.
 4 M. b. do. - 21 Schøyen.
 4 M. c. do. - 20 Fridtz 9-10; Jacobsen 10-1.

Fredag den 25de juni

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ Arstal.

Middelskoleexamen:

- 4. Religion nr. 29 Vig-Andersen; censor: pastor Eliassen.
- 6. Geografi - 31 Johannesen; censor: skolebestyrer Ræder.

4 M. b. 1. Geografi nr. 33 Arstal.

Lørdag den 26de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9 { 3dje etage Grøterud.
2den etage Hougen.

Examen artium:

1. Græsk nr. 36 Grøterud; censor: dr. Torp.
2. Historie - 32 Schjøth; censor: skolebest. Anderssen.
3. Norsk og oldnorsk - 35 Lassen; censor: adjunkt Schive.

Middelskoleexamen:

2. Norsk nr. 28 A. Aubert; censor: cand. theol. Corneliussen
7. Historie - 29 Norby; censor: cand. mag. V. Aubert.

2 R. G. 1 Naturfag	nr. 24 Schulerud.
2 R. G. 2 Religion	- 33 Odland.
1 R. G. Fysik, skriftlig	- 32 Brekke.
4 M. c. 2 Historie	- 20 Hougen.

Lørdag den 26de juni.

Eftermiddag.

Inspektion kl. $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ } 3dje etage Arstal.
2den etage Jacobsen.

Middelskoleexamen:

1. Tysk nr. 30 E. Nicolaysen; censor: skolebestyrer Pauss.
3. Geografi - 29 Arstal; censor: skolebestyrer Ræder.
- 5 og 6 Fransk - 35 Hermanstorff; censor: sproglærer Messell.

4 M. c. 1 Naturhistorie - 24 Jacobsen.

Mandag den 28de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ –9

}	3dje etage Hermanstorff.
	2den etage Arstal.
	1ste etage Hougen.

Examen artium:

3. Latin	nr. 35	Grøterud; censor: skolebestyrer Gjør.
4. Norsk og oldnorsk	- 36	Lassen; censor: adjunkt Schive.
5. Fransk	- 31	Brekke; censor: overlærer Wallem.
6. Matematik	- 32	Hølst; censor: adjunkt Friis.

Middelskoleexamen:

2. Historie	nr. 33	Odland; censor: cand. mag. V. Aubert.
3. Norsk	- 34	Norby; censor: cand. theol. Corneliusen.
4. Matematik	- 29	Johannesen; censor: cand. real. Eliassen.
6. Engelsk	- 28	Hermanstoff; censor: cand. mag. Christensen.

1 I. G. Matematik skriftlig nr. 30 Grøuvold 9–10; Gulbrandsen
10–11; Jacobsen 11–1.

5 M. a.	Geografi	-	16	Arstal.
5 M. b	1 Tysk	-	23	Voss
5 M. b.	2 Naturfag	-	24	Henrichsen.
5 M. c.	1 Engelsk	-	18	E. Nicolaysen.
5 M. c.	2 Historie	-	22	Vig-Anderssen.
4 M. a.	1 Historie	-	7	Hougen.
4 M. a.	2 Matematik	-	19	Schøyen.
4 M. b.	1 Religion	-	21	Fredriksen.

Tirsdag den 29de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 { 3dje etage Odland.
 2den etage Henrichsen.
 1ste etage Schøyen.

Examen artium:

1. Latin nr. 36 Hermanstorff; censor: skolebestyrer Gjør.
 2. Religion - 35 Brun; censor: skolebestyrer Gjerløw.

-
2. L. G. 1 Norsk og oldnorsk nr. 31 Norby.
 2. R. G. 1 Religion - 32 Odland.
 5. M. a. 1 Religion - 16 Vig-Anderssen.
 5. M. b. 1 Naturfag - 24 Henrichsen.
 5. M. b. 2 Engelsk - 23 Lyche
 4. M. a. 1 Matematik - 19 Schøyen.
 4. M. b. 1 Naturhistorie - 20 Jacobsen.
 4. M. b. 2 Norsk - 21 A. Aubert.
-

Tirsdag den 29de juni.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{2}$ --4 $\frac{1}{2}$ { 3dje etage Schulerud.
2den etage Jacobsen.

Middelskoleexamen:

3. Tysk nr. 36 E. Nicolaysen; censor: skolebestyrer Pauss.
4. Geografi - 35 Arstal; censor: skolebestyrer Ræder.

-
2. R. G. 2 Naturfag nr. 24 Schulerud.
5. M. c. 1 Religion - 18 Vig-Andersen.
4. M. c. 2 Geografi - 20 Johannesen.
2. M. a. 1 Religion - 21 Jacobsen.
-

Onsdag den 30te juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9 { 3dje etage Bruu.
2den etage Fridtz.
1ste etage Diesen.

Examen artium:

4. Fransk nr. 35 K. Nicolaysen; censor: overlærer Wallem.
5. Geografi - 30 Schulerud; censor: rektor Horn.
6. Engelsk - 31 Brekke; censor: cand. mag. Schram.

Middelskole-examen:

2. Fransk nr. 28 A. Aubert; censor: sproglærer Messell.
5. Norsk - 29 Fredriksen; censor: cand. theol. Corneliusen.
6. Historie - 34 Odland; censor: cand. mag. V. Aubert.

2 L. G. 2. Norsk og oldnorsk	nr. 30 Norby.
1 L. G. Religion	- 33 Bruu.
5 M. a. 2. Religion	- 16 Vig-Anderssen.
5 M. b. 1. Latin	- 23 Voss.
5 M. c. 2. Engelsk	- 18 E. Nicolaysen.
4 M. a. 1. Geografi	- 7 Hougen.
4 M. a. 2. Naturhistorie	- 24 Fridtz.
4 M. c. 1. Matematik	- 20 Schøyen.
3 M. a. 2. Naturhistorie	- 10 Jacobsen.
3 M. b. 1. Norsk	- 9 Fredriksen.
2 M. b. Norsk	- 22 Rønneberg.
2 M. c. 1. Geografi	- 12 Skattum.
2 M. c. 2. Religion	- 11 Spjeldnæs.
1 M. a. 2. Norsk	- 14 Hofgaard.
1 M. b. 1. Religion	- 8 Diesen.
1 M. b. 2. Historie	- 15 Svenningsen.

Onsdag den 30te juni.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ { 3dje etage A. Aubert.
2den etage Arstal.
1ste etage Daldorf.

Middelskole-examen:

1 Religion nr. 35 Odland; censor: skolebestyrer Nickelsen.

1 R. G. 1. Norsk	nr. 32 A. Aubert.
5 M. a. 1. Matematik	- 20 Schøyen
5 M. b. 2. Norsk	- 23 Vig-Anderssen.
4 M. b. 2. Geografi	- 21 Arstal.
3 M. a. 1. Religion	- 10 Schollert.
3 M. b. 2. Norsk	- 9 Fredriksen.
2 M. a. 2. Religion	- 11 Jacobsen.
1 M. a. 1. Religion	- 14 Daldorf.
* M. c. Tysk	- 13 Hougen.

Torsdag den 1ste juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9

}	3dje etage Brekke.
	2den etage Vig-Anderssen.
	1ste etage Svenningsen.

Examen artium:

1 Norsk og oldnorsk nr. Norby; 36 censor: rektor Müller, adj. Schive.

Middelskole-examen:

3. Latin nr. 35 Voss; censor: Hermanstorff.
 4. Engelsk - 29 Brekke; censor: Christensen.

2 R. G. 1. Fransk	nr. 33 K. Nicolaysen.
2 R. G. 2. Engelsk	- 34 E. Nicolaysen.
1 L. G. 1. Matematik	- 30 Johanucsen.
1 R. G. 2. Geografi	- 31 Henrichsen.
5 M. a. 1. Latin	- 16 Rønneberg.
5 M. a. 2. Historie	- 17 Odland.
5 M. b. 1. Religion	- 23 Vig-Anderssen.
5 M. c. 2. Naturfag	- 24 Schøyen.
4 M. a. 1. Norsk.	- 7 V. Aubert.
4 M. b. 1. Norsk	- 21 A. Aubert.
4 M. c. 1. Tysk	- 20 Lyche.
3 M. b. 1. Historie	- 9 Hongen.
2 M. c. Historie	- 12 Jacobsen.
1 M. b. 1. Historie	- 8 Svenningsen.
1 M. b. 2. Religion	- 15 Diesen.

Torsdag den 1ste juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ } 3dje etage K. Nicolaysen.
 2den etage V. Aubert.
 1ste etage Daldorf.

Middelskole-examen:

5. Religion nr. 35 Odland; censor: pastor Eliassen.
 7. Geografi . 33 Arstal; censor: skolebestyrer Ræder.

2 L. G. 1. Fransk nr. 31 Brekke.
 1 R. G. 1. Fransk - 32 K. Nicolaysen.
 5 M. c. 1. Historie - 18 Vig-Anderssen.
 4 M. a. 2. Norsk - 17 V. Aubert.
 4 M. b. 2. Religion - 16 Fredriksen.
 4 M. c 2 Tysk - 20 Lyche.
 3 M. a. 2. Religion - 21 Schollert.
 3 M. b. 2. Historie - 19 Hougen.
 2 M. a. 1. Historie - 11 Jacobsen.
 1 M. a. 2. Religion - 14 Daldorf.

Fredag den 2den juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{2}$ —9

}	3dje etage A. Aubert.
	2den etage Lyche.
	1ste etage Smedal.

Examen artium:

2. Latin nr. 36 Hermanstorff; censor: skolebestyrer Gjør.
3. Matematik - 35 Johannesen; censor: adjunkt Friis.

Middelskole-examen:

1. Historie nr. 17 Odland; censor: cand. mag. V. Aubert.
2. Matematik - 28 Schulerud; censor: cand. phil. Eliassen.
6. Tysk - 19 Hofgaard; censor: skolebestyrer Pauss.

2 L. G. 2.	Græsk	nr. 31	Aars.
2 R. G. 1.	Historie	- 33	Norby.
2 R. G. 2.	Fransk	- 34	K. Nicolaysen.
1 L. G. 2.	Norsk	- 30	A. Aubert.
1 R. G. 2.	Engelsk	- 32	Brekke.
5 M. a. 2.	Mathematik	- 16	Schøyen.
5 M. b.	Geografi	- 23	Arstal.
5 M. c. 2.	Tysk	- 18	Lyche.
4 M. a. 1.	Tysk	- 7	E. Nicolaysen.
4 M. b. 1.	Historie	- 21	Skattum.
3 M. a. 1.	Naturhistorie	- 10	Jacobsen.
3 M. a. 2.	Tysk	- 8	Hougen.
3 M. b. 1.	Religion	- 9	Vig-Anderssen.
2 M. b.	Tysk	- 22	Rønneberg.
2 M. c. 2.	Norsk	- 12	Fredriksen.
1 M. c.	Religion	- 13	Smedal.

Fredag den 2den juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{2}$ - 4 $\frac{1}{2}$ } 2den etage Brekke.
 1ste etage Schollert.

Middelskole-examen:

4. Naturfag nr. 24 Schulerud; censor: cand. real. Holt.

1 R. G. 1. Engelsk	nr. 32 Brekke.
5 M. a. 1. Historie	- 16 Odland.
4 M. b. 2. Historie	- 21 Skattum.
4 M. c. 2. Mathematik	- 20 Schøyen.
3 M. b. 2. Religion	- 9 Vig-Anderssen.
2 M. a. 2. Historie	- 11 Jacobsen.
2 M. c. 1. Norsk	- 12 Fredriksen.
1 M. a. 1. Tysk	- 14 Hofgaard.
1 M. b. 1. Norsk	- 8 Schollert.

Lørdag den 3dje juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 ³ —9	{	3dje etage Grønvold.
		2den etage V. Aubert.
		1ste etage Svenningsen.

Examen artium:

4. Latin	nr. 36	Grøterud; censor: skolebestyrer Gjør.
5. Norsk og oldnorsk	- 35	Norby; censor: adjunkt Schive.
6. Historie	- 29	Grønvold; censor: skolebestyrer Anderssen.

Middelskole-examen:

5. Matematik	nr. 23	Johannesen; censor: cand. phil. Eliassen.
7. Engelsk	- 19	Brekke; censor: cand. mag. Christensen.

2 L. G. 1. Græsk	nr. 31	Aars.
1 L. G. 1. Norsk	- 30	A. Aubert.
5 M. a. 2. Tysk	- 16	Rønneberg.
5 M. b. 1. Norsk	- 23	Vig-Anderssen.
5 M. b. 2. Tysk	- 21	Voss.
5 M. c. 1. Matematik	- 18	Schøyen.
4 M. a. 1. Naturhistorie	- 24	Fridtz.
4 M. a. 2. Tysk	- 22	E. Nicolaysen.
4 M. c. 1. Norsk	- 20	V. Aubert.
4 M. c. 2. Naturhistorie	- 21	Jacobsen.
1 M. a. 2. Tysk	- 14	Hofgaard.
1 M. b. 2. Geografi	- 8	Svenningsen.
1 M. c. Norsk	- 13	Hougen.

Lørdag den 3dje juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{3}{4}$ { 3dje etage A. Aubert.
1ste etage Hougen.

Middelskole-examen:

1. Latin	nr. 36	Hermanstoft; censor: cand. mag. Grøterud.
2. Geografi	- 35	Arstal; censor: skolebestyrer Ræder.
3. Naturfag	- 34	Schulerud; censor: cand. real. Holt.
6. Norsk	- 33	Fredriksen; censor: cand. theol. Corneliusen.

2 L. G. 2. Fransk	nr. 31	Brekke.
1 L. G. 2. Matematik	- 30	Johannesen.
1 R. G. 2. Norsk	- 32	A. Aubert.
5 M. a. 1. Naturfag	- 16	Schøyen.
3 M. a. 1. Tysk	- 10	Hougen.
2 M. a. 1. Geografi	- 11	Jacobsen.
1 M. a. 1. Historie	- 14	Odland.

Mandag den 5te juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9	}	3dje etage Hermanstoft.
		2den etage Lyche.
		1ste etage Nørregaard.

Examen artium:

1. Matematik nr. 36 Johannesen; censor: adjunkt. Friis.
2. Fransk - 32 Brekke; censor: overlærer Wallem.
3. Græsk - 35 Aars; censor adjunkt Schjøth.
5. Religion - 30 Odland; censor: skolebestyrer Gjerløw.

Middelskole-examen:

- 2 Latin nr. 33 Hermanstorf; censor: cand. mag. Grøterud.
- 7 Naturfag - 24 Schulerud; censor: cand. real. Holt.

2 L. G. Religion	nr. 31 Brun.
5 M. a. 1. Norsk	- 16 A. Aubert.
5 M. a. 2. Naturfag	- 17 Schøyen.
5 M. b. 2. Religion	- 23 Vig-Anderssen.
5 M. c. 1. Tysk	- 18 Lyche.
4 M. a. 2. Geografi	- 7 Hougen.
4 M. b. 2. Tysk	- 21 Myhre.
4 M. c. 1. Religion	- 20 Fredriksen.
4 M. c. 2. Norsk	- 19 V. Aubert.
2 M. a. 2. Tysk	- 11 Nørregaard.
2 M. c. 1. Religion	- 12 Spjeldnæs.
2 M. c. 2. Geografi	- 9 Skattum.
1 M. a. 2. Geografi	- 14 Jacobsen.
1 M. b. 1. Geografi	- 8 Svenningsen.

Mandag den 5te juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$ } 3dje etage Odland.
 2den etage Henrichsen.
 1ste etage Jacobsen.

Middelskoleexamen:

4. Tysk nr. 28 E. Nicolaysen; censor: skolebestyrer Paus.

1 R. G. 1. Historie	nr. 32 Odland.
1 R. G. 2. Naturfag	- 24 Henrichsen.
5 M. c. 2. Matematik	- 23 Schøyen.
4 M. b. 1. Matematik	- 21 Schulerud.
3 M. a. 2. Norsk	- 10 Høugen.
3 M. b. 1. Tysk	- 9 Fredriksen.
2 M. b. Religion	- 22 Daldorf.
1 M. a. 1. Geografi	- 14 Jacobsen.
1 M. b. 2. Norsk	- 8 Schollert.

Tirsdag den 6te juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ - 9

{	3dje etage Schulerud.
	2den etage Rønneberg.
	1ste etage Smedal.

Examen artium:

4. Græsk nr. 35 Aars; censor: adjunkt Schjøth.
6. Fransk - 30 Brekke; censor: overlærer Wallem.

Middelskole-examen:

1. Naturfag nr. 24 Schulerud; censor: cand. real. Holt.
5. Historie - 29 Odland; censor: cand. mag. V. Aubert.

2	L. G. 1.	Mathematik	nr. 31	Johannesen.
2	R. G. 2.	Historie	- 33	Norby.
1	R. G. 1.	Naturfag	- 32	Henrichsen.
5	M. a. 1.	Tysk	- 16	Rønneberg.
5	M. b. 1.	Historie	- 23	Vig-Anderssen.
5	M. c. 1.	Naturfag	- 18	Schøyen.
4	M. a. 2.	Historie	- 7	Hougen.
3	M. a. 1.	Geografi	- 10	Diesen.
3	M. b. 2.	Naturhistorie	- 9	Jacobsen.
2	M. a. 1.	Tysk	- 11	Nørregaard.
2	M. c. 1.	Tysk	- 12	Fredriksen.
1	M. c.	Geografi	- 13	Smedal.

Tirsdag den 6te juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ } 3dje etage Henrichsen.
 2den etage Gulbrandsen.
 1ste etage Diesen.

Middelskole-examen:

6. Naturfag nr. 31 Henrichsen; censor: cand. real. Holt.

2 L. G. 2. Latin	nr. 31 Grøterud.
2 R. G. 1. Norsk og oldnorsk	- 33 Norby.
1 L. G. 1. Fransk	- 30 K. Nicolaysen.
1 R. G. 2. Matematik	- 32 Holst.
5 M. a. 2. Norsk	- 17 A. Aubert.
5 M. c. 2. Religion	- 18 Vig-Anderssen.
4 M. b. 2. Matematik	- 21 Schulerud.
4 M. c. 1. Engelsk	- 20 Brekke.
3 M. a. 2. Geografi	- 10 Diesen.
2 M. a. 2. Geografi	- 11 Jacobsen.
2 M. b. Historie	- 22 Gulbrandsen.
2 M. c. 2. Tysk	- 12 Fredriksen.
1 M. a. 2. Historie	- 14 Odland.
1 M. b. 1. Tysk	- 8 Schollert.

Onsdag den 7de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9 } 3dje etage Odland.
 2den etage Arstal.
 1ste etage Myhre.

Examen artium:

5. Engelsk nr. 30 Brekke; censor: cand. mag. Schram.

Middelskole-examen:

3 Matematik nr. 35 Johannesen; censor: cand. phil. Eliassen.

4 Historie - 36 Norby; censor: cand. mag. V. Aubert.

2 R. G. 1. Engelsk	nr. 33 E. Nicolaysen.
1 R. G. 2. Historie	- 32 Odland.
5 M. a. 2. Latin	- 17 Rønneberg.
5 M. b. 2. Matematik	- 23 Fridtz.
5 M. c. Geografi	- 18 Arstal.
4 M. a. 1. Religion	- 7 Vig-Anderssen.
4 M. b. 1. Tysk	- 21 Myhre.
4 M. c. 2. Religion	- 20 Fredriksen.
3 M. a. 1. Norsk	- 10 Høngen.
2 M. a. Naturhistorie	- 11 Jacobsen.
1 M. a. 1. Norsk	- 14 Hofgaard.
1 M. c. Historie	- 13 Smedal.

Onsdag den 7de juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ } $\left\{ \begin{array}{l} 3\text{dje etage Holst.} \\ 2\text{den etage Jacobsen.} \\ 1\text{ste etage Fredriksen.} \end{array} \right.$

Middelskole-examen:

2. Naturfag nr. 24 Schulerud; censor: cand. real. Holt.

2 R. G. 2.	Mathematik	nr. 33	Holt.
1 L. G. 2.	Fransk	- 30	K. Nicolaysen.
4 M. a. 2.	Religion	- 7	Vig-Anderssen.
3 M. b. 1.	Geografi	- 9	Hougen.
3 M. b. 2.	Tysk	- 12	Fredriksen.
2 M. b.	Naturhistorie	- 22	Jacobsen.
1 M. b. 2.	Norsk	- 8	Schollert.

Torsdag den 8de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{4}$ —9

{	3dje etage Johannesen.
	2den etage Skattum.
	1ste etage Myhre.

Examen artium:

1. Fransk	nr. 36 Brekke;	censor: overlærer Wallem.
2. Matematik	- 32 Johannesen;	censor: adjunkt Friis.
3. Historie	- 35 Schjøth;	censor: skolebestyrer Anderssen.
4. Religion	- 33 Odland;	censor: skolebestyrer Gjertløv.
6. Norsk og oldnorsk	- 29 Norby;	censor: adjunkt Schive.

Middelskole-examen:

1. Matematik nr. 28	Schulerud;	cand. phil. Eliassen.
3 og 4. Fransk	- 34 Lyche;	censor: sproglærer Messell
5. Engelsk	- 31 Hermanstorff;	censor: cand. mag. Christensen.
7. Norsk	- 17 A. Aubert;	censor: cand. theol. Corneliussen.

2 L. G. 1. Historie	nr. 29 Grønvold.	
1 L. G. 1. Latin	- 30 Rønneberg.	
5 M. b. 1. Matematik	- 23 Fridtz.	
5 M. b. 2. Historie	- 22 Vig-Anderssen.	
5 M. c. 1. Norsk	- 18 Fredriksen.	
4 M. a. 1. Latin	- 7 Myhre.	
4 M. b. 1. Latin	- 21 Skattum.	
4 M. c. 1. Historie	- 20 Hougén.	
3 M. a. 2. Historie	- 10 Diesen.	
2 M. a. 1. Norsk	- 11 Nørregaard.	
2 M. c. Naturhistorie	- 12 Jacobsen.	

Torsdag den 8de juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ } 3dje etage Grønvold.
 2den etage Gulbrandsen.
 1ste etage Hougen.

Middelskole-examen:

6 Religion nr. 35 Odland; censor: pastor Eliassen.

2 L. G. 2. Historie	nr. 31 Grønvold.
2 R. G. 1. Matematik	- 36 Holst.
2 R. G. 2. Norsk og oldnorsk	- 33 Norby.
1 L. G. 2. Latin	- 30 Rønneberg.
1 R. G. 1. Geografi	- 32 Henrichsen.
1 R. G. 2. Fransk	- 29 K. Nicolaysen.
5 M. a. 1. Religion	- 16 Vig-Anderssen
5 M. c. 2. Norsk	- 18 Fredriksen.
4 M. a. 2. Latin	- 7 Myhre.
4 M. b. 2. Latin	- 21 Skattnm.
4 M. c. 2. Engelsk	- 20 Brekke.
3 M. a. 1. Historie	- 10 Diesen.
3 M. b. 1. Naturhistorie	- 9 Jacobsen.
3 M. b. 2. Geografi	- 12 Hougen.
2 M. a. 2. Norsk	- 11 Nørregaard.
2 M. b. Geografi	- 22 Gulbrandsen.

Fredag den 9de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{2}$ —9 Schulerud.

Examen artium:

5. Naturfag nr. 24 Schulerud; censor: adjunkt. Stub.

Udlevering af karaktersedlerne foregaar for forberedelsesklasserne samt 1ste middelklasse torsdag den 8de juli kl. 12, for de øvrige klasser ved skolens aarsfest, som holdes lørdag den 10de juli kl. 12 i gymnastiksalen.

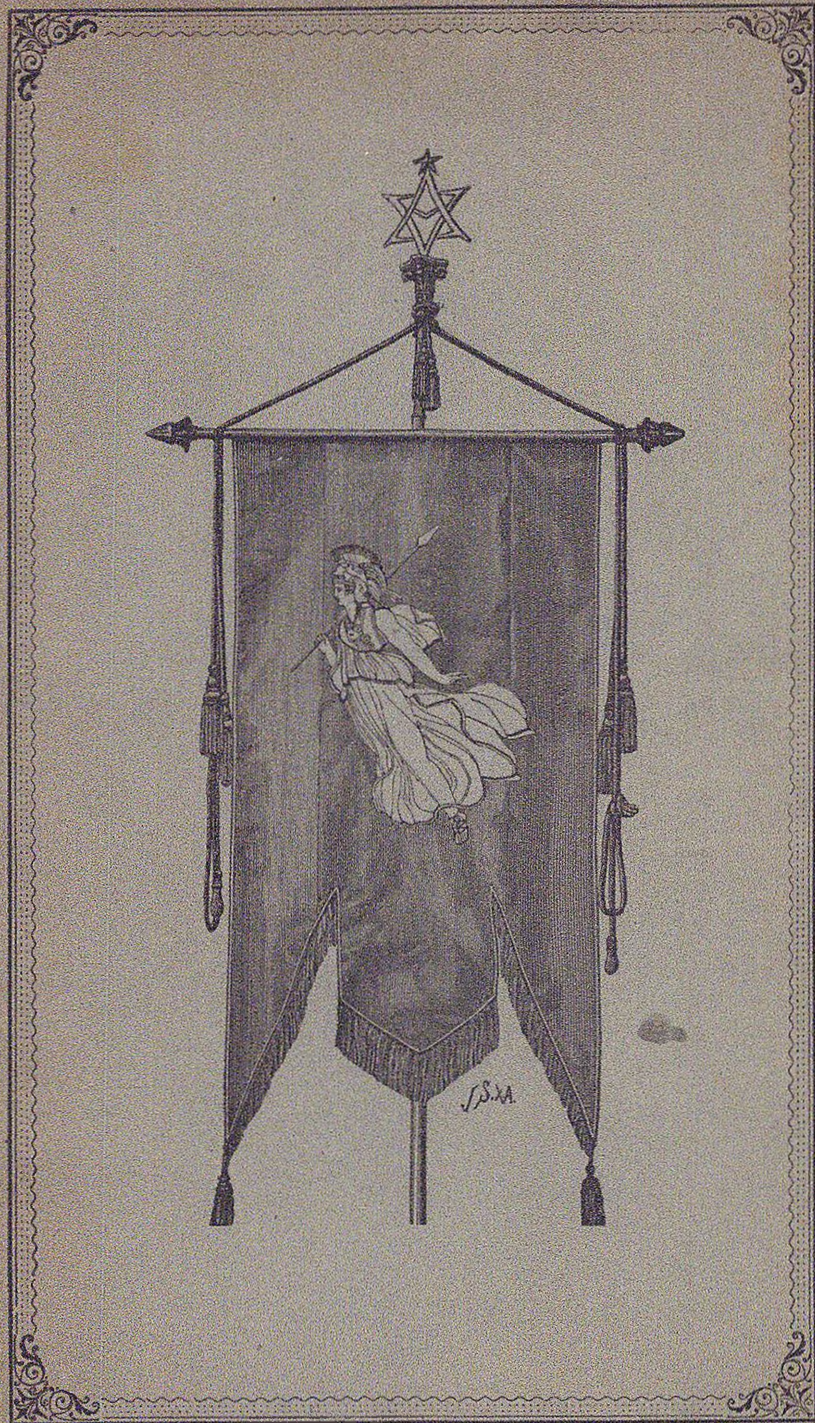
Til at være tilstede ved disse leiligheder og til at overvære examens mundilige del indbydes herved disciplenes forældre og foresatte samt enhver anden, hvem skolens gjerning maatte interessere.

Ferien varer til mandag den 23de august kl. 12 formiddag, da disciplene af alle klasser undtagen 1ste forberedelsesklasse samles for at faa bogfortegnelse, timetabel og lekser. Undervisningen begynder tirsdag den 24de august kl. 9 formiddag.

De til 1ste forberedelsesklasse indmeldte disciple møder tirsdag den 1ste september kl. 10. De øvrige nye disciple møder til optagelsesprøve mandag den 23de august kl. 8 formiddag.

Kristiania den 31te mai 1886.

J. Aars. P. Voss. S. W. Hofgaard.

Trykt i H. Tangens Bogtrykkeri.